

E.O. TURGUNBOYEV

JINOYAT HUQUQI

**(UMUMIY QISM)
(ALBOM SXEMALAR)**

Toshkent - 2013

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI ADLIYA VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETI**

E.O. TURGUNBOYEV

JINOYAT HUQUQI

(UMUMIY QISM)

(Albom sxemalar)

Toshkent - 2013

UDK: 343 (075)

Toshkent davlat yuridik universiteti o'quv-uslubiy kengashi tomonidan 2013 yil 20 noyabrda 3-sonli bayonnoma bilan tasdiqlangan va nashrga tavsiya etilgan.

Turgunboyev E.O.

Jinoyat huquqi (Umumiy qism): (Albom sxemalar).
O'quv-uslubiy qo'llanma. // Mas'ul muharrir
y.f.d., prof. **Q.R. Abdurasulova**.

–Toshkent: TDYU nashriyoti, 2013. –129 bet.

Sarlavhada: O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi,
TDYU.

Taqrizchilar: Y.f.d., prof. B.J.Axrarov
Y.f.n. A.Otajonov

Ushbu o'quv-uslubiy qo'llanmada Jinoyat huquqi Umumiy qismi sxemalar orqali bayon qilingan bo'lib, unda Jinoyat huquqi (Umumiy qism) fani mavzulari atroflicha yoritib berilgan.

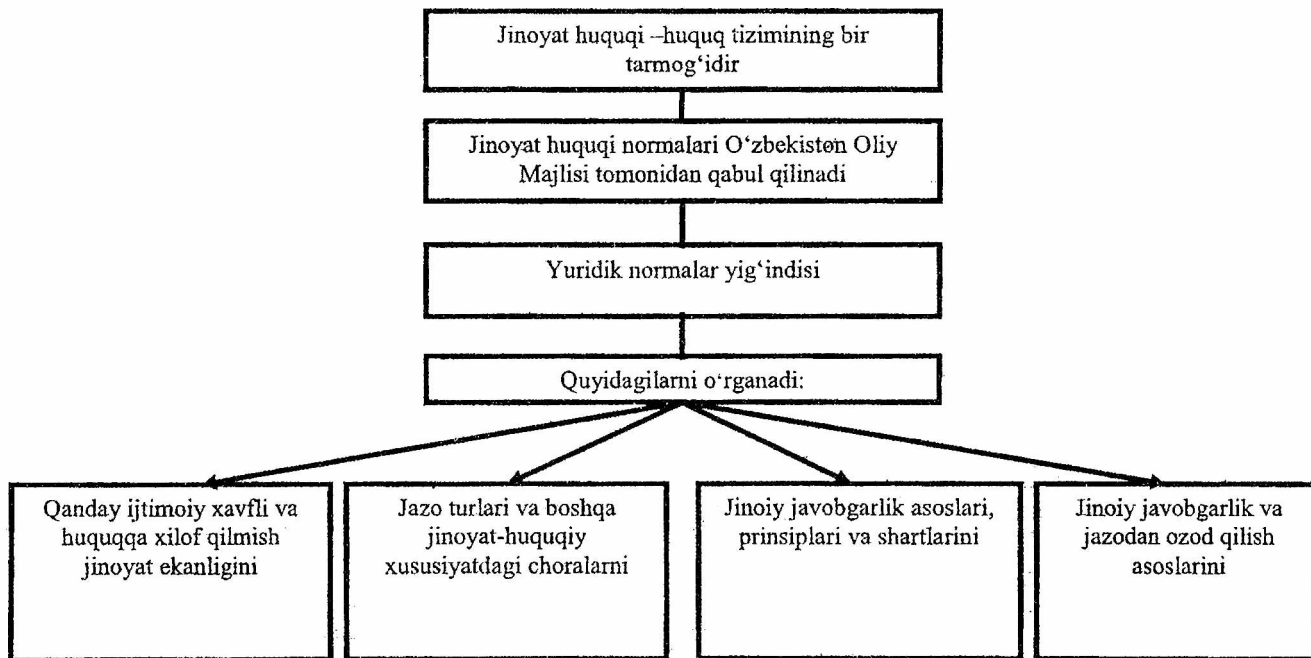
Albom-sxema O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi asosida tayyorlangan bo'lib, unda Jinoyat kodeksining vazifalari, prinsiplari, jinoyat tushunchasi, jinoyat tarkibi, tamom bo'lmagan jinoyatlar, bir qancha jinoyat sodir etish, qilmishning jinoyatligini istisno qiluvchi holatlar, jazo, jazo tizimi, jazo tayinlash, javobgarlik va jazodan ozod qilish, sudlanganlik, voyaga yetmaganlarning javobgarligi, tibbiy yo'sindagi majburlor choralar kabi masalalar sxema asosida ifodalab berilgan. O'quv-uslubiy qo'llanmadan amaliyot xodimlari, oliy o'quv yurtlarining bakalavriat talabalari va magistrarlari foydalanishlari mumkin.

O'quv-uslubiy qo'llanma A-2 FQ-1-33850 A2-063 raqamli "O'zbekiston Respublikasida jinoiy jazolarning liberallashtirilishi munosabati bilan iqtisodiyot sohasidagi jinoyatlarni dekriminalizatsiya qilish muammolari" mavzusidagi amaliy loyiha doirasida chop etilmoqda.

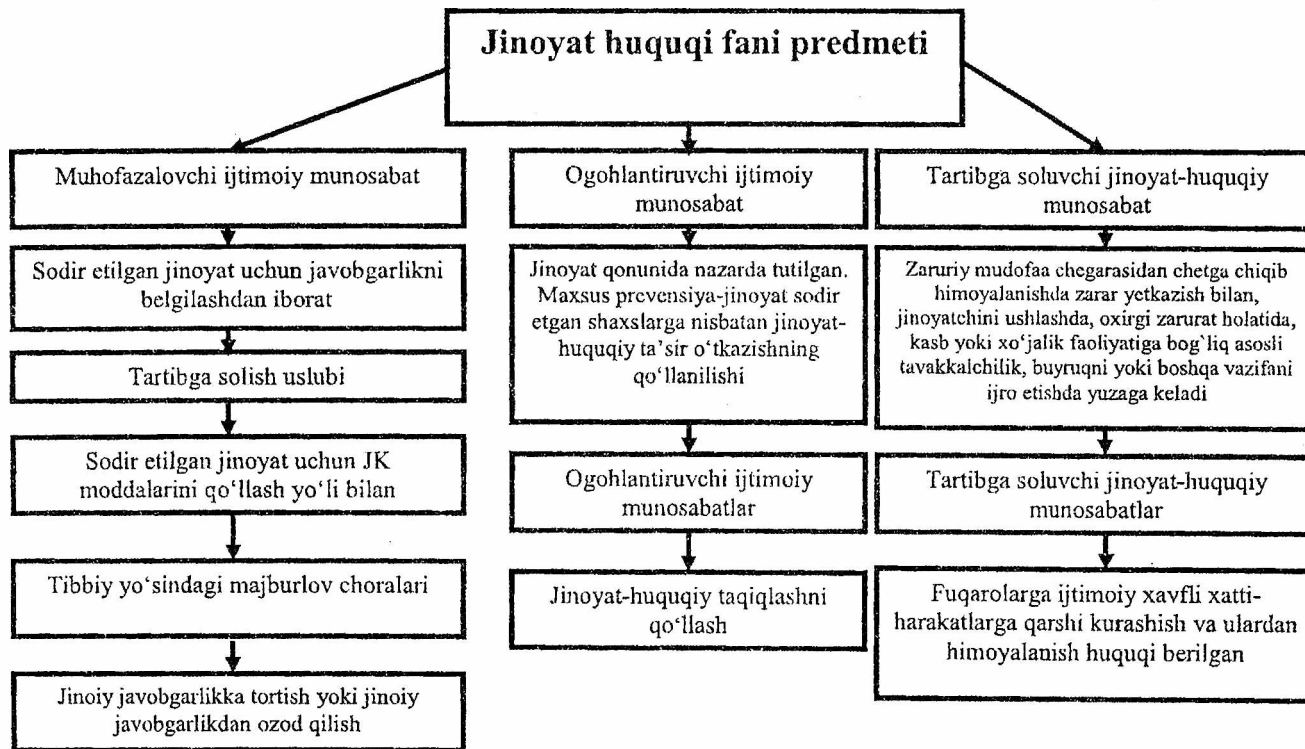
© E.O.Turgunboyev

© Toshkent davlat yuridik universiteti, 2013.

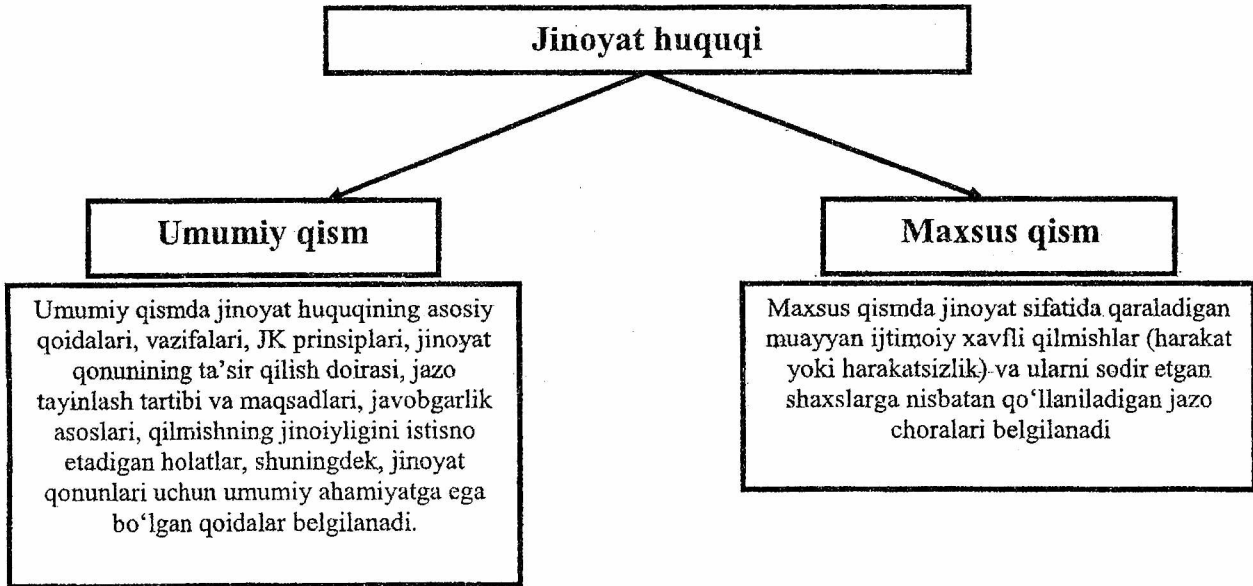
JINOYAT HUQUQI TUSHUNCHASI

JINOYAT HUQUQI FANINING PREDMETI VA TARTIBGA SOLISH USLUBI

O'ZBEKISTON JINOYAT HUQUQI TIZIMI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI JINOYAT QONUNI

O'zbekiston Respublikasi jinoyat qonuni

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va xalqaro huquqning umume'tirof etgan normalar asosida ishlab chiqilgan O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksidan hamda O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi tomonidan qabul qilingan Jinoyat kodeksiga qo'shimcha va o'zgartirishlar kiritish to'g'risidagi yangi jinoyat qonunlaridan iborat

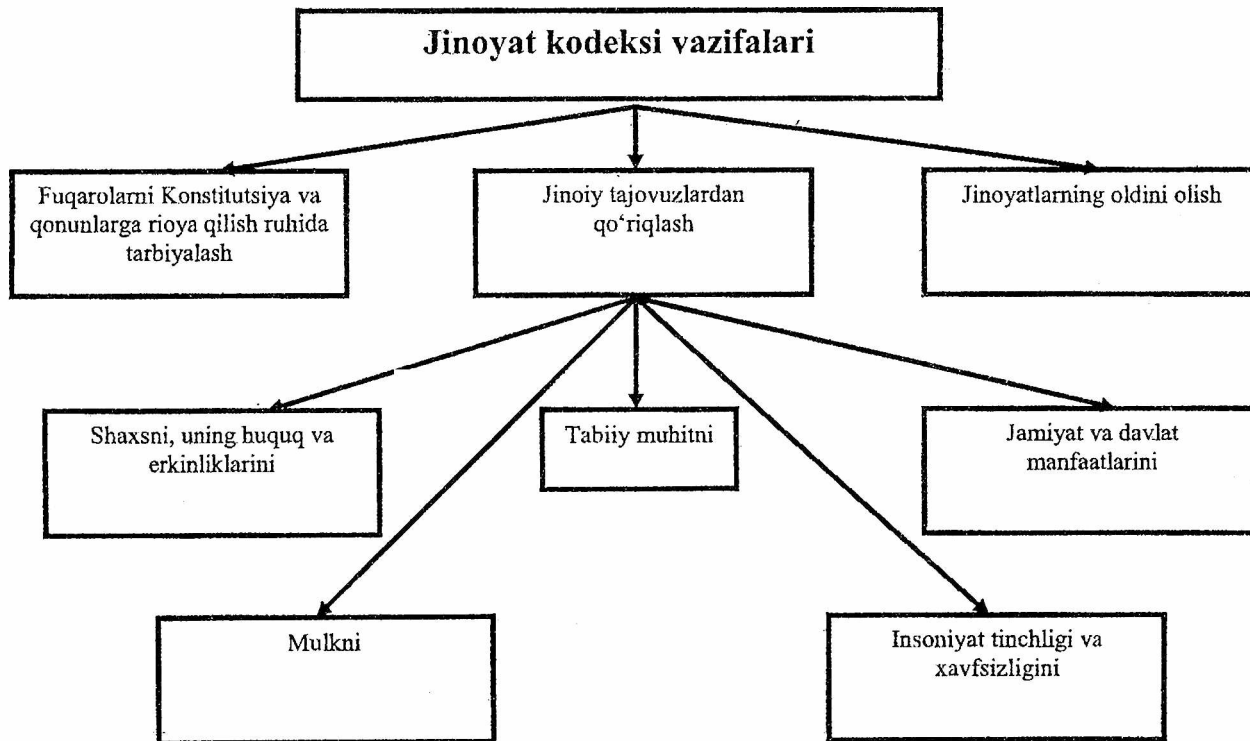
Jinoyat kodeksi ikki qismdan: Umumiy va Maxsus qismlardan iborat

Umumiy qism quyidagi bo'limlardan: umumiy qoidalar, javobgarlik asoslari, qilmishning jinoiyligini istisno qiladigan holatlar, jazo va uni tayinlash, javobgarlikdan va jazodan ozod qilish, voyaga yetmaganlar javobgarligining xususiyatlari, tibbiy yo'sindagi majburlov choralaridan iborat

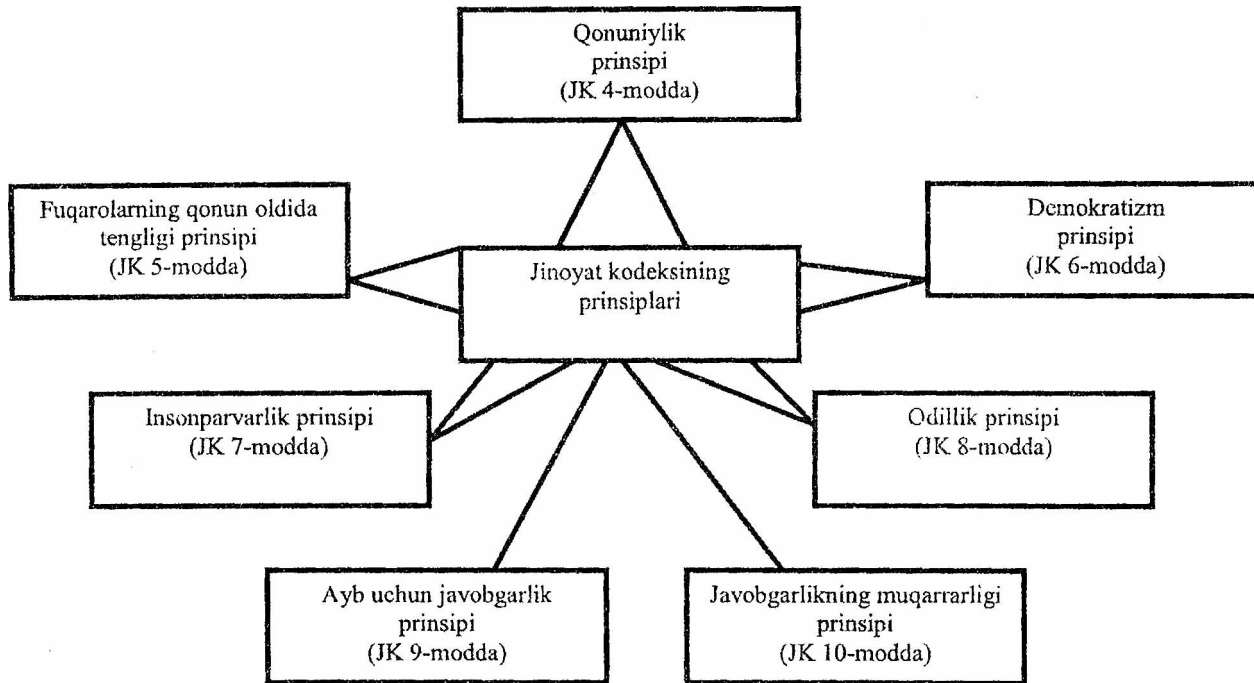
Maxsus qism quyidagi bo'limlardan iborat: shaxsga qarshi jinoyatlar, tinchlik va xavfsizlikka qarshi jinoyatlar, iqtisodiyot sohasidagi jinoyatlar, ekologiya sohasidagi jinoyatlar, hokimiyat, boshqaruv va jamoat birlashmalari organlarining faoliyat tartibiga qarshi jinoyatlar, jamoat xavfsizligi va jamoat tartibiga qarshi jinoyatlar, harbiy xizmatni o'tash tartibiga qarshi jinoyatlardan iborat

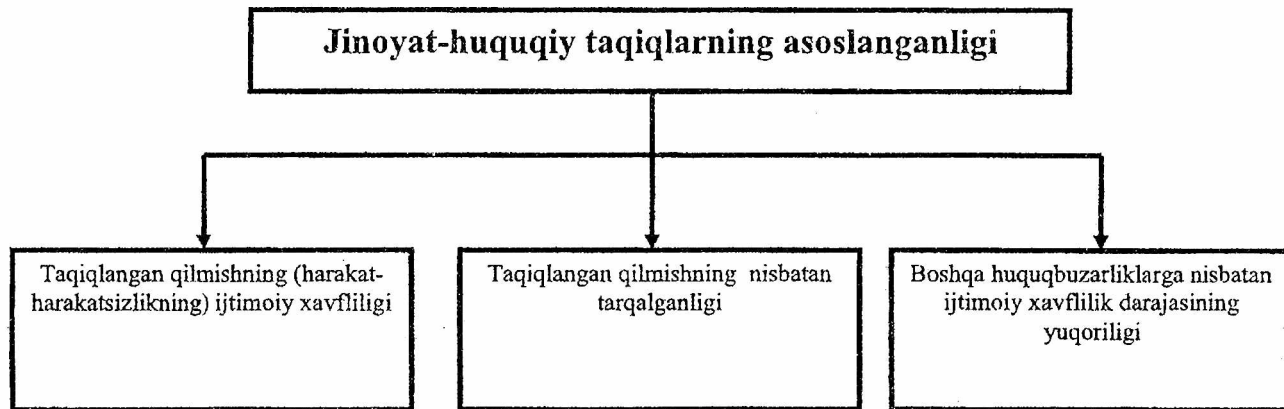
Jinoyat kodeksi jinoyat huquqining umumiy qoidalari va prinsiplari, vazifalari, qaysi ijtimoiy xavfli xatti-harakatlarning jinoyat ekanligini, bunday jinoyatlar sodir etganlik uchun aybdor shaxslarga qanday jazolar va boshqa huquqiy ta'sir choralarining qo'llanishi mumkinligini belgilab beradi

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI JINOYAT QONUNINING VAZIFALARI

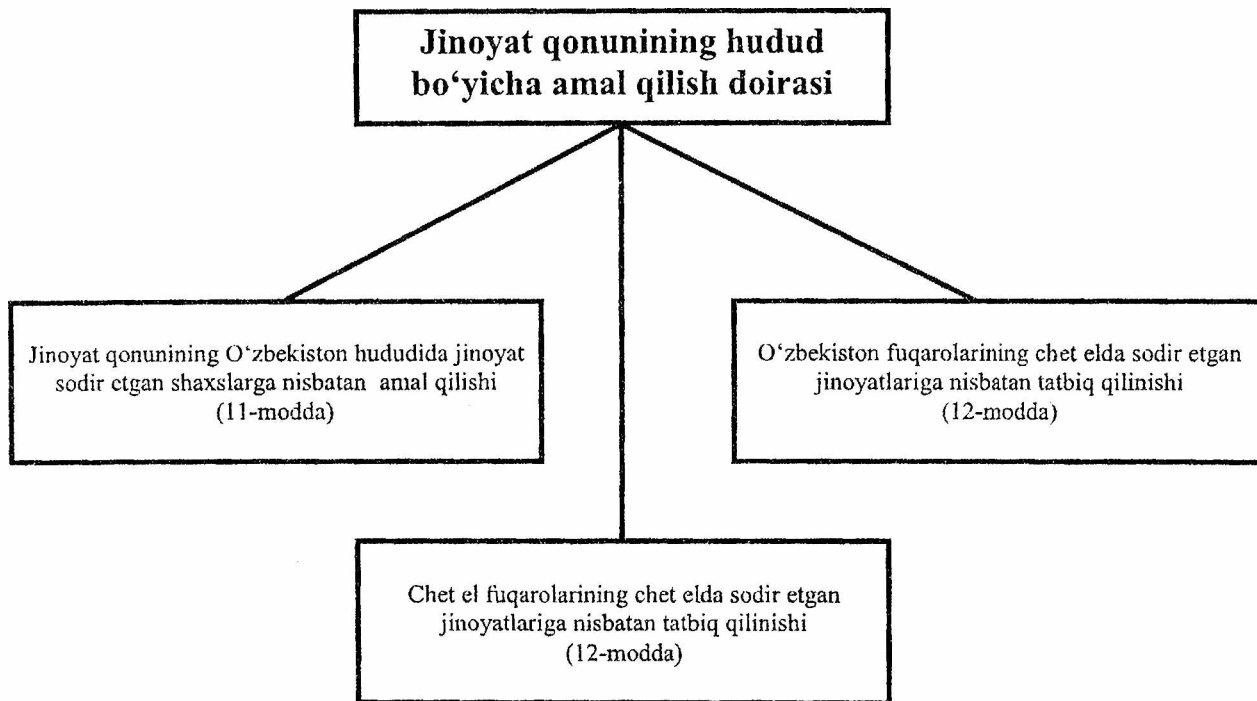

JINOYAT KODEKSINING PRINSIPLARI

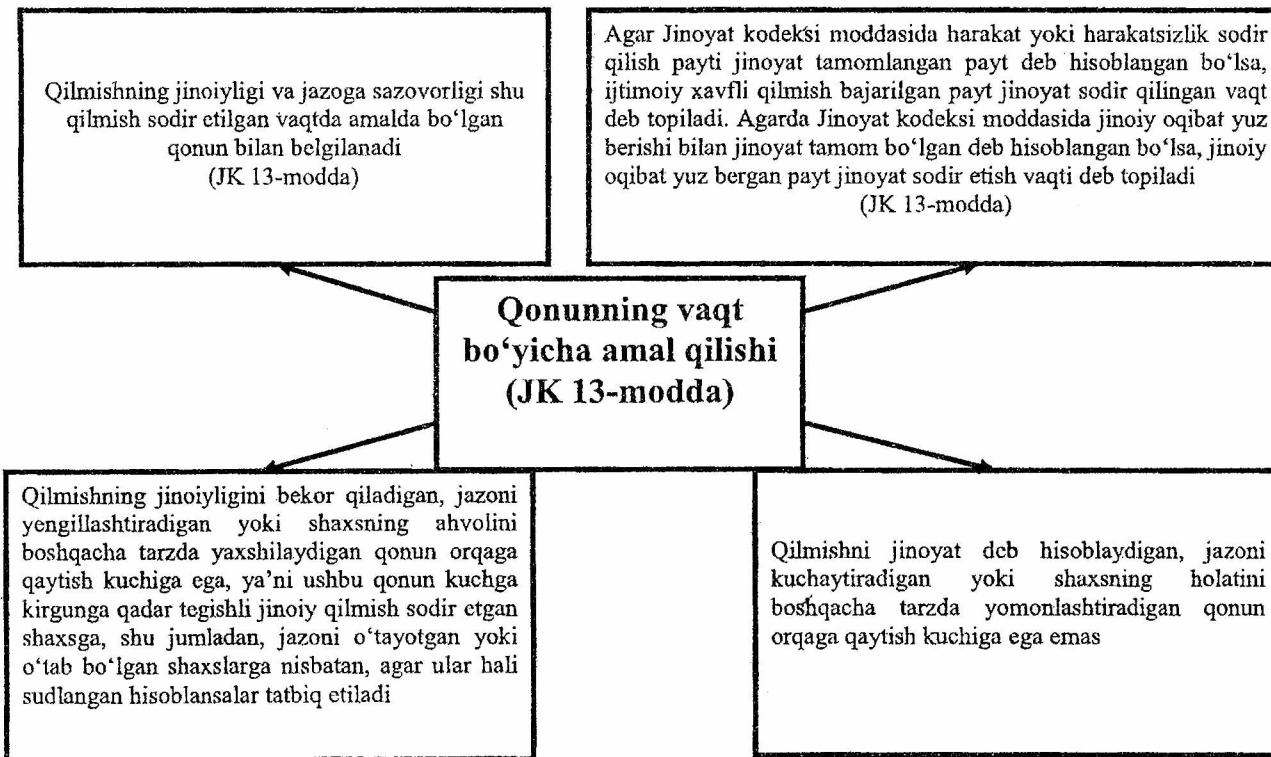

JINOYAT KODEKSINING AMAL QILISH DOIRASI

JINOYAT KODEKSINING VAQT BO'YICHA AMAL QILISHI

JINOYAT QONUNINI SHARHLASH

Jinoyat qonunini sharhlash – bu jarayon qonunning mazmunini Oliy Majlis xohish-irodasiga mos kelgan holda tushuntirishdan iboratdir

Qonunni sharhlash turlari

Subyekt bo'yicha

Qonunga ko'ra vakolatli idora tomonidan amalga oshiriladi

Qonun tomonidan vakolatlangan davlat hokimiyati organi tomonidan amalga oshiriladigan sharhlash – autentik (ochiq) sharhlash (Konstitutsiyaviy sud)

Muayyan ish uchun qonunni amalda tatbiq qilish yuzasidan sud tomonidan berilgan sharh

Ilmiy maqolalar, monografiyalar, darsliklar, ma'ruzalar va huquqshunos olimlar hamda amaliy xodimlarning jinoyat huquqi masalalariga oid tushuntirishlari – ilmiy sharhlash

Usuli bo'yicha

Jinoyat qonunini sharhlash usuli va vositasiga ko'ra grammatik sharhlashda qonun matnini grammatika, sintaksis qoidalari yordamida tushuntiriladi

Tarixiy sharhlashda huquqiy normaning qabul qilinish shart-sharoitlari, sababi, maqsadi aniqlanadi

Tizimli sharhlash – qonun mazmunini boshqa qonunlar bilan taqqoslab, uning amaldagi jinoyat huquqida tutgan o'rnini mazmunan tushuntirish va boshqa qonun normalaridan farqlashdan iborat

Mantiqlik sharhlash har qanday boshqa sharhlash usullarini qo'llaganda mantiqning umumiy qonunlari asosida amalga oshiriladi

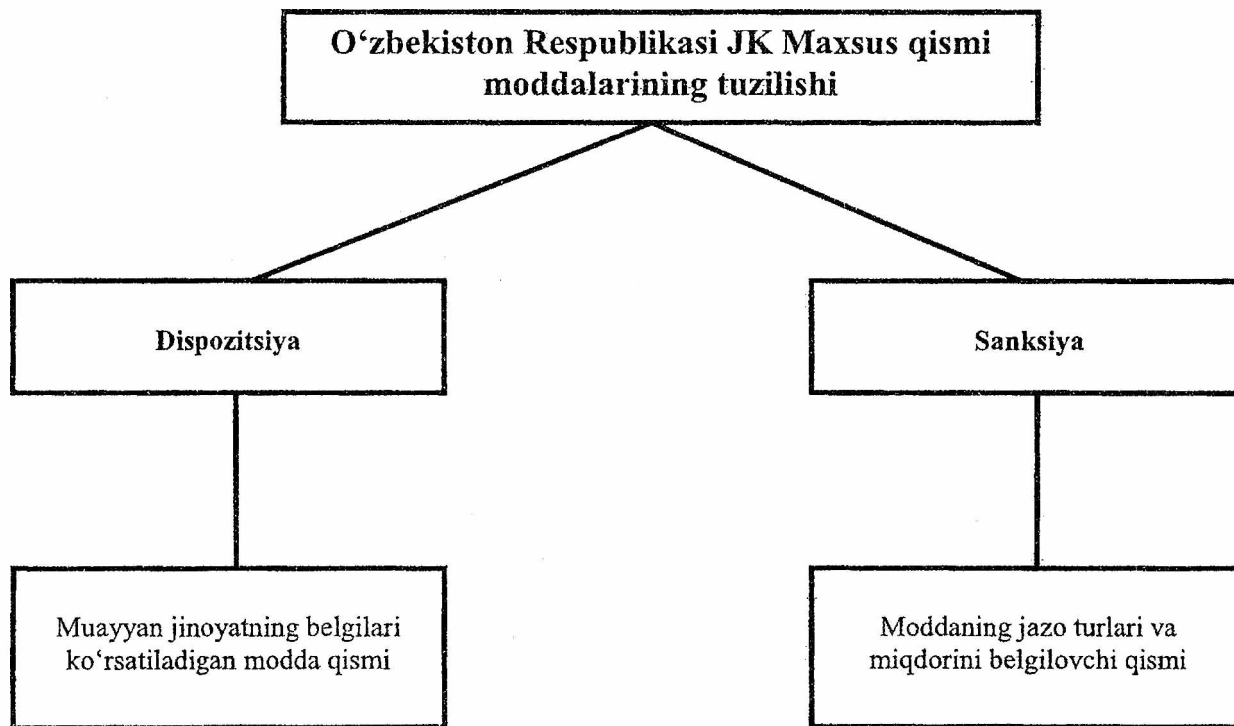
Hajmi bo'yicha

Muvofiq sharhlash – uning qonun matniga aynan, so'zma-so'z mos kелиshiga aytiladi

Kengaytirilgan sharhda qonundan ko'ra kengroq mazmun berilib, bevosita qonunda ko'rsatilmagan, ammo kengroq mazmunda tushuntirish berishdan iborat

Cheklangan sharhlashda qonun matniga aynan belgilangan ma'no berilmay, balki, uni cheklangan ma'noda tushunishdir

JINOYAT KODEKSI NORMASINING TUZILISHI

Dispozitsiya turlari

Oddiy

Jinoyat tarkibining belgilari tasvirlanmaydi, balki faqat jinoyatlarning nomini aytish bilan cheklanadi.

Masalan:

(JK 97-m. 1-q.)
(JK 138-m. 1-q.)
(JK 158-m. 1-q.)

Tasvirlov

Jinoyatning ta'rifi beriladi yoki uning asosiy belgilari ko'rsatilgan qismi.

Masalan:

(JK 104-m. 1-q.)
(JK 165-m. 1-q.)
(JK 166-m. 1-q.)
(JK 168-m. 1-q.)

Havolaki

Normaning mazmunini aniqlash uchun jinoyat qonunining boshqa normasiga murojaat etish tushuniladi.

Masalan:

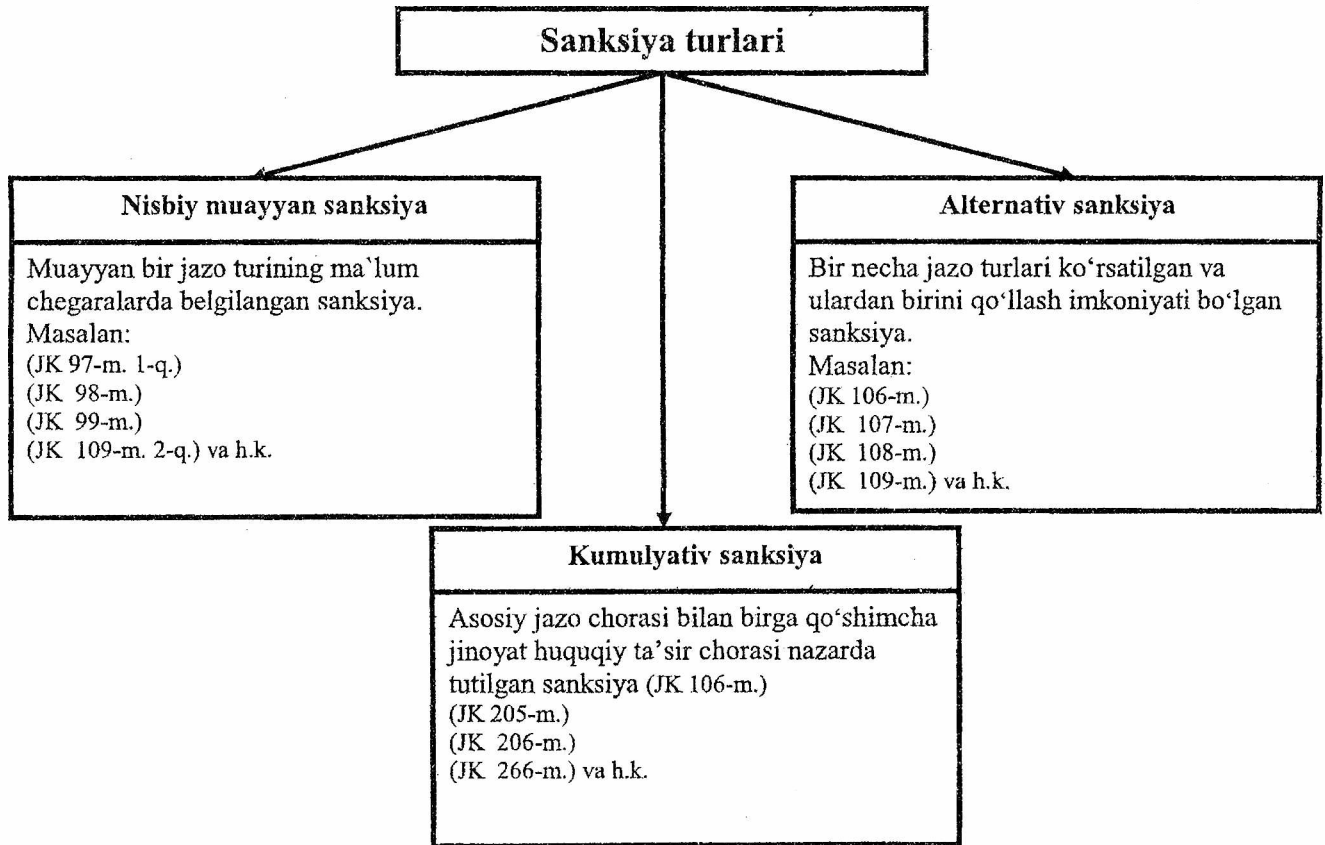
(JK 100-m.)
(JK 101-m.)
(JK 110-m.)

Blanket

Jinoyat ta'riflanmay yoki uning belgilari ko'rsatilmay, boshqa qonun yoki normativ akt buzilganligi ko'rsatiladi.

Masalan:

(JK 189-m.)
(JK 197-m.)
(JK 199-m.)
(JK 200-m.) va h.k.lar

JINOYAT TUSHUNCHASI (JK 14-modda)

Jinoyat belgilari

Ijtimoiy xavfliligi

Ijtimoiy xavflilik – jinoyatning obyektiv xususiyatini belgilaydi. U jinoyat-huquqiy muhofaza obyektlarga zarar keltiruvchi yoki haqiqiy zarar yetkazish xavfini tug'diruvchi qilmishni jinoyat toifasiga kiritishni ifodalaydi

Huquqqa xilofligi

Jinoyat qonuni ijtimoiy xavflilikning yuridik ifodasi bo'lib, u Jinoyat kodeksida taqiqlangan muayyan ijtimoiy qilmishni jinoyat deb tan olinishini bildiradi

Aybning mavjudligi

Shaxsning sodir etgan jinoyatiga qasd yoki ehtiyotsizlik shaklidagi subyektiv munosabati tushuniladi

Jazoga loyiqligi

Jinoyat qonuni u yoki bu qilmishni jinoyat deb tan olar ekan, uni sodir etganlik uchun tegishli jazo chorasini o'rnatadi

JINOYATLARNI TASNIFLASH (JK 15-modda)

Jinoyatlar ijtimoiy xavflilik darajasiga ko'ra quyidagicha tasniflanadi

Ijtimoiy xavfi katta bo'lmagan jinoyatlar

Qasddan sodir etilib, qonunda uch yildan ko'p bo'lmagan muddatga, ehtiyotsizlikdan sodir etilib, qonunda besh yildan ko'p bo'lmagan muddatga ozodlikdan mahrum qilish nazarda tutilgan jinoyatlar kiradi

Uncha og'ir bo'lmagan jinoyatlar

Qasddan sodir etilib, qonunda uch yildan ortiq, lekin besh yildan ko'p bo'lmagan muddatga, shuningdek ehtiyotsizlikdan sodir etilib, qonunda besh yildan ortiq muddatga ozodlikdan mahrum qilish nazarda tutilgan jinoyatlar kiradi

Og'ir jinoyatlar

Qasddan sodir etilib, qonunda og'ir jazo sifatida besh yildan ortiq, lekin o'n yildan ko'p bo'lmagan muddatga ozodlikdan mahrum qilish nazarda tutilgan jinoyatlar kiradi

O'ta og'ir jinoyatlar

Qasddan sodir etilib, qonunda o'n yildan ortiq muddatga ozodlikdan mahrum qilish yoxud umrbod ozodlikdan mahrum qilish jazosi nazarda tutilgan jinoyatlar kiradi

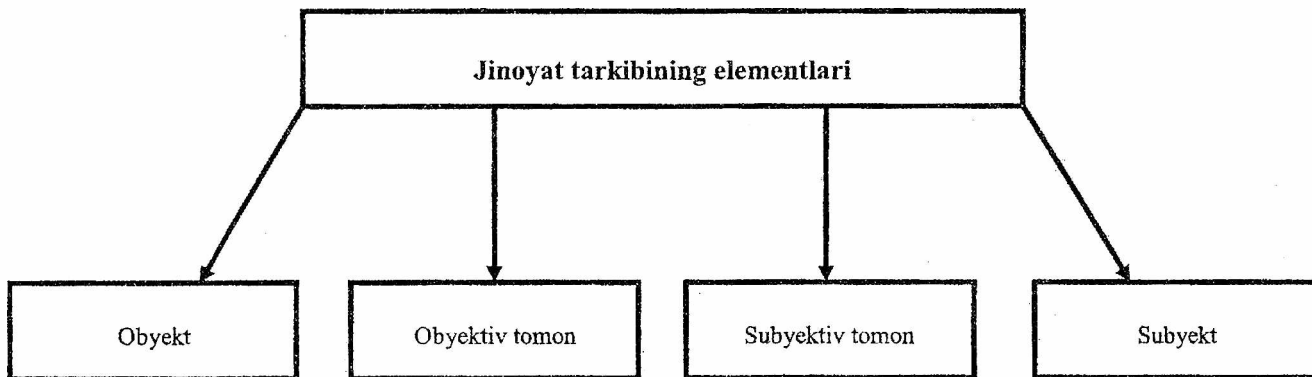
Uub:017083—
TOYU
AABO'OT-RESURS
MARKAZI

JINOYAT UCHUN JAVOBGARLIK VA UNING ASOSLARI (JK 16-modda)

Jinoyat uchun javobgarlik – jinoyat sodir etishda aybdor bo'lgan shaxsga nisbatan sud tomonidan hukm qilish, jazo yoki boshqa huquqiy ta'sir chorasi qo'llanilishida ifodalanadigan jinoyat sodir etishning huquqiy oqibatidir

Jinoyat kodeksida nazarda tutilgan jinoyat tarkibining barcha alomatlari mavjud bo'lgan qilmishni sodir etish javobgarlikka tortish uchun asos bo'ladi

JINOYAT TARKIBI

JINOYAT TARKIBI VA UNING TURLARI

Jinoyat tarkibi-obyektiv va subyektiv belgilar yig'indisidan iborat bo'lib, ijtimoiy xavfli qilmishni jinoyat sifatida aniqlashga xizmat qiladi

Jinoyat tarkibining turlari

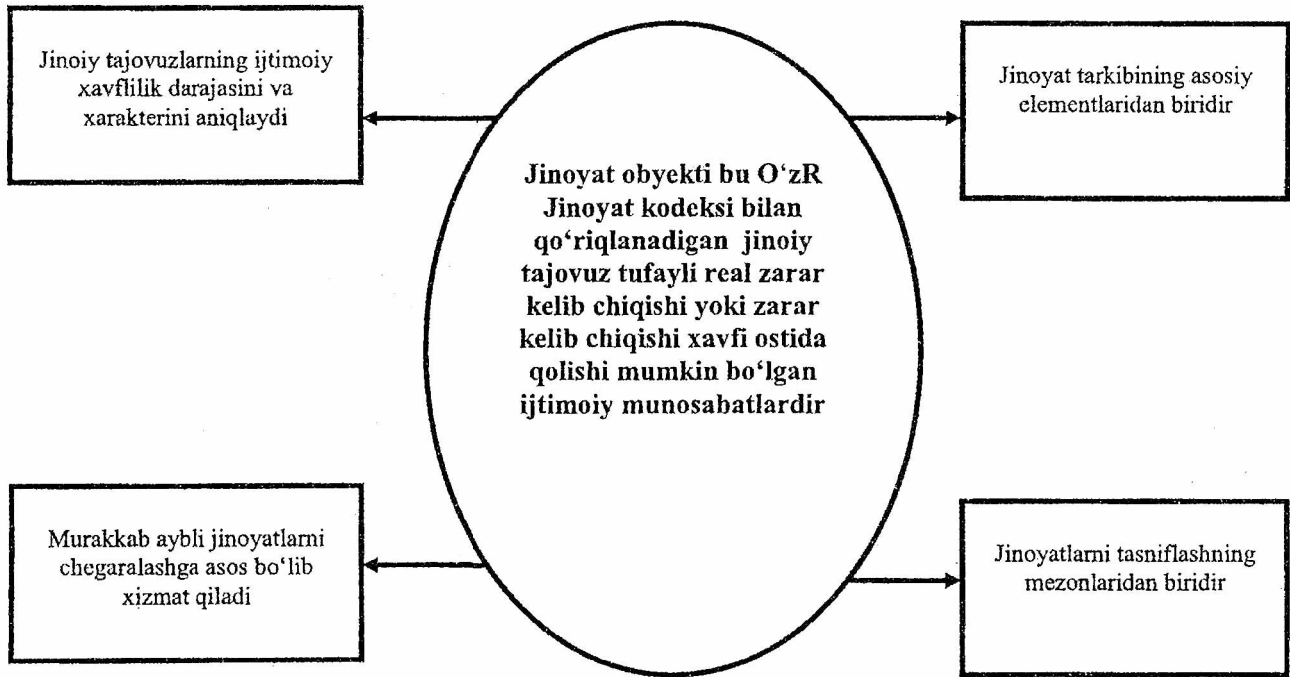
Ijtimoiy xavflilik darajasiga qarab

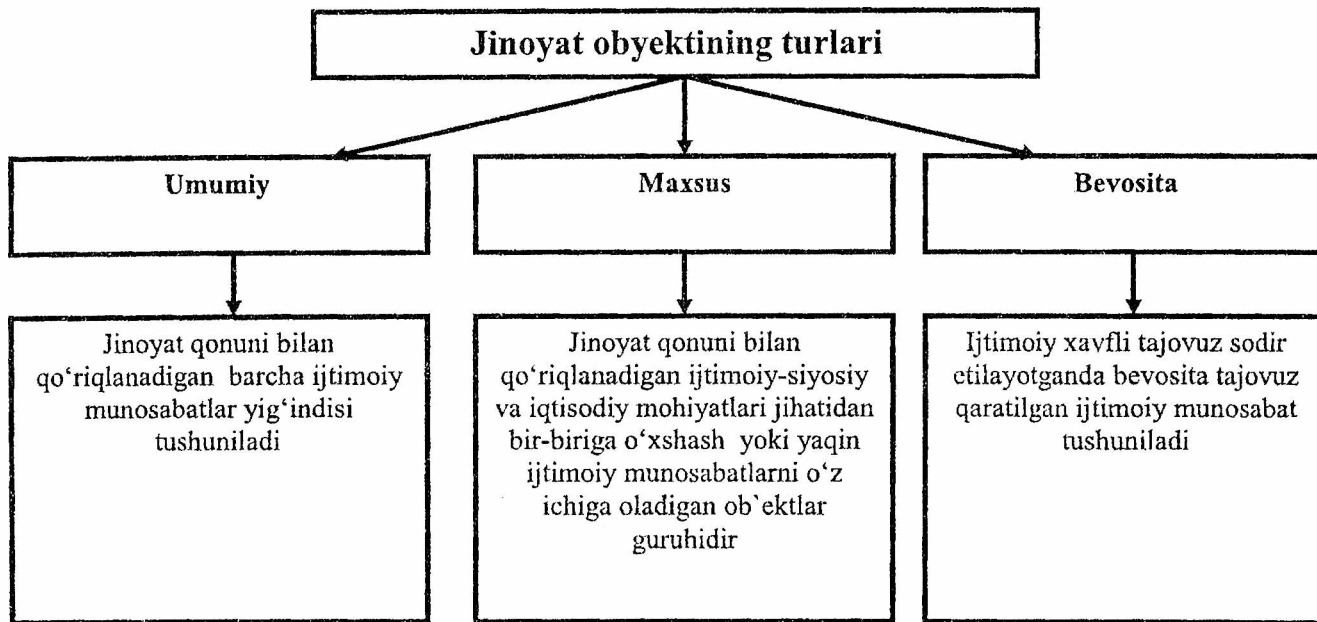
Oddiy tarkibli jinoyatlarda sodir etilayotgan jinoyatning har biri uchun xarakterli bo'lgan belgilar ko'rsatilmay, jinoyatning nomi aytiladi
(masalan: JK 97-modda, 1-qism)

Og'irlashtiruvchi tarkib – uning asosiy tarkibiga nisbatan ijtimoiy xavflilik darajasi kattaligini ifodalaydi
(masalan: JK 97-modda, 2-qism)

Yengillashtiruvchi tarkib – asosiy tarkibiga nisbatan jinoyatning bu turini sodir etganlik uchun yengillashtiruvchi holat belgilari mavjudligini ifodalaydi
(masalan: JK 98-modda)

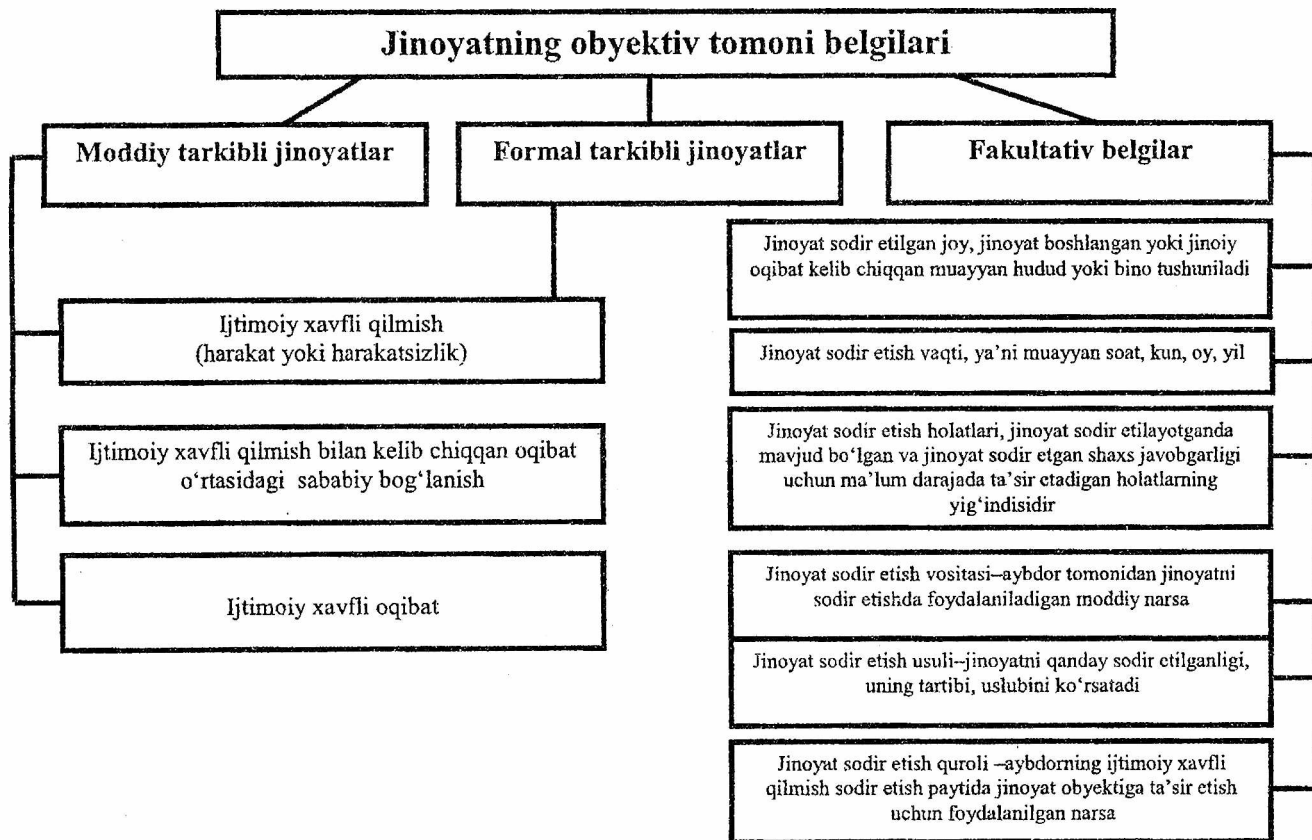
JINOYAT OBYEKTI

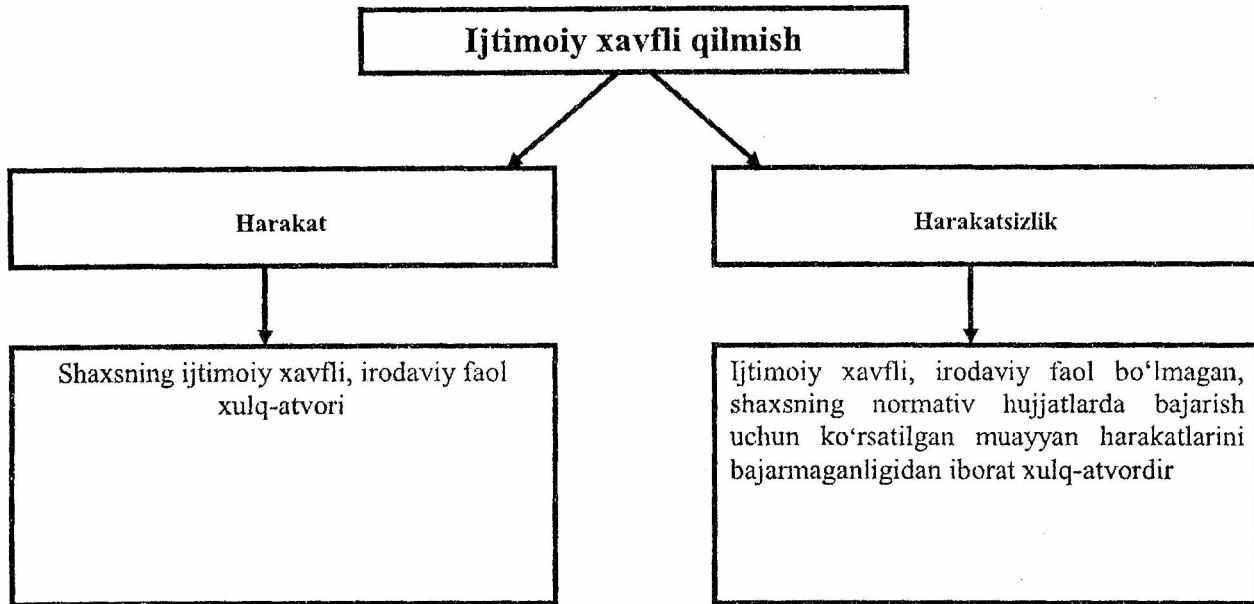

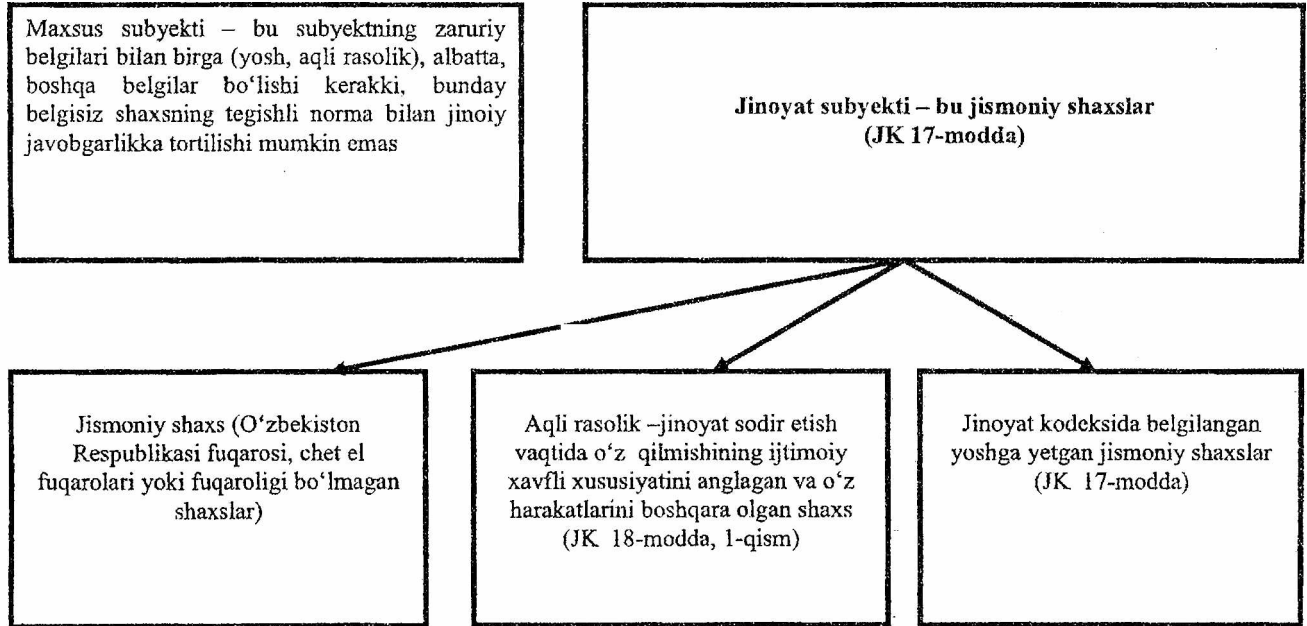
Obyekt jinoyatning tarkibiy qismi bo'lib, tajovuz unga bevosita ta'sir etib, ijtimoiy munosabat buziladi yoki uning buzilishi real xavf ostida qoldiradi

JINOYATNING OBYEKTIV TOMONI

JINOYAT SUBYEKTI

Aqli norasolik (JK 18-modda, 2-qism.)

Yuridik mezon

Intellektual – bunda shaxs o'z harakatini, uning g'ayriqonuniy va jamoat uchun xavfli ekanligini tushunmaydi

Irodaviy – shaxs o'z harakatlarini boshqara olmaydi

Tibbiy mezon

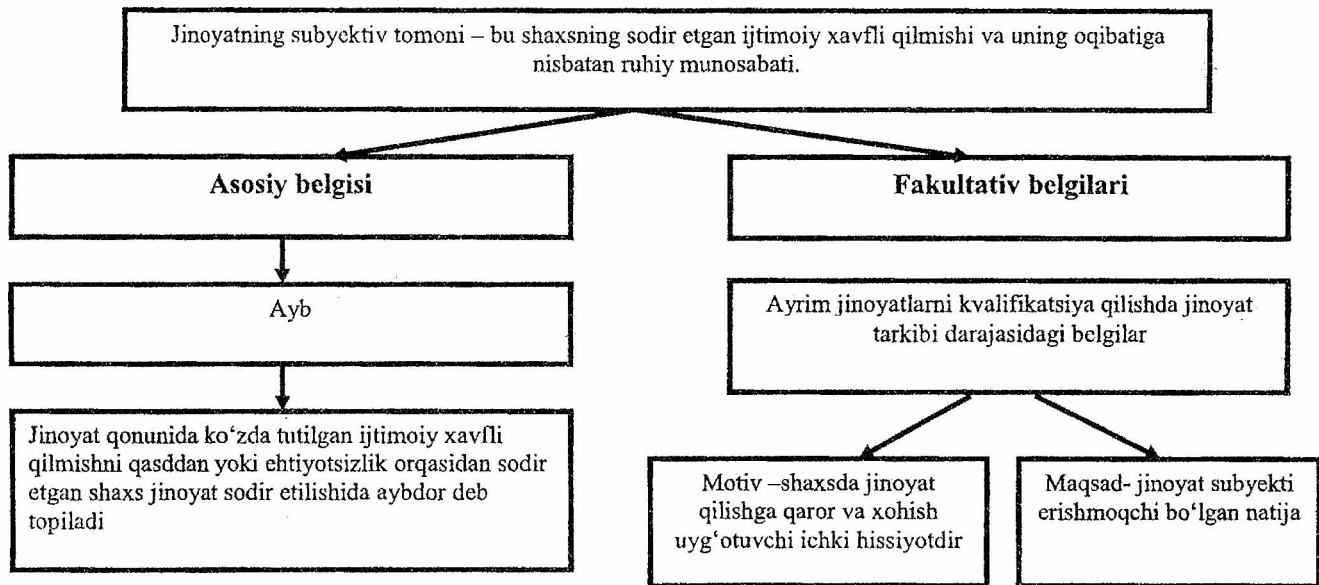
Surunkali ruhiy kasallik - uzoq muddatga cho'ziladigan, xurujni va rivojlanish ehtimoli mavjud bo'lgan qiyin davolanadigan ruhiy kasallik

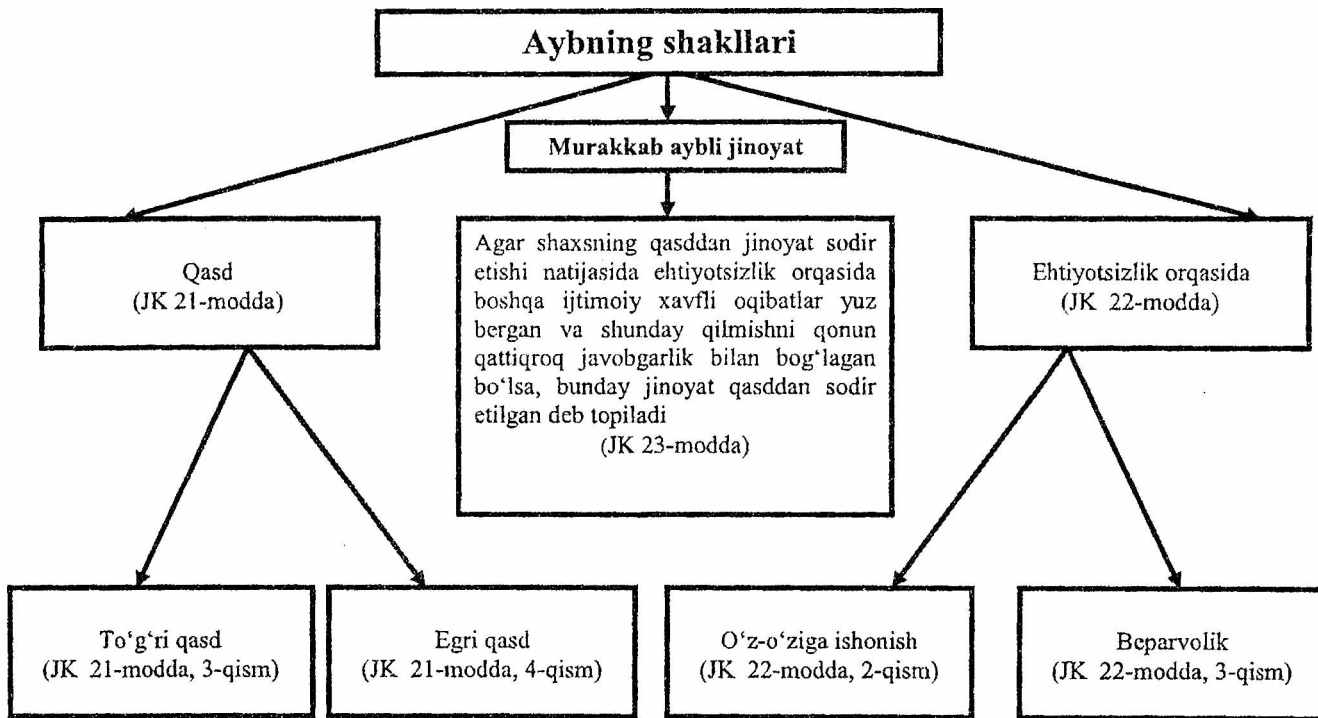
Vaqtinchalik ruhiy kasallik - ruhiy holatning vaqtinchalik buzilishi bo'lib, keyinchalik sog'ayib ketishdir

Aqlning pastligi uch darajaga bo'linadi: og'ir darajasi (ideotiya), yengil darajasi (imbetsillik), o'rta darajasi – to'la aqliy qobiliyatining ishdan chiqish darajasidir

Boshqa tarzdagi ruhiy kasallik - turli kasalliklardan kelib chiqishi mumkin (tif, dizenteriya)

JINOYATNING SUBYEKTIV TOMONI

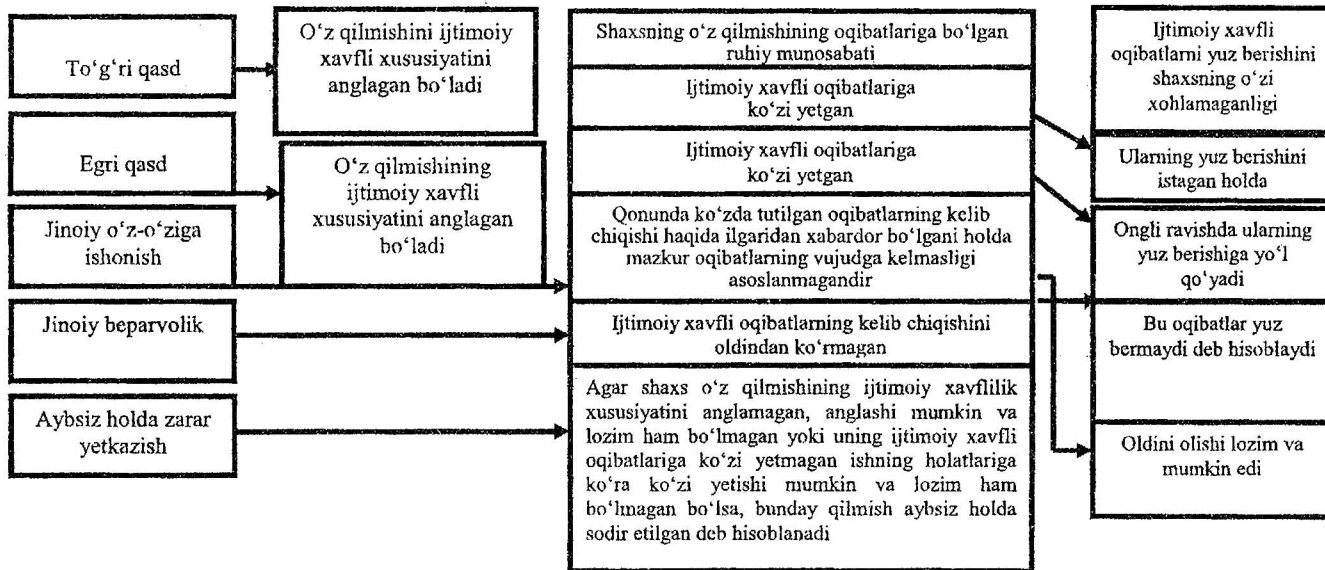
Aybni tashkil etuvchi elementlar

Tafakkuriy

Aybning tafakkuriy elementi shaxsning sodir etayotgan qilmishidagi faktik xususiyatini, uning ahamiyatini anglashi, shuningdek, o'z xulq-atvori bilan kelib chiqishi mumkin bo'lgan oqibatlarni oldindan ko'ra bilishlik qobiliyatidan iborat

Irodaviy

Aybning irodaviy elementi sub'ektning muayyan xulq-atvorni tanlash bilan o'z faoliyatini muvofiqlashtirib turishida namoyon bo'ladi

Qasdning turlari (JK 21-modda)

To'g'ri qasd

Tafakkuriy holat – shaxsning ijtimoiy xavfli xarakterdagi qilmishini anglashi va uning ijtimoiy xavfli oqibatlarini ko'ra bilishi

Irodaviy holat

Jinoyat sodir etgan shaxsning o'zi sodir etgan qilmishidan kelib chiqadigan ijtimoiy xavfli oqibatni istagani

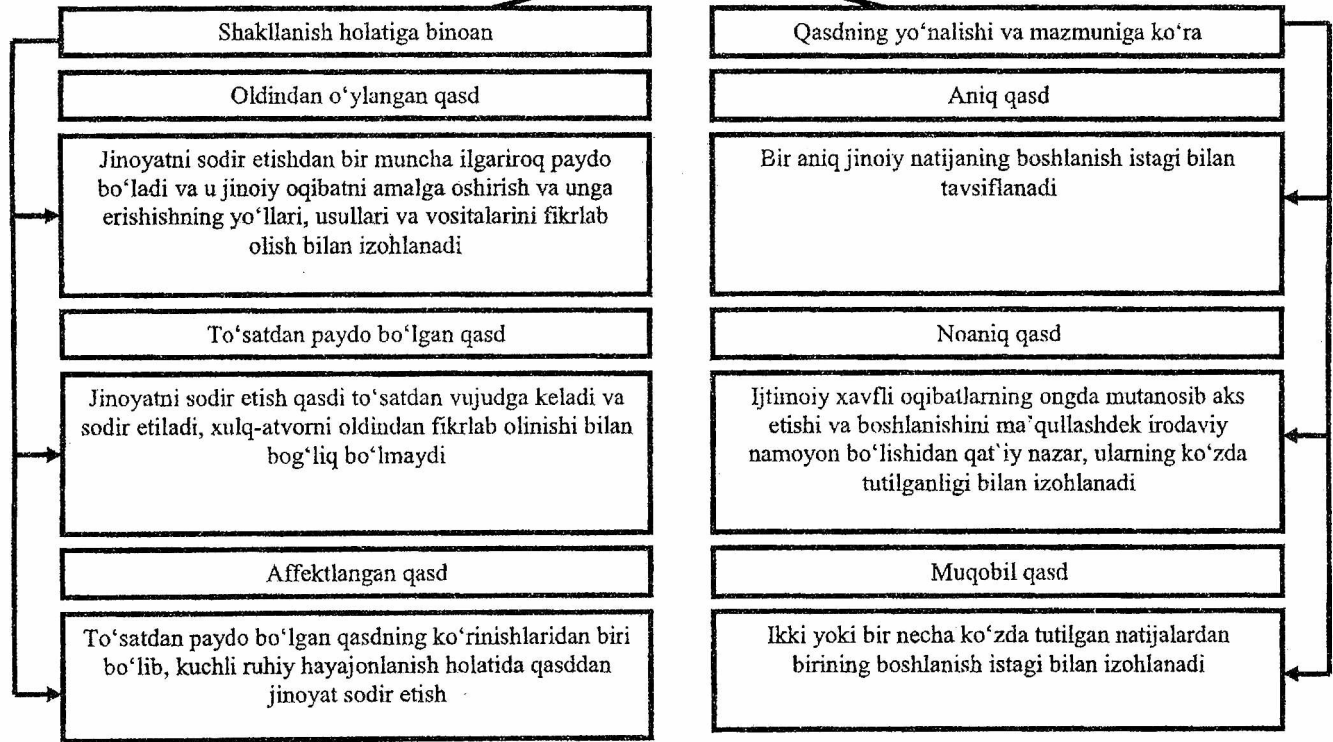
Egri qasd

Tafakkuriy holat – shaxsning ijtimoiy xavfli xarakterdagi qilmishini anglashi va uning ijtimoiy xavfli oqibatlarini ko'ra bilishi

Irodaviy holat

Jinoyat sodir etgan shaxsning o'zi sodir etgan qilmishidan kelib chiqadigan ijtimoiy xavfli oqibatni yuz berishiga ongli ravishda yo'l qo'yishi

Qasdning boshqa turlari

Ehtiyotsizlik va uning turlari (JK 22-modda)

Jinoiy o'z-o'ziga ishonish
(JK 22-modda, 2-qism)

Tafakkuriy holat

Shaxs muayyan xulq-atvorini sodir eta turib,
ongli ravishda ehtiyot choralarini ko'rmaslik
kabi munosabatdan iborat

Irodaviy holat

Ijtimoiy xavfli oqibatlarining kelib chiqmasligiga
umid bog'lash

Jinoiy beparvolik
(JK 22-modda, 3-qism)

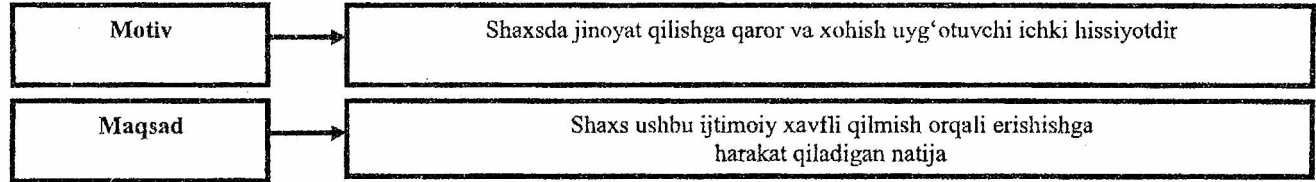
Obyektiv mezon

Shaxsni ijtimoiy xavfli oqibatni anglashi
zarurligi

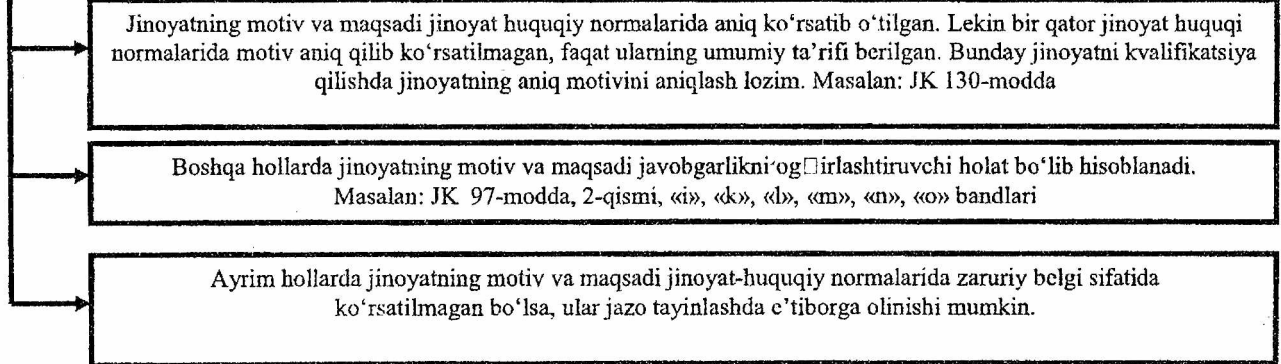
Subyektiv mezon

Shaxsning muayyan vaziyatda, aybdorning
shaxsiy sifatlariga ko'ra, ijtimoiy xavfli
oqibatlarni anglash qobiliyati

Jinoyatning motiv va maqsadi

Motiv va maqsadning ahamiyati

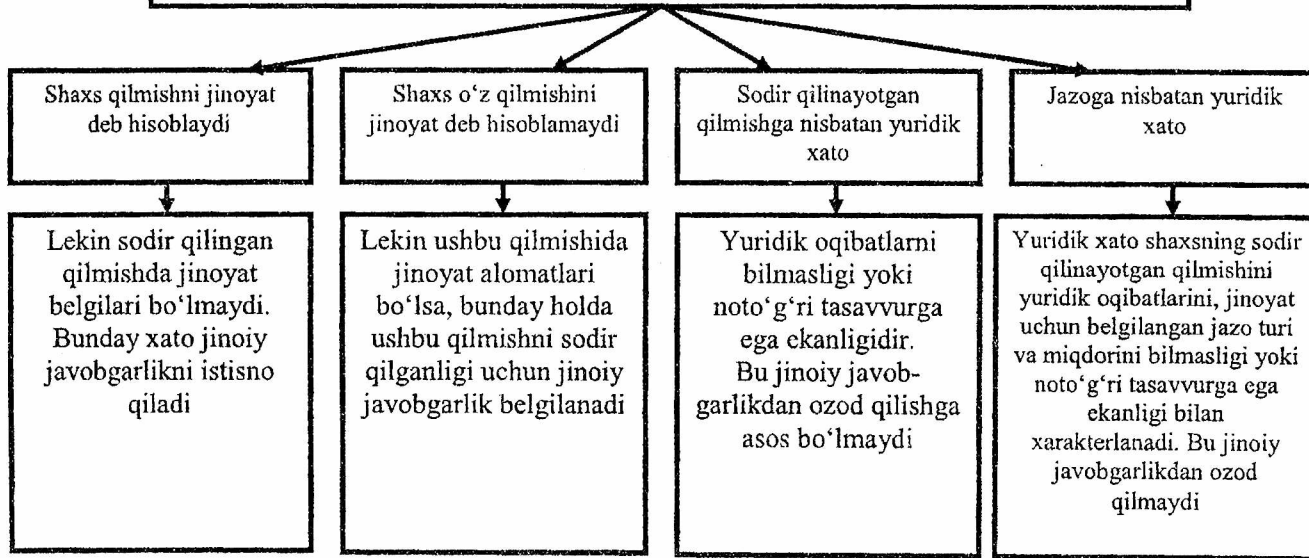

JINOYAT-HUQUQIY XATO

Xato – jinoyat huquqida shaxsning sodir qilgan holatlariga bo‘lgan noto‘g‘ri munosabatidir. Jinoyat huquqida xatoning 2 ta turi mavjud:
1) yuridik xato; 2) faktik xato.

Yuridik xato

Jinoyat huquqi nazariyasida shaxsning sodir qilingan qilmishning jinoyat-huquqiy motivi haqida noto‘g‘ri tasavvuri tushuniladi

Faktik xato

Faktik xato – tajovuz obyektini yoki ijtimoiy xavfli qilmishning obyektiv belgilariga nisbatan xato qilishdir

Obyektiga nisbatan xato – ijtimoiy munosabatlarning xususiyatiga nisbatan xato qilish. Agar shaxs muayyan obyektga tajovuz qilishni mo'ljallagan, ammo boshqa obyektga zarar yetkazilgan bo'lsa, aybdorning qasdi bilan qamrab olingan tajovuz obyektini bo'yicha javobgar bo'ladi. Agarda shaxs boshqa bir xuddi shunday obyektga zarar yetkazgan bo'lsa xato qilmishni kvalifikatsiya qilishga ta'sir qilmaydi. Masalan: «A»ni o'ldirish maqsadida otilgan o'q unga tegmay «B»ga tegib uni o'ldirishi

Jinoyat predmeti yoki jabrlanuvchining shaxsiga nisbatan xato. Aybdor mo'ljallaganidan boshqa predmetga zarar yetkaziladi. Bunday xato jinoiy javobgarlikni istisno qilmaydi.

Jinoyat vositasiga nisbatan xato – aybdor yoki ijtimoiy xavfli qilmish sodir qilgan shaxs foydalangan vaziyatda uning ko'zlagan maqsadiga erishishga olib kelmaydi. Bunday xato jinoiy javobgarlikni istisno qilmaydi

Sababiy bog'lanishdagi xato – harakat yoki harakatsizlik kelib chiqadigan oqibat o'rtasidagi sababiy bog'lanish rivojini xato tasavvur qilishdir. Bunday xato jinoiy javobgarlikni istisno qilmaydi.

TAMOM BO‘LMAGAN JINOYATLAR

Tamom bo‘lmagan jinoyat

Jinoyatga tayyorgarlik ko‘rish

Shaxsning qasddan qilinadigan jinoyatni sodir etish yoki yashirish uchun shart-sharoitni yaratuvchi qilmishi o‘ziga bog‘liq bo‘lmagan holatlarga ko‘ra sodir etilishi boshlangunga qadar to‘xtatilgan bo‘lsa, bunday qilmish jinoyatga tayyorgarlik ko‘rish deb topiladi.
(JK 25-modd, 1-qism)

Jinoyatga tayyorgarlik ko‘rganlik va jinoyat sodir etishga suiqasd qilganlik uchun javobgarlik ham ushbu Kodeks Maxsus qismining tamom bo‘lgan jinoyat uchun javobgarlikni belgilovchi moddasiga muvofiq hal qilinadi (JK 25-modd, 3-qism)

Jinoyat sodir etishga suiqasd qilish

Qasddan sodir etiladigan jinoyat boshlanib, shaxsga bog‘liq bo‘lmagan holatlarga ko‘ra oxiriga yetkazilmagan bo‘lsa, jinoyat sodir etishga suiqasd deb topiladi
(JK 25-modd, 2-qism)

Tamom bo‘lgan jinoyat

Jinoyat kodeksi Maxsus qismi normasi dispozitsiyasida nazarda tutilgan obyektiv tomonga xos barcha belgilarning mavjudligi qilmishni tamom bo‘lgan jinoyat deb topish uchun asos bo‘ladi.

Aybdorning qilmishi Jinoyat kodeksining Maxsus qismidagi tegishli moddalar bilan kvalifikatsiya qilinadi

Suiqasdning turlari

Suiqasd qilishning amalga oshirganlik darajasi

Tamom bo'lmagan suiqasd – aybdor o'ziga bog'liq bo'lgan barcha harakatlarni qilishga ulgurmaydi, ya'ni aybdorning o'ziga bog'liq bo'lmagan sabablarga ko'ra jinoyat oxiriga yetkazilmaydi

Tamom bo'lgan suiqasd – jinoiy maqsadga erishish uchun aybdor o'ziga bog'liq bo'lgan barcha harakatlarni qiladi, ammo uning o'ziga bog'liq bo'lmagan sabablariga ko'ra jinoyat oxiriga yetkazilmaydi

Suiqasdning yaroqlilik darajasiga ko'ra

Yaroqsiz obyektga tajovuz qilish, subyekt o'z harakatini muayyan tajovuz qilishga yo'naltiradi, ammo o'z xatosiga ko'ra, tajovuz qilgan obyektga hech qanday zarar yetkazilmaydi

Yaroqsiz vositalar bilan suiqasd qilish deganda, jinoyatni oxiriga yetkazish uchun yaroqsiz bo'lgan vositalarni qo'llab, tajovuz qilish tushuniladi

JINOYAT SODIR ETISHDAN IXTIYORIY QAYTISH (JK 26-modda)

Shaxs jinoyatga tayyorgarlik ko'rish harakatlarini yoki jinoyat sodir etishga bevosita qaratilgan harakatlarni oxiriga yetkazish mumkinligini anglagan holda to'xtatsa, shuningdek jinoiy oqibat kelib chiqishi mumkinligini anglagan holda, shunday oqibat kelib chiqishining oldini olsa, jinoyat sodir etishdan ixtiyoriy qaytish deb topiladi

(JK 26-modda, 1-qism)

Jinoyat sodir etishdan ixtiyoriy qaytish javobgarlikni istisno qiladi (JK 26-modda, 2-qism)

Jinoyat sodir etishdan ixtiyoriy qaytishning shakllari (JK 26-modda)

Shaxs tomonidan jinoyatga tayyorgarlik ko'rishning oldini olish yoxud jinoyatni sodir etishni to'xtatish, shuningdek, jinoiy oqibatni kelib chiqishining oldini olish

Shaxs jinoyatni oxiriga yetkazish imkoni borligini anglagan holda, jinoiy oqibat kelib chiqishining oldini oladi

Sodir qilingan qilmishda jinoyat tarkibining biror belgisi mavjud emas

Aybdor jinoyatni oxiriga yetkazmay to'xtatadi

Jinoyatni oxiriga yetkazishdan ixtiyoriy qaytgan shaxs, agar amalda sodir etgan qilmishida boshqa jinoyat tarkibining barcha alomatleri bo'lsa, ushbu Kodeks bo'yicha javobgarlikka tortiladi.

JINOYATDA ISHTIROKCHILIK

Ikki yoki undan ortiq shaxsning qasddan jinoyat sodir etishda birgalashib qatnashishi ishtirokchilik deb topiladi (JK 27-modda)

Ishtirokchilikning obyektiv va subyektiv belgilari

Ikki yoki undan ortiq shaxslarning mavjudligi

Birgalikda ishtirok etib, ko'zda tutilgan jinoyat sodir etiladi, jinoiy faoliyatda esa birlashgan kuchlar yordamida amalga oshiriladi. Bu har bir ishtirokchining qilmishi bir-birini o'zaro to'ldiradigan, boshqa ishtirokchilar xatti-harakatini amalga oshirish uchun zaruriy shart ekanligi, barcha ishtirokchilarning qilmishi bajaruvchining jinoyatni sodir etishi lozimligini hamda ishtirokchilar uchun boshlangan jinoiy oqibatning umumiyligini ifodalaydi

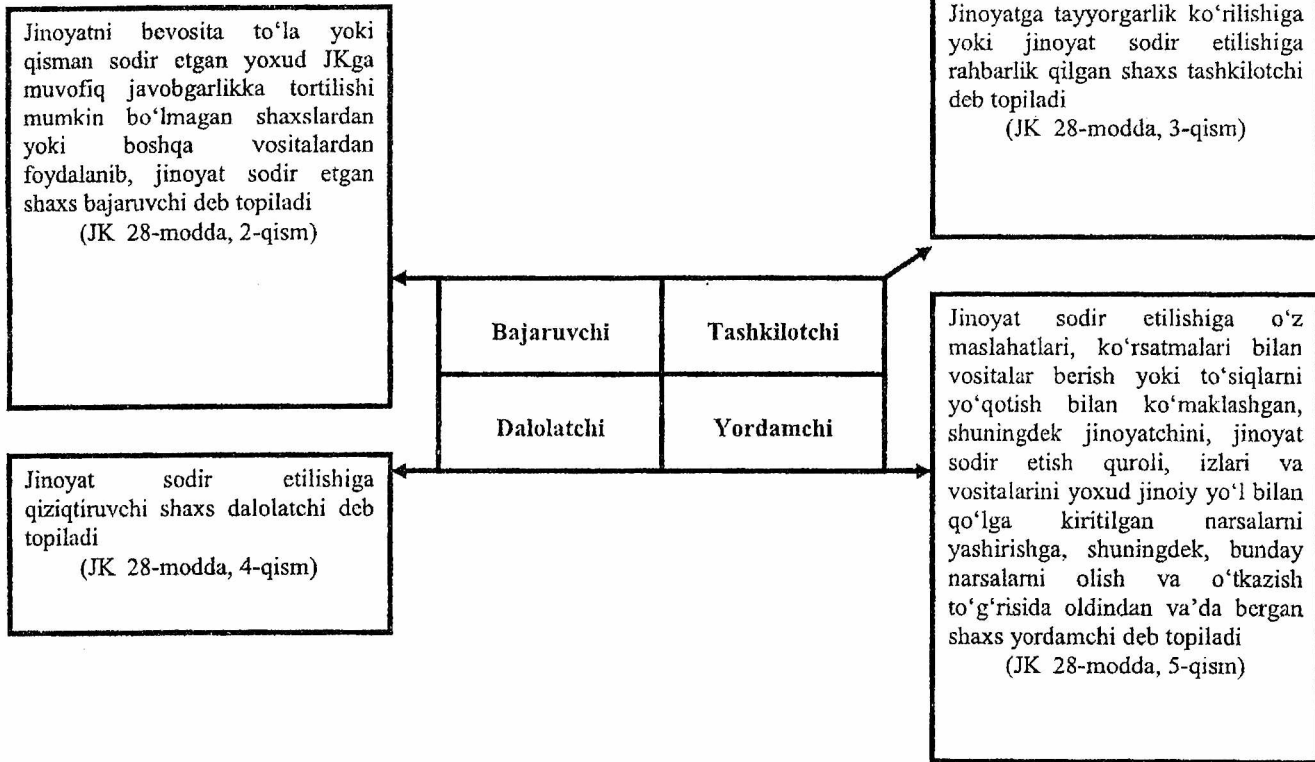
OBJEKTIV BELGILARI

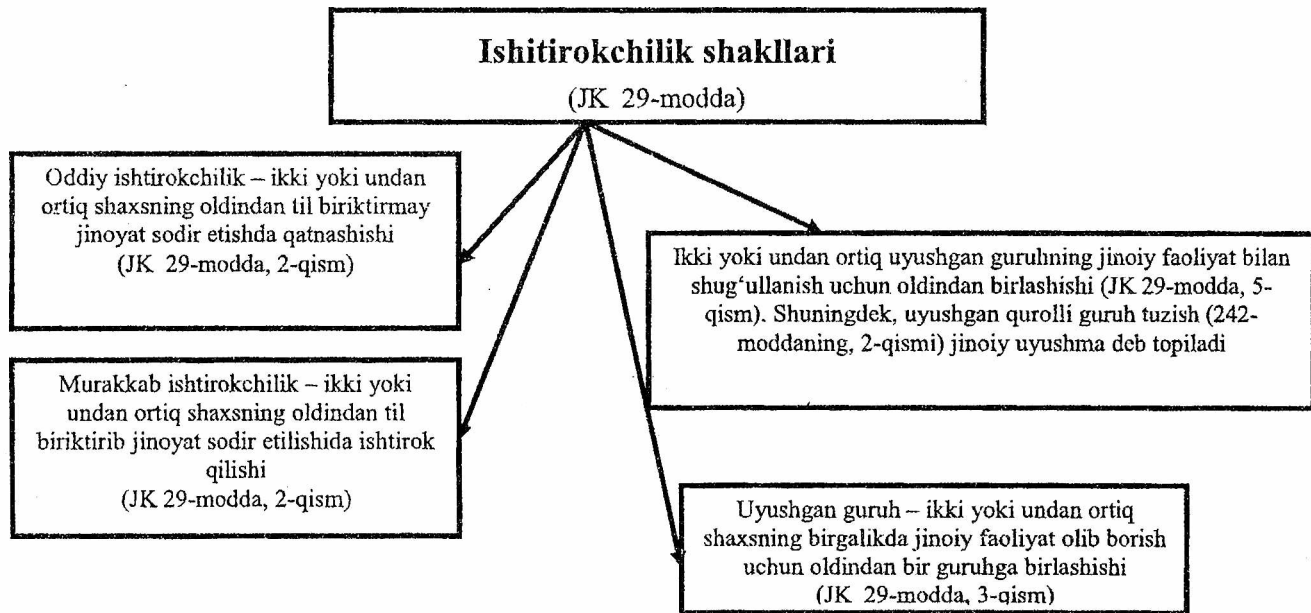
Ishtirokchilikda aybning qasd shakli mavjudligi

Ishtirokchilik subyektiv tomonining o'ziga xosligi jinoyatdagi yoki jinoiy faoliyati bilan shug'ullanishi uchun tashkil etilgan jinoiy guruhdagi har bir ishtirokchi boshqa sheriklarining jinoiy qilmishidan xabardorligidan iborat.

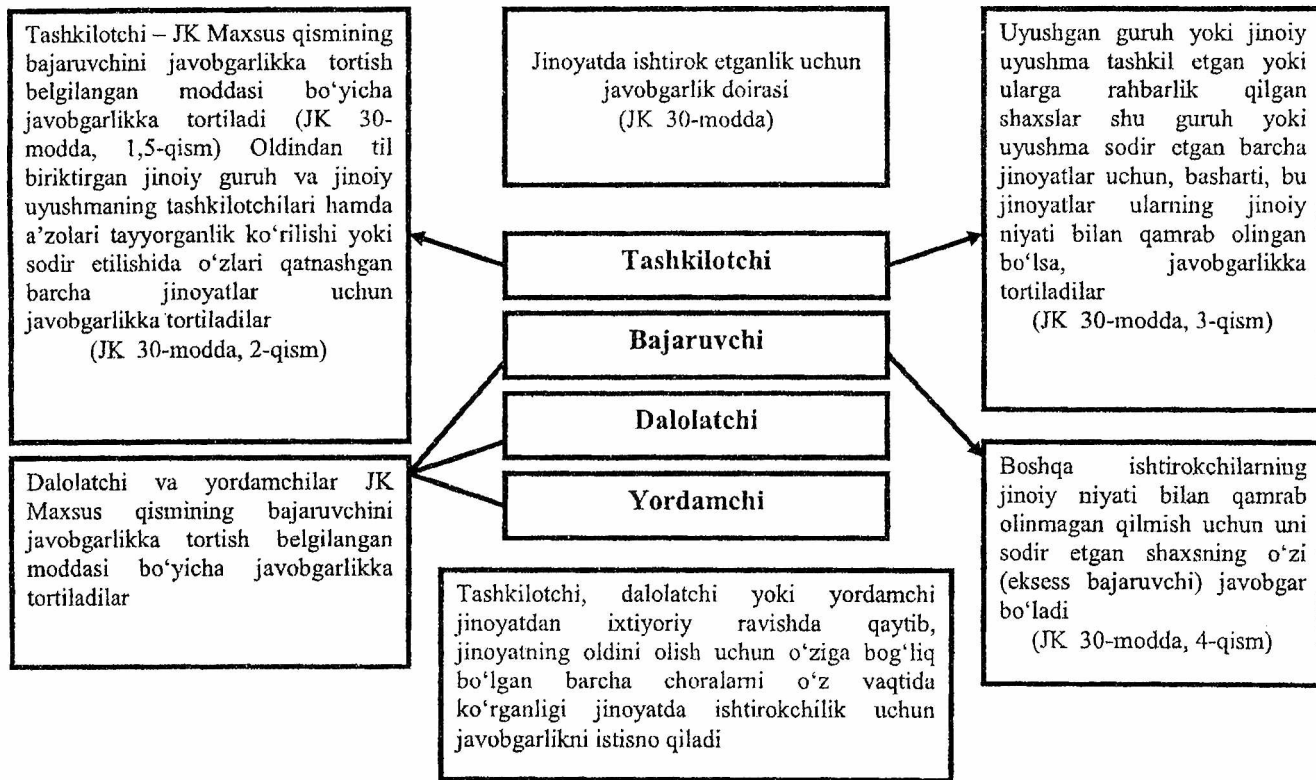
SUBYEKTIV BELGILARI

JINOYAT ISHITIROKCHILARINING TURLARI (JK 28-modda)

JINOYATDA ISHTIROK ETGANLIK UCHUN JAVOBGARLIK DOIRASI

Jinoyatga daxldorlik – boshqalar sodir etgan jinoyatda qatnashmagan, lekin u bilan bog'liq bo'lgan shaxsning qasddan qilgan xatti-harakatiga aytiladi (JK 31-modda)

Daxldorlik shakllari

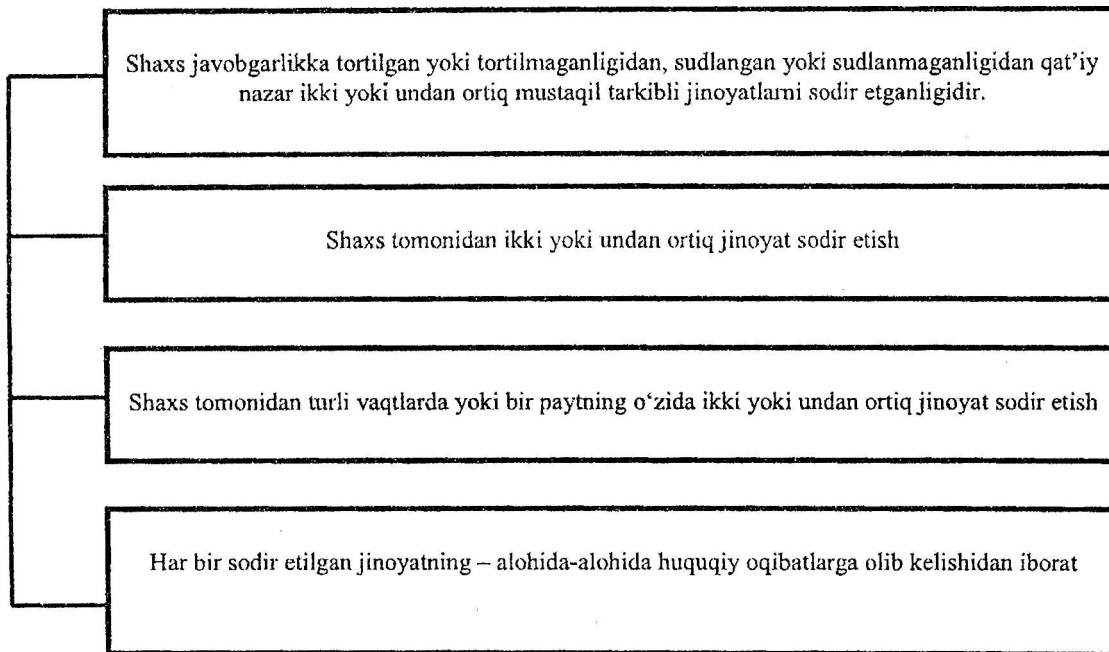
Jinoyatga tayyorgarlik ko'rilayotganligi, jinoyat sodir etilayotganligi yoki jinoyat sodir etilganligi haqida aniq bila turib, oldindan va'da bermagan holda, hokimiyat organlariga xabar qilmaslik, JKning 241-moddasida nazarda tutilgan hollardagina javobgarlikka sabab bo'ladi (JK 31-modda, 1-qism)
(og'ir va o'ta og'ir jinoyatlar haqida)

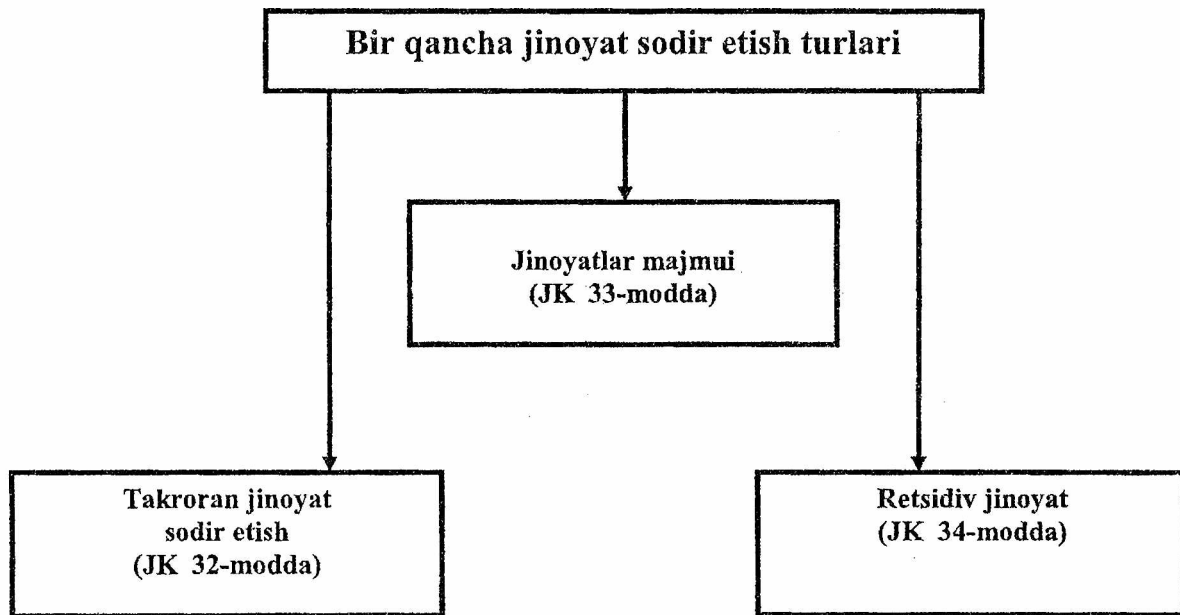
Jinoyatchini, jinoyat sodir etish quroli va vositalarini, jinoyat izlarini yoki jinoiy yo'l bilan qo'lga kiritilgan narsalarni oldindan va'da bermagan holda yashirganlik JKning 241-moddasida nazarda tutilgan hollardagina javobgarlikka sabab o'ladi
(JK 31-modda, 2-qism)
(og'ir va o'ta og'ir jinoyatlar haqida)

Oldindan va'da bermagan holda jinoyat haqida xabar bermaganlik yoki jinoyatni yashirganlik uchun gumon qilinuvchi, ayblanuvchi yoki sudlanuvchining yaqin qarindoshlari javobgarlikka tortilmaydi
(JK 31-modda, 3-qism)

BIR QANCHA JINOYAT SODIR ETISH

Bir qancha jinoyat sodir etish tushunchasi va belgilari

TAKRORAN JINOYAT SODIR ETISH (JK 32-modda)

Ushbu kodeks Maxsus qismining aynan bir moddasida, qismida, Kodeksda alohida ko'rsatilgan hollarda esa, turli moddalarida nazarda tutilgan ikki yoki bir necha jinoyatni shaxs turli vaqtlarda sodir etgan, ammo ularning birortasi uchun ham sudlangan bo'lmasa, takroran jinoyat sodir etish deb topiladi. (JK 32-modda, 1-qism)

Tamom bo'lgan jinoyat ham, jazoga sazovor bo'lgan jinoyatga tayyorgarlik ko'rish yoki jinoyat sodir etishga suiqasd qilish ham, shuningdek ishtirokchilikda jinoyat sodir etish ham takroran jinoyat sodir etish deb topiladi
(JK 32-modda, 1-qism)

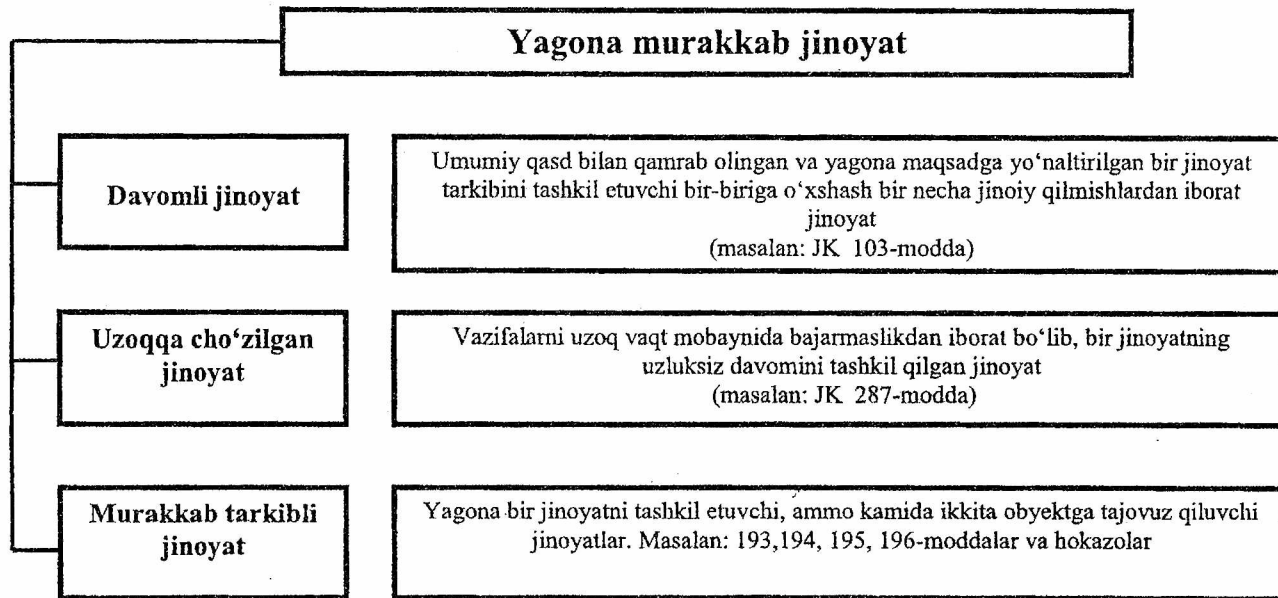
Umumiy qasd bilan qamrab olingan va yagona maqsadga yo'naltirilgan bir jinoyat tarkibini tashkil qiluvchi bir-biriga o'xshash bir necha jinoiy qilmishlardan iborat bo'lgan (davomli) jinoyat takroran sodir etilgan deb topilmaydi

Jinoyatni takroran sodir qilingan deb topmaslik shartlari

Agar shaxs ilgari sodir etgan qilmishi uchun javobgarlikdan yoki jazodan ozod qilingan bo'lsa, jinoyat takroran sodir etilgan deb topilmaydi
(JK 32-modda, 2-qism)

Vazifalarni uzoq vaqt mobaynida bajarmaslikdan iborat bo'lib, bir jinoyatning uzluksiz tarkibini tashkil qilgan (uzoqqa cho'zilgan) jinoyat takroran sodir etilgan deb topilmaydi

YAGONA MURAKKAB JINOYATLAR

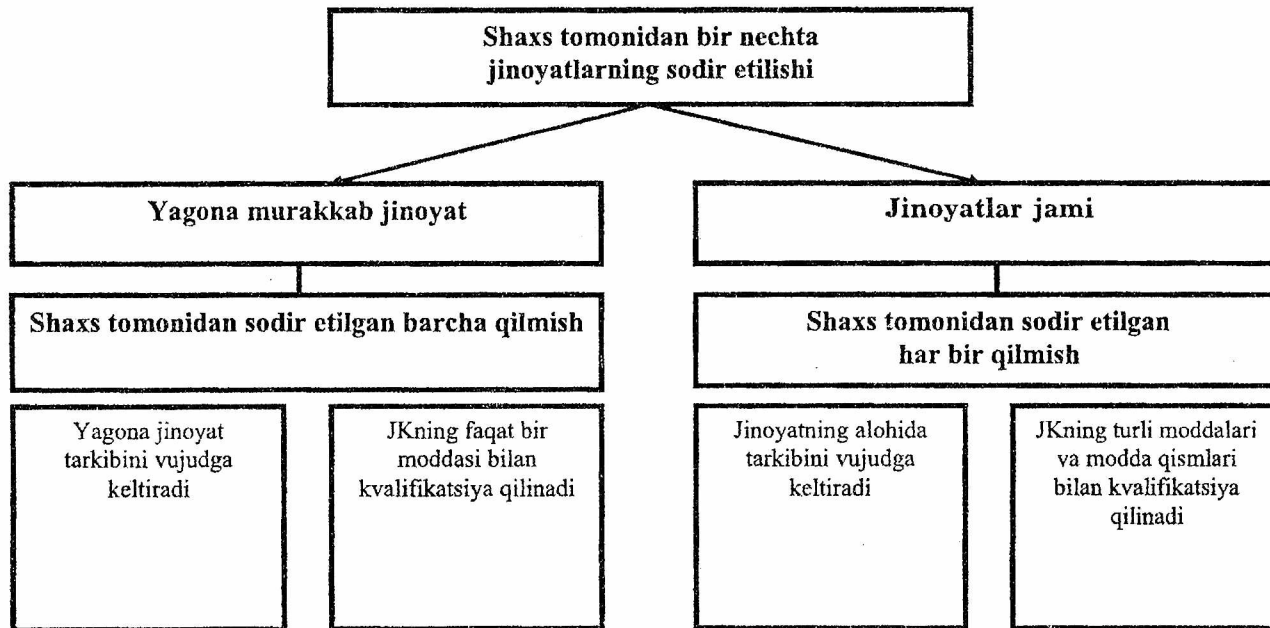
JINOYATLAR MAJMUI (JK 33-modda)

Ushbu Kodeks Maxsus qismining turli moddalarida yoki bitta moddasining turli qismlarida nazarda tutilgan, javobgarlikka tortiladigan ikki yoki bir necha jinoiy qilmishni sodir etish, agarda ulardan birortasi uchun ham shaxs sudlangan bo'lmasa, jinoyatlar majmui deb topiladi (33-modda, 1-qism)

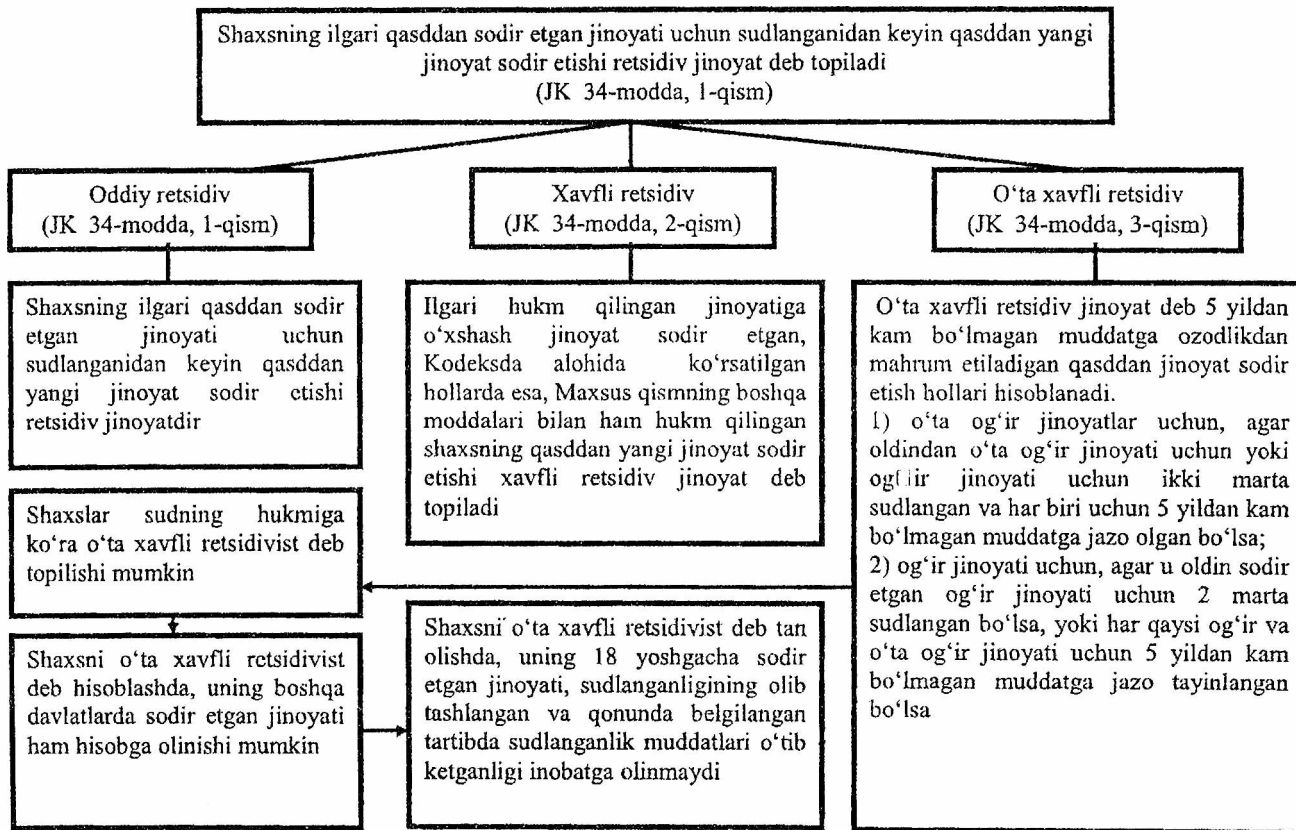
Shaxsning bir harakati bilan JK Maxsus qismining ikki yoki undan ortiq moddalarida nazarda tutilgan jinoyatlarni sodir etishi jinoyatlarning ideal jami deb topiladi

Shaxsning JK Maxsus qismining turli moddalarida yoki bitta moddasining turli qismlarida nazarda tutilgan jinoyatlarni turli vaqtlarda sodir etishi jinoyatlarning real jami deb topiladi

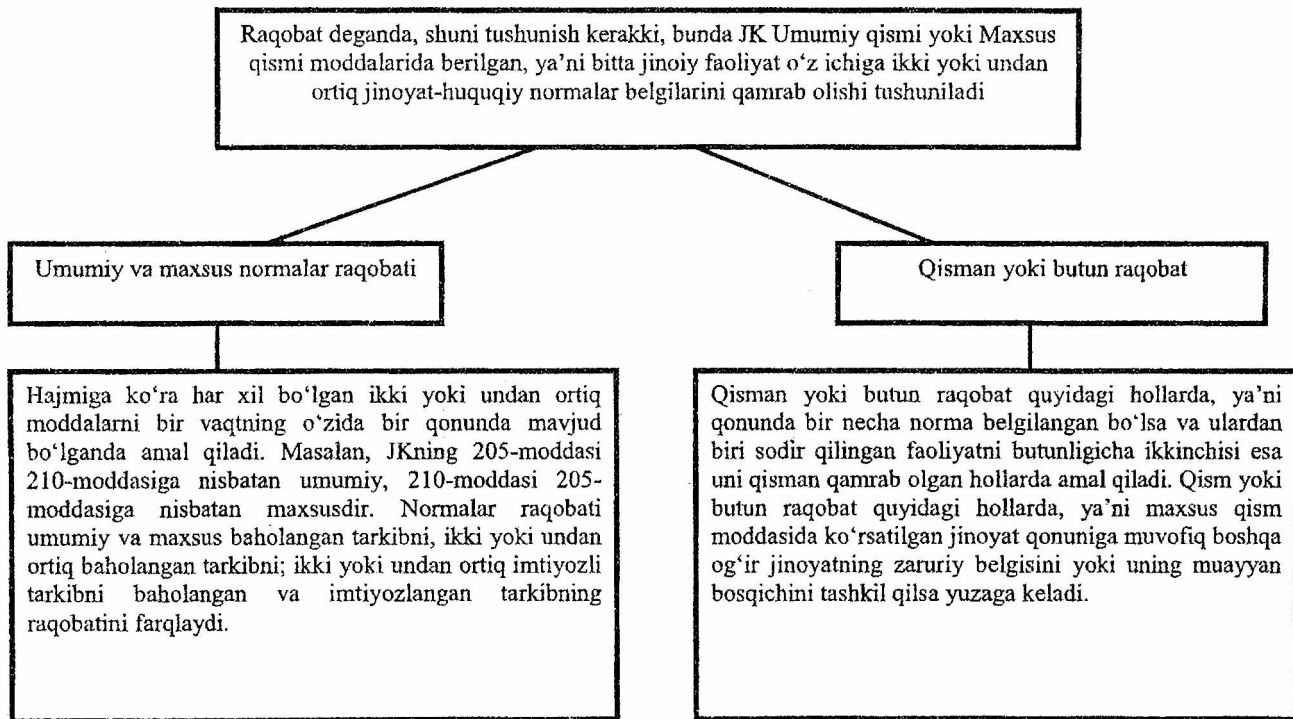
JINOYATLAR MAJMUINING YAGONA MURAKKAB JINOYATLARDAN FARQI

RETSIDIV JINOYAT (JK 34-modda)

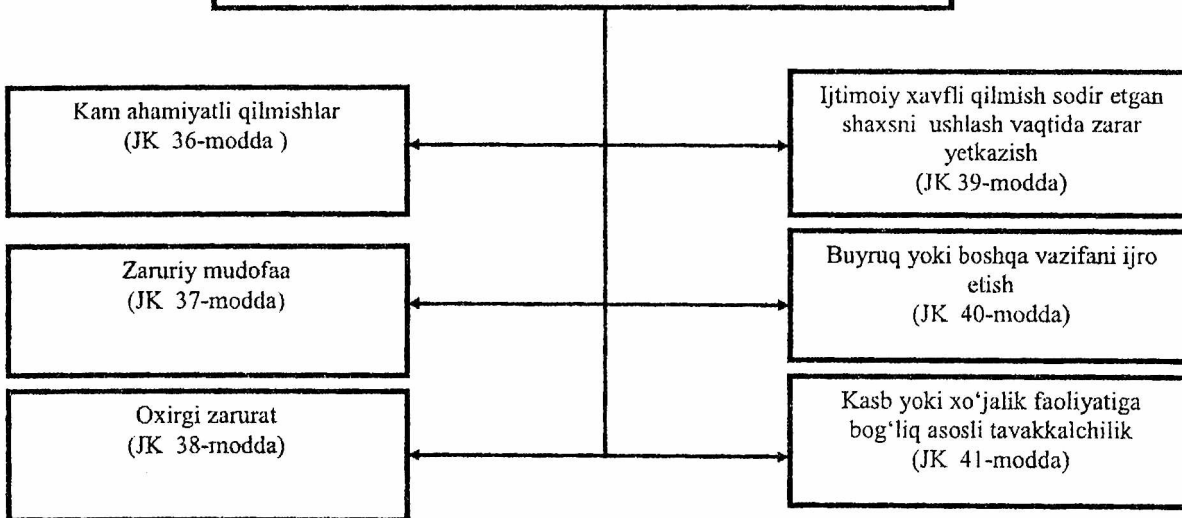

JINOYAT-HUQUQIY ME'YORLAR RAQOBATI VA ULARNING TURLARI

QILMISHNING JINOIYLIGINI ISTISNO QILADIGAN HOLATLAR

Qilmishda JKda nazarda tutilgan alomatlar rasmiy jihatdan mavjud bo'lsada, lekin u ijtimoiy xavfli, g'ayriqonuniy yoki aybli bo'lmasa, qilmishning jinoiyligini istisno qiladigan holatlar deb topiladi (JK 35-modda).

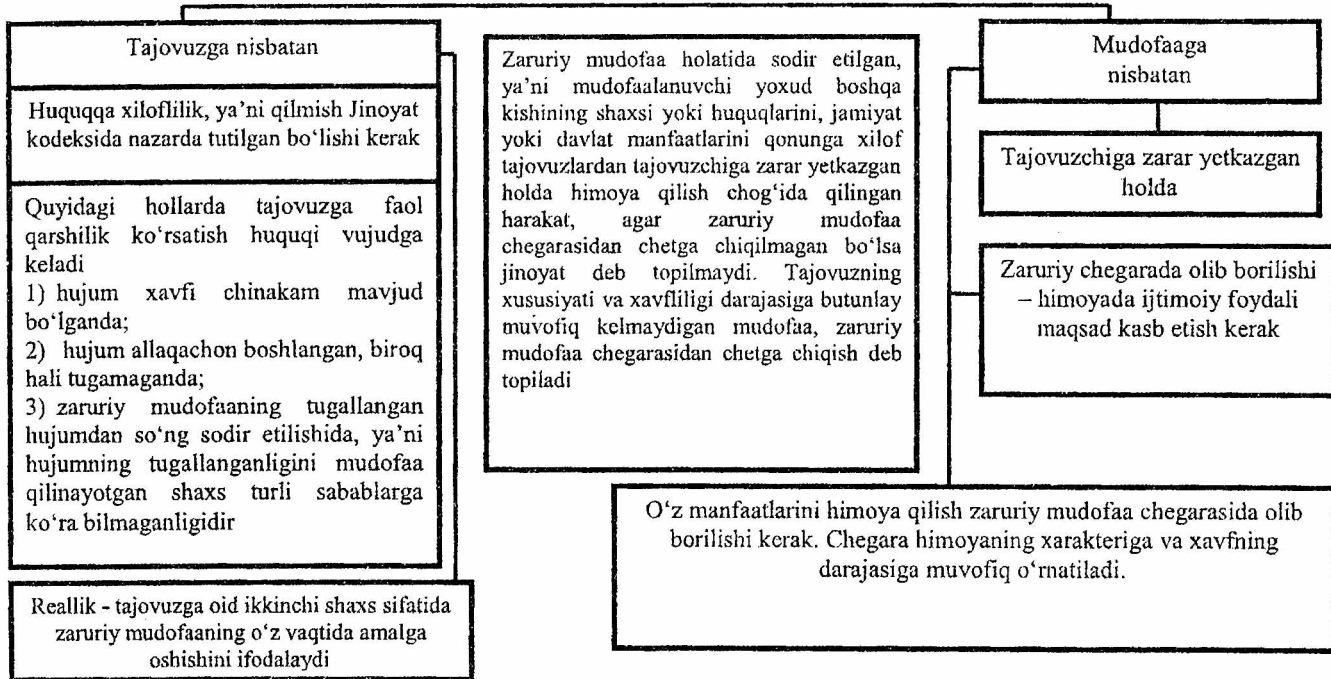
Kam ahamiyatli qilmishning belgilari
(JK 36-modda)

Huquqqa xilofligi

Ayblilik

Qilmishda ijtimoiy xavfning mavjud emasligi.
Qilmishda ijtimoiy xavfning mavjud bo'lmisligi aniqlansa uning kam ahamiyatligi bois qo'zg'atilgan ish tugatilishi

Zaruriy mudofaa shartlari (JK 37-modda)

OXIRGI ZARURAT (JK 38-modda)

Oxirgi zarurat holatida, ya'ni, shaxsning yoki boshqa fuqarolarning shaxsiga yoxud huquqlariga, jamiyat yoki davlat manfaatlariga tahdid soluvchi xavfni qaytarish uchun qonun bilan qo'riqlanadigan huquq va manfaatlariga zarar yetkazgan holda qilmish, bosharti, shu xavfni o'sha holatda boshqa choralar bilan qaytarishning iloji bo'lmasa hamda keltirilgan zarar oldi olingan zararga qaraganda kamroq bo'lsa, jinoyat deb topilmaydi (JK 38-modda)

Oxirgi zaruratning huquqiyligi shartlari

Xavf tug'ilishiga oid

Xavfning paydo bo'lishi

Xavfning mavjudligi

Xavfning chinakamligi

Oxirgi zarurat holatida sodir etilgan qilmishning qonuniyligini baholashda oldi olinishi lozim bo'lgan xavfning xususiyati va xavflilik darajasi, shunday xavfning haqiqatan mavjud yoki mavjud emasligi va yuz berish vaqtining yaqinligi, xavfni qaytaruvchi shaxsning mavjud imkoniyatlari, vujudga kelgan vaziyatdagi ruhiy holati va ishning boshqa holatlari hisobga olinadi

(JK 38-modda, 4-qism)

Oxirgi zaruratning huquqiyligi shartlari

Ijtimoiy foydali maqsadning mavjudligi

Amalda sodir etilgan zarar daf etilgan zarar miqdoridan kamligi

Zararni uchinchi shaxslar manfaatlariga yetkazilishi

Xavfni boshqa vositalar bilan daf etib bo'lmasilik

Jismoniy yoki ruhiy majburlash natijasida huquqlar va qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlariga zarar yetkazganlik uchun javobgarlik masalasi ushbu modda qoidalarini hisobga olgan holda hal qilinadi

IJTIMOY XAVFLI QILMISH SODIR ETGAN SHAXSNI USHLASH VAQTIDA ZARAR YETKAZISH (JK 39-modda)

Ijtimoiy xavfli qilmish sodir etgan shaxsni ushlash vaqtida zarar yetkazishning shartlari

Ijtimoiy xavfli qilmishni sodir etgan shaxsni ushlashning shartlari

Ijtimoiy xavfli qilmishni sodir etgan shaxsni faqat hokimiyat idoralariga topshirish maqsadida ushlanishi

Ushlanadigan shaxsga yetkazilgan zarar tajovuzning va ushlash vaziyatining xavfliligiga muvofiq bo'lishi

Zarar yetkazish ushlashning yagona vositasi va usuli ekanligidir

Ushlash vositalari va usullariga, qilmishning hamda uni sodir etgan shaxsning xavflilik darajasiga, shuningdek, ushlash sharoitiga butunlay mos kelmaydigan, ushlash zaruriyati taqozo etmagan holda ushlanayotgan shaxsga qasddan zarar yetkazish, ushlash choralari chegarasidan chetga chiqish deb topiladi

Xavfli harakatlar sodir qilishlikka doir shart-sharoitlar

Ijtimoiy xavfli harakat sodir qilish shaxsni ushlab turishga yagona asos bo'lib xizmat qiladi

Ijtimoiy xavfli qilmishni sodir etgan shaxsni ushlash vaqtida unga yetkazilgan zararining qonuniyligini baholashda, qilmishni sodir etgan shaxsning ushlanishdan qochish maqsadida qilgan harakatlari, ushlovchining kuchi va imkoniyatlari, ruhiy holati va ushlash bilan bog'liq bo'lgan boshqa holatlar hisobga olinadi
(JK 39-modda, 3-qism)

BUYRUQ YOKI BOSHQA VAZIFANI IJRO ETISH (JK 40-modda)

KASB YOKI XO‘JALIK FAOLIYATIGA BOG‘LIQ ASOSLI TAVAKKALCHILIK

(JK 41-modda)

Ijtimoiy foydali maqsadga erishish uchun kasb yoki xo‘jalik faoliyatiga bog‘liq asosli tavakkalchilik qilib, huquqlar va qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlarga zarar yetkazish jinoyat deb topilmaydi
(JK 41 modda, 1-qism)

Ijtimoiy foydali maqsadga tavakkalchilik orqali erishish

Tavakkal qilish huquqini amalga oshirayotgan shaxs huquqlariga va qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlariga yetkaziladigan zararni daf etish uchun barcha zarur tadbirlarni ko‘rish kerak

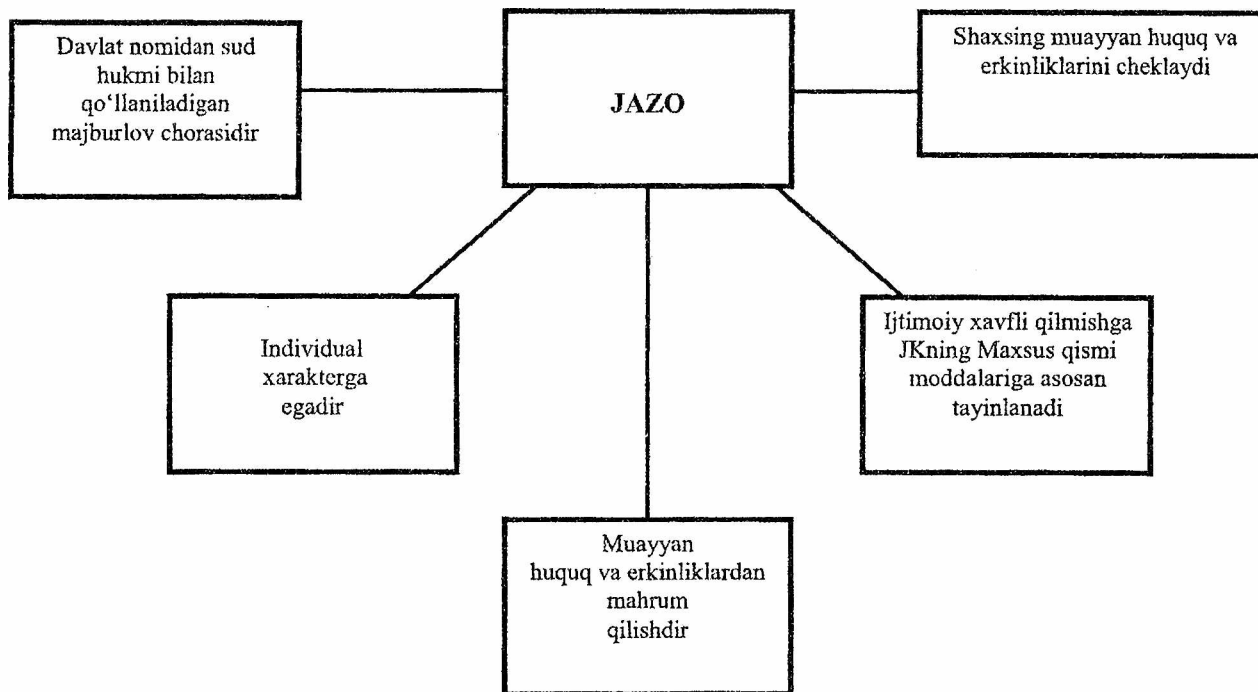
Xavf tug‘dirayotgan holatni bartaraf etish uchun shaxs huquqlar va qo‘riqlanadigan manfaatlarga zarar yetkazish bilan o‘zini oqlagan tavakkalga qo‘l uradi. Bunday holatlar mustaqil baholanib oxirgi zaruratga tenglashtirilmaydi.

Tavakkalchilik ijtimoiy foydali natijaga erishishning yagona imkoniyati bo‘lishi kerak

Tavakkalli harakatlar hozirgi zamon ilmiy-texnikaviy bilimlar va mazkur sohada erishilgan amaliy tajribaga muvofiq bo‘lishi kerak

Tavakkalchilik odamlarning halok bo‘lishi xavfi, ekologik halokat yoxud boshqacha og‘ir oqibatlarining kelib chiqishi mumkinligini bila turib qilingan bo‘lsa, asosli deb topilmaydi. Tadbirkorlik subyektlarining o‘zlariga ko‘rsatilgan xizmatlar, shu jumladan berilgan kreditlar yuzasidan banklar va boshqa moliya tashkilotlari oldidagi shartnoma majburiyatlarini tadbirkorlik tavakkalchiliklari hamda boshqa tijorat tavakkalchiliklari bilan bog‘liq holda bajarilmaganligi banklar va boshqa moliya xodimlarini jinoyiy javobgarlikka tortish uchun asos bo‘lmaydi.

JAZO TUSHUNCHASI VA MAQSADI

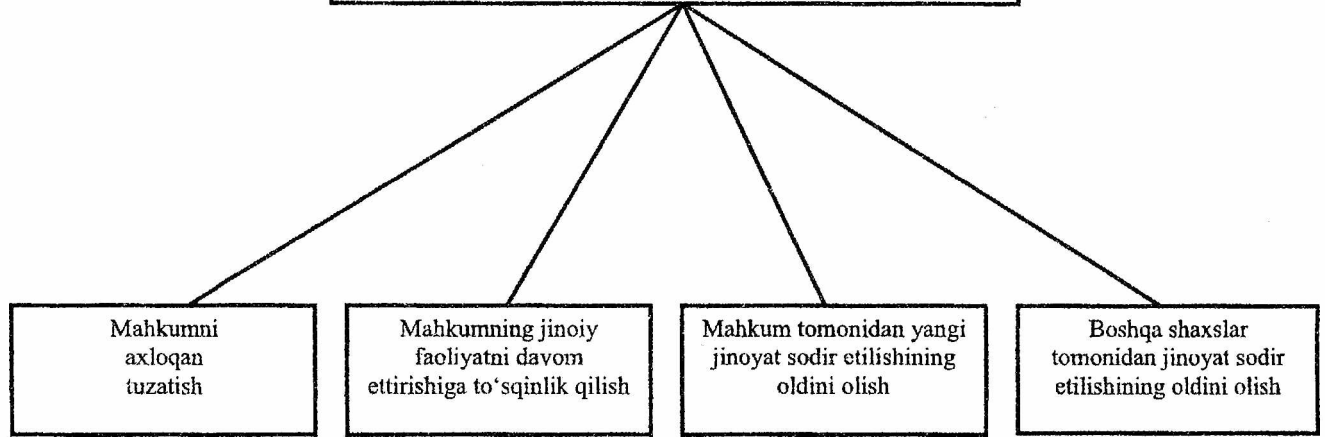
Jazo tushunchasi
(JK 42-modda, 1-qism)

Jazo – bu davlatning majburlov
chorasidir

Jazo jinoyat sodir etishda aybli deb
topilgan shaxsga nisbatan davlat nomidan
sud hukmi bilan qo'llaniladi

Mahkumni qonunda nazarda tutilgan
muayyan huquq va erkinliklaridan mahrum
qilish yoki ularni cheklashdan iborat

Jazoning maqsadlari
(JK 42-modda, 2-qism)

JAZO TIZIMI

Jazo tizimi - amaldagi jinoyat qonuni bilan belgilangan jazolarning og'irlik xususiyatiga qarab muayyan tartibda joylashtirilgan jazo turlarining qat'iy ro'yxatidir (JK 43-modda)

Jazo tizimining ahamiyati

Jazo tizimi JKning Maxsus qismi moddalari bo'yicha sanksiya belgilashga sharoit yaratadi

Qonuniylik prinsipini ta'minlashning muhim vositasi jazoni qo'llashda bir xillikni belgilashdir

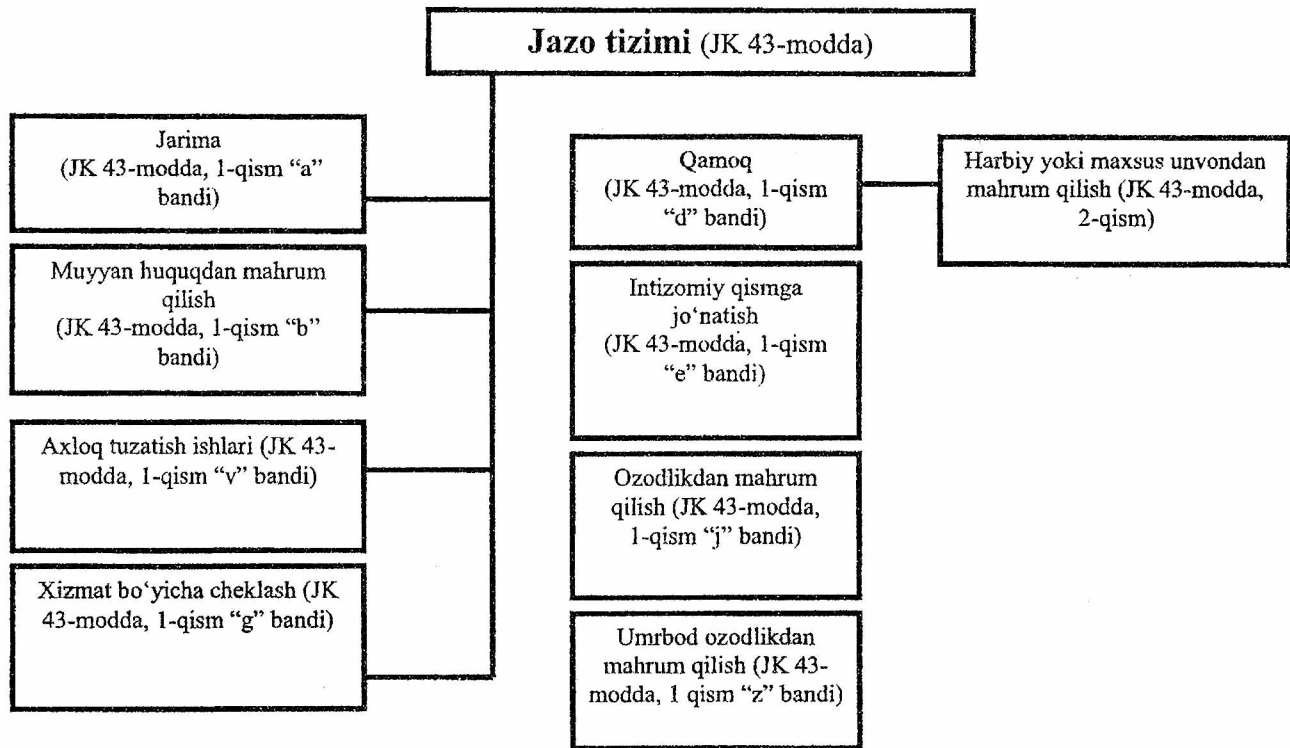
Jazoni individuallashtirish imkonini beradi

Jazo tizimining ahamiyati

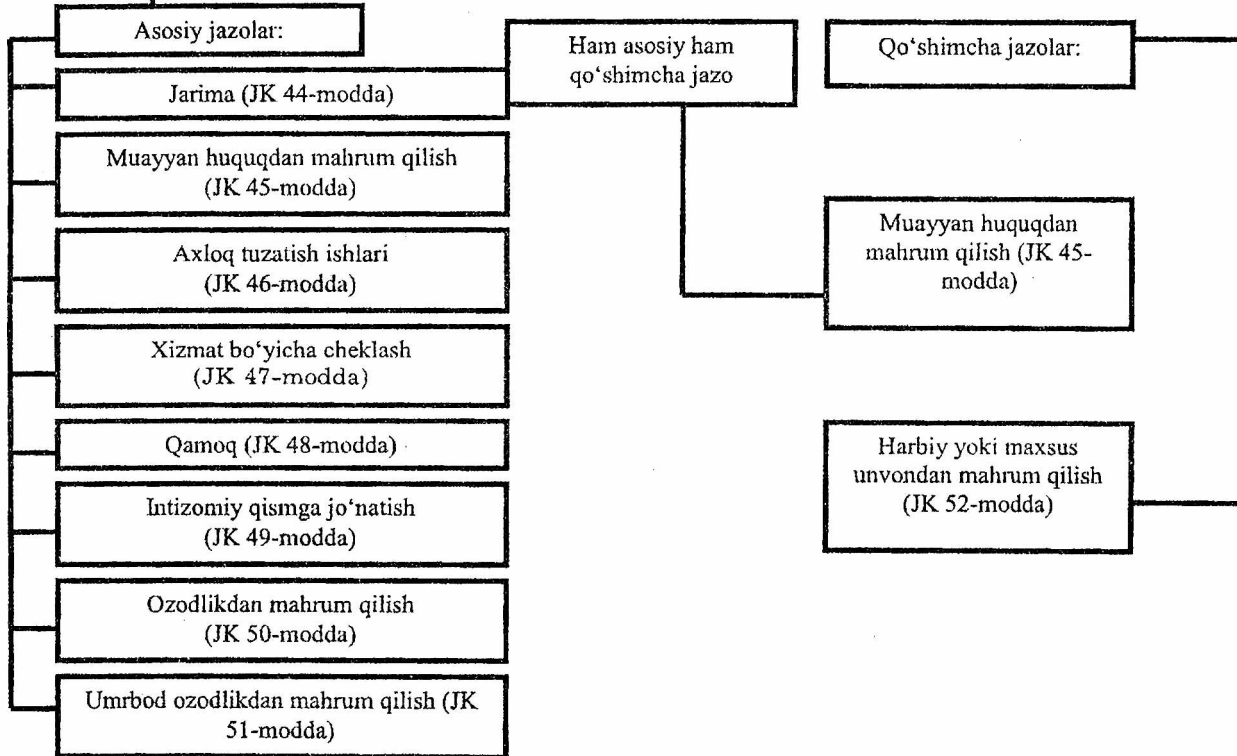
Jinoyat kodeksi bilan belgilanadi

Sudlar uchun majburiy

Jazo tizimini eng yengilidan eng og'iriga qarab qat'iy ketma-ketlikda joylashtirilgan jazolarning to'liq ro'yxatidir

Jazoning asosiy va qo'shimcha turlari
(JK 43-modda)

JARIMA (JK 44-modda)

Jarima- aybdordan davlat daromadiga
Jinoyat kodeksida belgilangan miqdorda, ya'ni, eng kam oylik ish
haqining 5 baravaridan 600 baravarigacha miqdorda pul undirishdir (JK
44-modda)

Sud tomonidan tayinlanadi

Agar hukm qilingan shaxs jazo tariqasida tayinlangan jarimani majburiy ijro etish uchun belgilangan muddatlarda to'lashdan bo'yin tovlasa yoxud qarzdorda undiruv qaratilishi mumkin bo'lgan mol-mulk mavjud emasligi tufayli majburiy ijro etish uchun belgilangan muddat mobaynida jarimani undirishning imkoni bo'lmasa, xuddi shuningdek kechiktirish muddati tugaganidan keyin jarima to'lanmagan yoki jarimani bo'lib-bo'lib to'lash shartlari buzilgan taqdirda, sud jarimaning to'lanmagan miqdorini quyidagi jazo turlari bilan almashtiradi.

Bu holda axloq tuzatish ishlari, xizmat bo'yicha cheklash va ozodlikdan mahrum qilish jazolarining har bir oyi eng kam oylik ish haqining 16 baravari miqdoridagi jarimaga almashtirilib, uch yildan ko'p bo'lmagan muddatga tayinlanadi

Qamoqni har bir oyi eng kam oylik ish haqining 100 baravari miqdoridagi jarimaga tenglashtirilib olti oydan ko'p bo'lmagan muddatga tayinlanadi.

MUAYYAN HUQUQDAN MAHRUM QILISH (JK 45-modda)

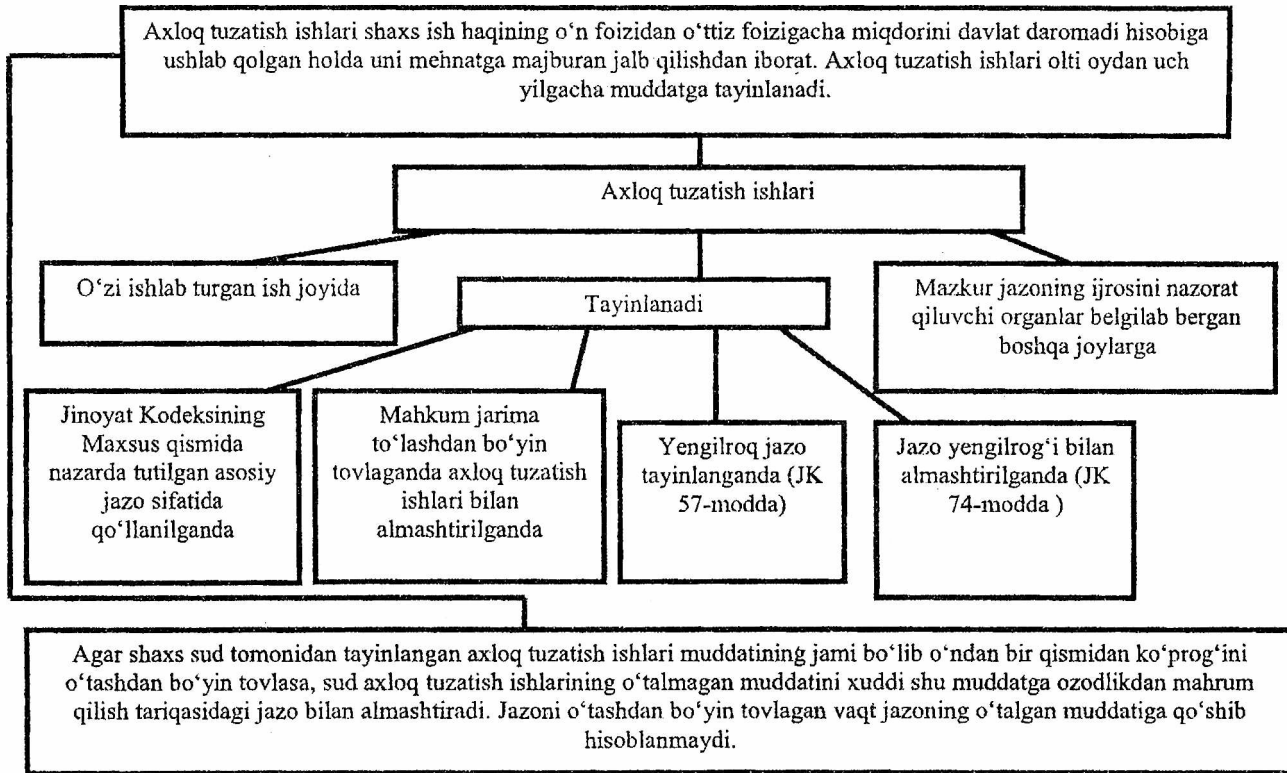
Shaxsni muayyan huquqdan mahrum qilish sud tayinlagan muddat davomida aybdorning korxonalar, muassasalar yoki tashkilotlarda u yoki bu mansabni egallashini yoxud u yoki bu faoliyati bilan shug'ullanishini taqiqlashdan iboratdir. Ana shunday mansab yoki faoliyatning turi sud tomonidan ayblov hukmida ko'rsatiladi.

Muayyan huquqdan mahrum qilish aybdorning mansabi yoki ish faoliyati bilan bevosita bog'liq bo'lgan jinoyatni sodir etganligi uchun asosiy jazo tariqasida tayinlanganda bir yildan besh yilgacha muddatga, qo'shimcha jazo tariqasida tayinlanganda bir yildan uch yilgacha muddatga belgilanadi.

Muayyan huquqdan mahrum qilish jazosi ozodlikdan mahrum qilish, intizomiy qismga jo'natish yoki qamoq jazosiga qo'shimcha jazo tariqasida tayinlangan bo'lsa, asosiy jazoning butun muddatiga, bundan tashqari, sud hukmi bilan tayinlangan muddatga joriy etiladi. Bu jazo boshqa asosiy jazolarga qo'shimcha jazo tariqasida tayinlanganda va mahkum shartli hukm qilinganda uning muddati hukm qonuniy kuchga kirgan vaqtdan boshlab hisoblanadi.

Agar muayyan huquqdan mahrum qilish aybdorga asosiy jazo tariqasida tayinlanmagan bo'lsa, bunday jazo sud tomonidan ushbu Kodeks Maxsus qismining tegishli moddasida nazarda tutilgan har qanday turdagi jazoga qo'shimcha jazo tariqasida tayinlanishi mumkin.

AXLOQ TUZATISH ISHLARI (JK 46-modda)

XIZMAT BO'YICHA CHEKLASH (JK 47-modda)

Xizmat bo'yicha cheklash - harbiy xizmatni kontrakt bo'yicha o'tayotgan harbiy xizmatchini sud hukmida ko'rsatilgan muddat davomida muayyan huquq va imtiyozlardan mahrum qilib, pul ta'minotining o'n foizidan o'ttiz foizigacha bo'lgan miqdorini davlat daromadi hisobiga ushlab qolishdan iborat

Xizmat bo'yicha cheklash jazosi ushbu Kodeks Maxsus qismining moddasida nazarda tutilgan hollarda ikki oydan uch yilgacha muddatga qo'llaniladi (JK 47-modda, 2-qism)

Xizmat bo'yicha cheklash tariqasidagi jazoni o'tash muddati davomida mahkumning mansabini, harbiy yoki maxsus unvonini oshirish mumkin emas, jazoni o'tagan vaqt esa uning ko'p yil ishlaganligi, navbatdagi harbiy yoki maxsus unvon hamda pensiya olish uchun asos bo'ladigan xizmat muddatiga qo'shilmaydi

Ijtimoiy xavfi katta bo'lmagan jinoyat yoki og'ir oqibatlarni keltirib chiqarmagan chtiyotsizlik orqasida sodir etilgan jinoyat uchun sud ish holatlari va mahkumning shaxsini inobatga olgan holda uch yildan ko'p bo'lmagan muddatga ozodlikdan mahrum qilish, qamoq yoki axloq tuzatish ishlari jazosi o'rniga shu muddatga xizmat bo'yicha cheklash jazosini qo'llashi mumkin (JK 47-modda, 2-qism)

Qamoq
(JK 48-modda)

Qamoq shaxsni batamom ajratgan sharoit ostida saqlashdan iborat bo'lib, bir oydan olti oygacha muddatga belgilanadi

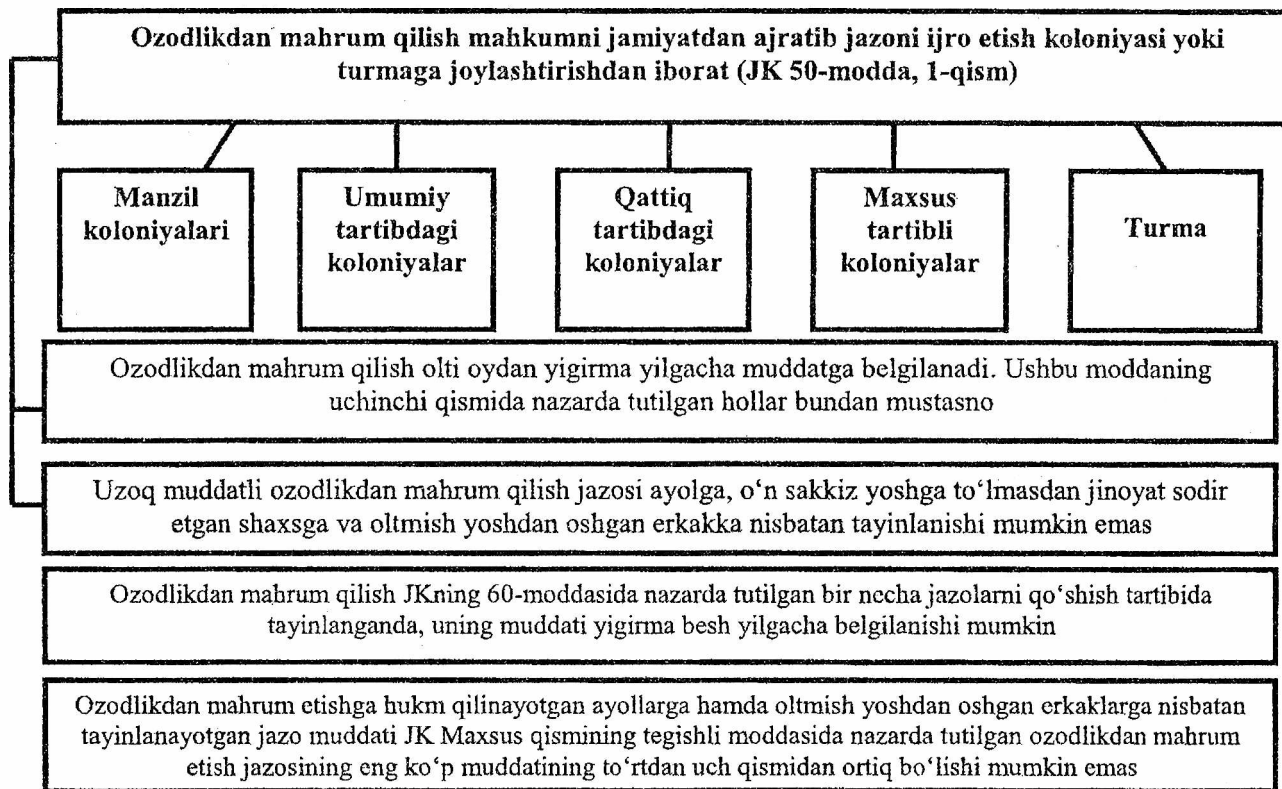
INTIZOMIY QISMGA JO'NATISH (JK 49-modda)

Intizomiy qismga jo'natish - muddatli harbiy xizmat harbiy xizmatchisini sud tomonidan belgilangan muddat mobaynida ichki tartibi ancha qattiq bo'lgan maxsus harbiy qismga joylashtirish orqali, muayyan huquq va imtiyozlardan mahrum etishdir

Intizomiy qismga jo'natish jazosi JK Maxsus qismining moddasida nazarda tutilgan hollarda uch oydan bir yilgacha muddatga qo'llaniladi

Sud ish holatlari va mahkumning shaxsini hisobga olgan holda uch yildan ko'p bo'lmagan muddatga ozodlikdan mahrum qilish jazosi o'rniga shu muddatga intizomiy qismga jo'natish jazosini qo'llashi mumkin

OZODLIKDAN MAHRUM QILISH (JK 50-modda)

OZODLIKDAN MAHRUM QILINGAN MAHKUMLARGA JAZONI IJRO ETISH KOLONIYA TURLARINI TAYINLASH

Ozodlikdan mahrum qilingan erkak jinsidagi mahkumlarga jazoni quyidagicha o'tash tayinlanadi

Ijtimoiy xavfi katta bo'lmagan, ehtiyotsizlikdan sodir etgan, qasddan uncha og'ir bo'lmagan jinoyat uchun tayinlangan ozodlikdan mahrum qilishni – manzil koloniyalarda o'taydilar

Qasddan og'ir va o'ta og'ir jinoyat sodir etganlik uchun birinchi marta ozodlikdan mahrum qilinayotganlar umumiy tartibli koloniyalarda o'taydilar

Ilgari qasddan sodir etgan jinoyati uchun ozodlikdan mahrum qilish tariqasidagi jazoni o'tab chiqib, qasddan yangi sodir etgan jinoyati uchun hukm qilinayotgan shaxslarga nisbatan jazoni qattiq tartibli koloniyalarda o'taydilar

O'ta xavfli retsivistlarga nisbatan jazoni maxsus tartibli koloniyalarda o'tash tayinlanadi. Umrbod ozodlikdan mahrum etishga hukm etilganlar, shuningdek afv etish tartibida umrbod ozodlikdan mahrum qilish bilan almashtirilgan shaxslar ham jazoni maxsus tartibli koloniyalarda o'taydilar

Ozodlikdan mahrum qilingan ayollar o'z jazo muddatlarini quyidagi yerlarda o'taydilar

Ijtimoiy xavfi katta bo'lmagan, ehtiyotsizlik oqibatida jinoyat sodir etganlarga hamda qasddan uncha og'ir bo'lmagan jinoyat sodir etganlarga nisbatan manzil-koloniyalarda

Og'ir va o'ta og'ir jinoyat uchun jazoni umumiy tartibli koloniyalarda

Ilgari ozodlikdan mahrum qilish tariqasidagi jazoni o'tab chiqib, yangi sodir etgan jinoyati uchun hukm qilinayotganlarga, o'ta xavfli retsivistlarga nisbatan jazoni qattiq tartibli koloniyalarda

Turmaga qamash tariqasidagi ozodlikdan mahrum qilish jazoning muayyan qismiga, lekin besh yildan ko'p bo'lmagan muddatga

O'ta xavfli retsivistlarga

Og'ir yoki o'ta og'ir jinoyati uchun besh yildan ortiq muddatga ozodlikdan mahrum etishga hukm qilingan shaxslarga nisbatan tayinlanadi

Ijtimoiy xavfi katta bo'lmagan jinoyat sodir etganlik, ehtiyotsizlik oqibatida jinoyat sodir etganlik va qasddan uncha og'ir bo'lmagan jinoyat sodir etganlik uchun ozodlikdan mahrum etish tariqasidagi jazo homilador ayollarga va uch yoshga to'lmagan bolalari bor ayollarga nisbatan, pensiyaga chiqish huquqiga ega bo'lgan shaxslarga nisbatan tayinlanmaydi.

Sud tomonidan jazoni manzil-koloniyada o'tashi tayinlangan mahkum saqlash rejimini ashaddiy buzuvchi deb topilgan taqdirda, sud uni jazoning o'talmagan qismi muddatiga umumiy tartibli koloniyaga o'tkazadi

UMRBOD OZODLIKDAN MAHRUM QILISH (JK 51-modda)

Umrbod ozodlikdan mahrum qilish – favqulodda jazo chorasi bo‘lib, mahkumni maxsus tartibli jazoni ijro etish koloniyasiga joylashtirish orqali jamiyatdan muddatsiz ajratib qo‘yishdan iborat

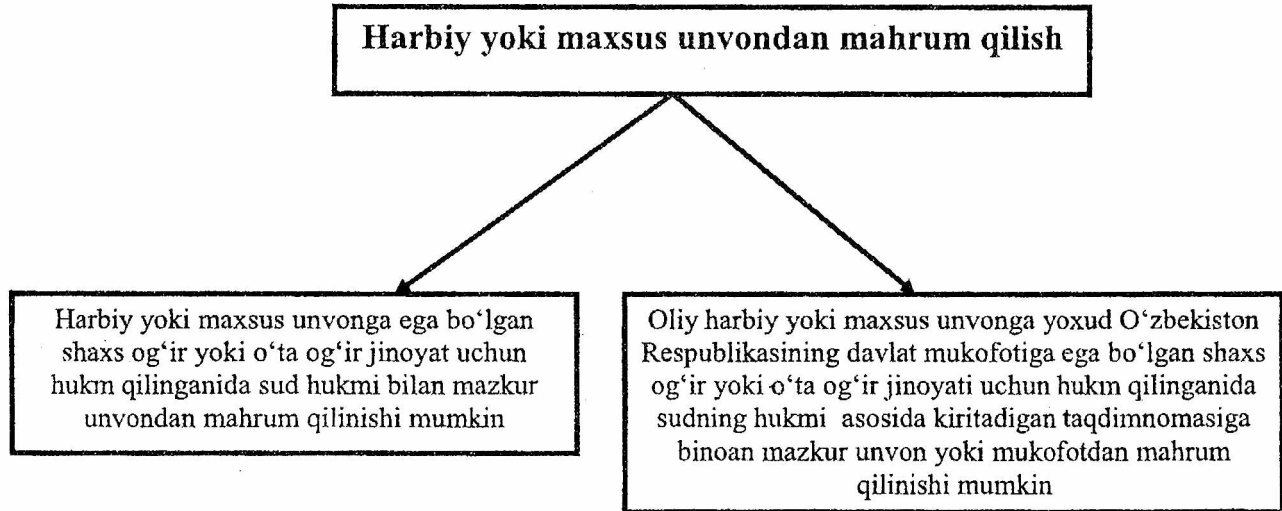
Umrbod ozodlikdan mahrum qilish tariqasidagi jazo quyidagi hollarda qo‘llaniladi:

Javobgarlikni og‘irlashtiruvchi holatlarda qasddan odam o‘ldirish (97-modda, 2-qism); terrorizm (JK 155-modda, 3-qism)

Qo‘llanilmaydi:

1. Ayollarga.
2. 18 yoshga to‘lmasdan jinoyat sodir etganlarga.
3. 60 yoshdan oshgan erkaklarga.

HARBIY YOKI MAXSUS UNVONDAN MAHRUM QILISH (JK 52-modda)

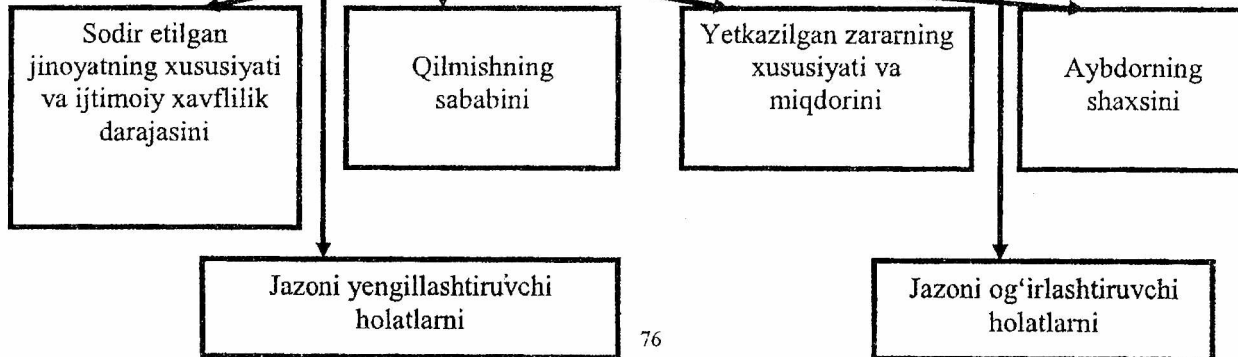

JAZO TAYINLASH

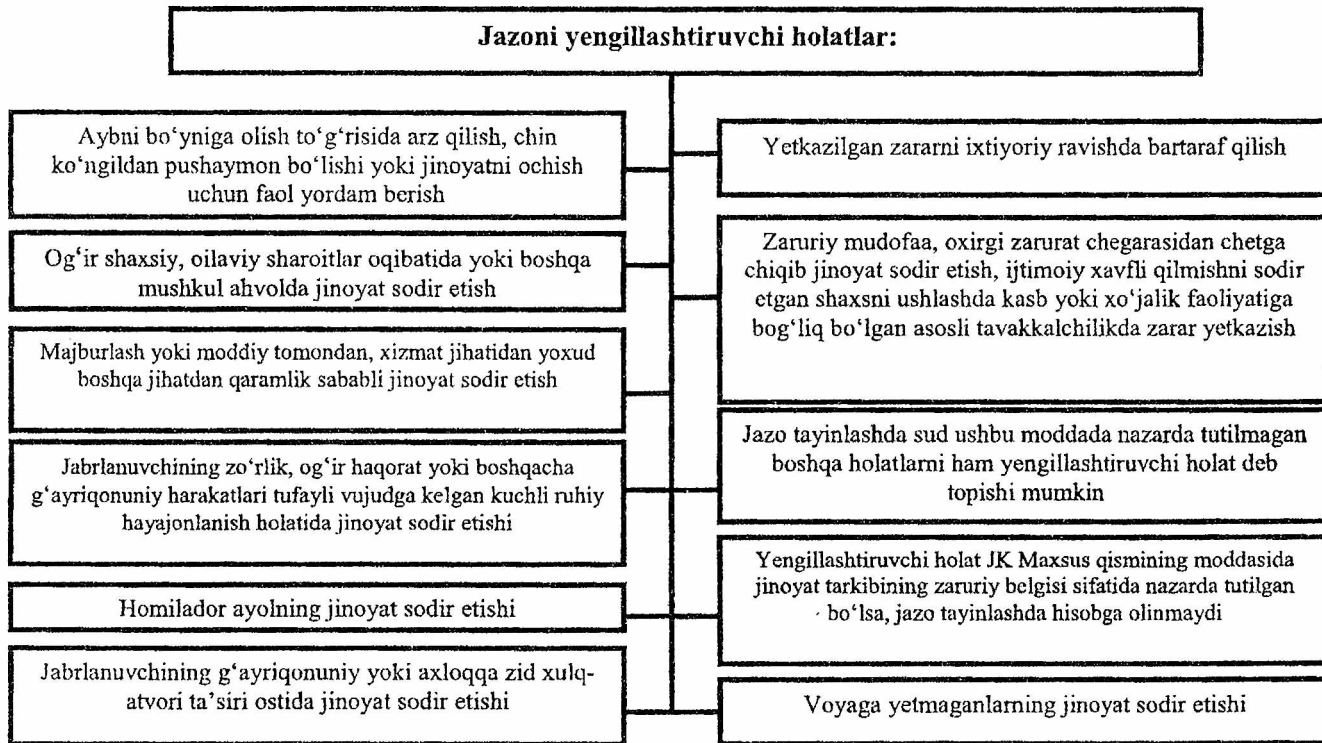
Jazo tayinlashning umumiy asoslari (JK 54-modda)

Jinoyat sodir etishda qonunda belgilangan tartibda aybli deb topilgan shaxs jazoga tortiladi. Sud JK Maxsus qismining jinoyat sodir etganlik uchun javobgarlik nazarda tutilgan moddasida belgilangan doirada Umumiy qismining qoidalariga muvofiq jazo tayinlaydi.

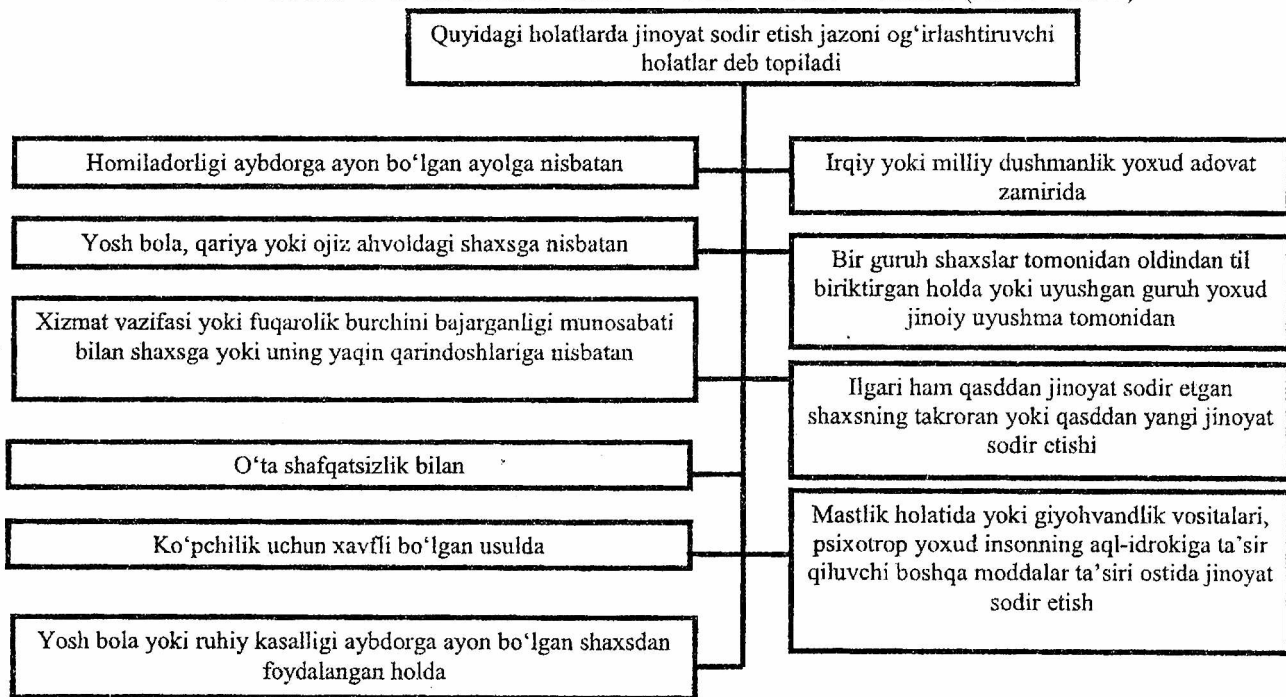
Sud jazo tayinlashda quyidagi holatlarni hisobga oladi

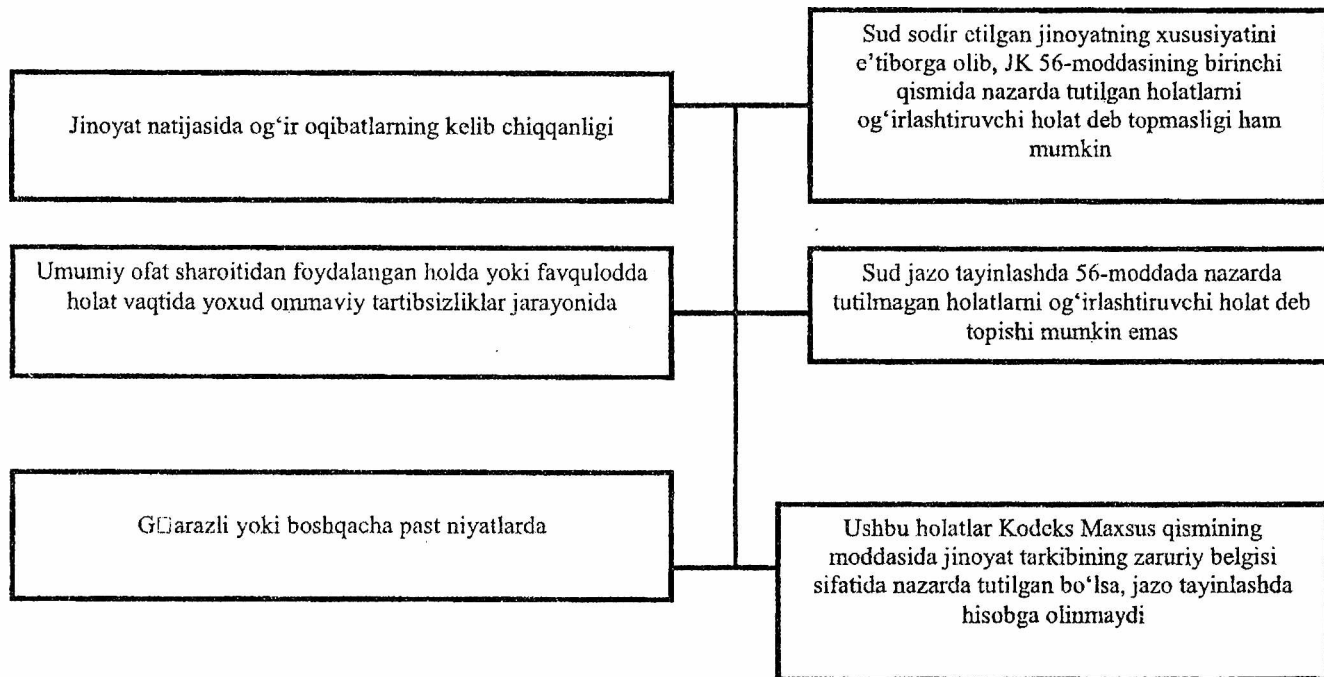
JAZONI YENGILLASHTIRUVCHI HOLATLAR (JK 55-modda)

JAZONI OG'IRLASHTIRUVCHI HOLATLAR (JK 56-modda)

JAZONI OG'IRLASHTIRUVCHI HOLATLAR (JK 56-modda)

YENGILROQ JAZO TAYINLASH (JK 57-modda)

Sud sodir etilgan jinoyatning ijtimoiy xavflilik darajasini jiddiy kamaytiruvchi holatlarni e'tiborga olib, alohida hollarda JK Maxsus qismining moddasida nazarda tutilgan mazkur jinoyat uchun belgilangan jazoning eng kam qismidan ham kamroq yoki shu moddada nazarda tutilmagan boshqa yengilroq turdagi jazoni tayinlashi mumkin

Sud shu asoslarni e'tiborga olib, JK Maxsus qismining moddasida qo'llanilishi shart deb ko'rsatilgan qo'shimcha jazoni tayinlamasligi ham mumkin

Sodir etilgan qilmish xususiyatlarini ifodalovchi holatlar

1. Qilmish.
 2. Aybdorning shaxsi.
 3. Ayb shakli va darajasi.
 4. Shaxsning jinoyat qilguncha va undan keyingi xulq-atvori.
 5. Jinoyatni sodir qilish sharoiti va sabablari.
- Jinoyatning ijtimoiy xavflilik darajasini jiddiy kamaytiruvchi holatlar deb topishi mumkin

AYBDOR O'Z QILMISHIGA AMALDA PUSHAYMON BO'LGANIDA JAZO TAYINLASH (57¹-modda)

Aybдор o'z qilmishiga chin ko'ngildan pushaymon bo'lganida unga nisbatan tayinlanadigan jazo muddati va miqdori Kodeks Maxsus qismining tegishli moddasida nazarda tutilgan eng ko'p jazoning uchdan ikki qismidan oshmasligi kerak. Bunda quyidagi qoidalarga amal qilinadi:

1) Jinoyat kodeksi 55-moddasi birinchi qismining "a" va "b" bandlarida nazarda tutilgan jazoni yengillashtiruvchi holatlar mavjud bo'lishi

2) Jinoyat kodeksi 56-moddasining birinchi qismida nazarda tutilgan jazoni og'irlashtiruvchi holatlar mavjud bo'lmasligi kerak.

3) Mazkur qoida javobgarlikni og'irlashtiradigan holatlarda qasddan odam o'ldirish (97-moddaning ikkinchi qismi) va terrorizm (155-moddaning uchinchi qismi) bilan bog'liq jinoyatlarni sodir etgan shaxslarga tatbiq etilmaydi.

Tamom bo'lmagan va ishtirokchilikda sodir etilgan jinoyatlar uchun jazo tayinlash tartibi (JK 58-modda)

Sud tamom bo'lmagan jinoyat uchun jazo tayinlashda jazo tayinlashning umumiy asoslariga amal qilgan holda jinoyatning og'ir-yengilligini, jinoyiy niyat amalga oshirilganlik darajasini va jinoyatni oxiriga yetkaza olmaganlik sabablarini ham hisobga oladi

Jinoyatga tayyorgarlik ko'rganlik hamda jinoyat sodir etishga suiqasd qilganlik uchun jazoning muddati yoki miqdori JK Maxsus qismining tegishli moddasida nazarda tutilgan eng ko'p jazoning to'rtidan uch qismidan oshmasligi kerak. Mazkur qoida:

- o'ta xavfli retsidivistlarga, uyushgan guruh yoki jinoyiy uyushma a'zolariga nisbatan;
- tinchlik va xavfsizlikka qarshi tamom bo'lmagan jinoyatlar uchun, shuningdek quyidagilar bilan:
- javobgarlikni og'irlashtiradigan holatlarda qasddan odam o'ldirish bilan;
- o'n to'rt yoshga to'lmaganligi aybdorga ayon bo'lgan jabrlanuvchining nomusiga tegish yoki unga nisbatan zo'rlik ishlatib, jinsiy ehtiyojni g'ayritabiiy usulda qondirish bilan;
- yadroviy, kimyoviy, biologik va boshqa turdagi ommaviy qirg'in qurolini, bunday qurol yaratishda foydalanish mumkinligi ayon bo'lgan materiallarni hamda uskunalarni kontrabanda qilish bilan bog'liq bo'lgan jinoyatlar uchun jazolar tayinlashda qo'llanilmaydi.

Tamom bo'lmagan jinoyatlar uchun umrbod ozodlikdan mahrum qilish tariqasidagi jazo tayinlanishi mumkin emas

Ishtirokchilikda sodir etilgan jinoyat uchun jazo tayinlashda sud har qaysi aybdorning jinoyatda ishtirok etganlik xususiyati va darajasini hisobga oladi. Har qaysi ishtirokchining shaxsiga tegishli bo'lgan yengillashtiruvchi va og'irlashtiruvchi holatlar sud tomonidan faqat shu ishtirokchining o'ziga jazo tayinlashda hisobga olinadi

Bir necha jinoyat sodir etganlik uchun jazo tayinlash (JK 59-modda)

Shaxs JK Maxsus qismining turli moddalarida nazarda tutilgan ikki yoki undan ortiq jinoyatlarni sodir etgan bo'lib, ularning birortasi uchun ham sudlangan bo'lmasa, sud ushbu Kodeksning 54-moddasida nazarda tutilgan qoidalarga muvofiq 59-modda qoidalari asosida jazo tayinlanadi

Agar jinoyatlar majmuini faqat ijtimoiy xavfi katta bo'lmagan jinoyatlar va uncha og'ir bo'lmagan jinoyatlar tashkil etsa, unda tayinlangan yengilroq jazoni og'irroq'i bilan qoplash yoxud tayinlangan jazolarni to'la yoki qisman qo'shish yo'li bilan jazo uzil-kesil tayinlanadi. Bunda uzil-kesil tayinlangan jazo sodir etilgan jinoyatlardan eng og'iri uchun nazarda tutilgan eng ko'p jazo muddatidan yoki me'yoridan ortiq bo'lmasligi lozim.

Agar jinoyatlar majmuini tashkil etuvchi jinoyatlardan loqaq bittasi og'ir yoki o'ta og'ir jinoyat bo'lsa, ushbu Kodeksning Umumiy qismida shu jazo turi uchun belgilangan doirada tayinlangan jazolarni to'la yoki qisman qo'shish yo'li bilan jazo uzil-kesil tayinlanadi.

Sodir etilgan jinoyatlardan bittasi uchun umrbod ozodlikdan mahrum qilish tariqasidagi jazo tayinlanganda yengilroq turdagi jazoni umrbod ozodlikdan mahrum qilish bilan qoplash orqali jazo uzil-kesil tayinlanadi.

Sodir etilgan jinoyatlardan bittasi uchun uzoq muddatli ozodlikdan mahrum qilish jazosi tayinlanganda jazolarni to'la yoki qisman qo'shish yoxud yengilroq jazoni og'irroq'i bilan qoplash orqali jazo uzil-kesil tayinlanadi.

Jinoyatlar majmui bo'yicha har xil turdagi jazolarni qo'shish yo'li bilan jazo tayinlashda JKning 61-moddasida nazarda tutilgan qoidalarga amal qilinib, jazoning og'irroq turi uzil-kesil tayinlanadi

Jinoyatlar majmui bo'yicha tayinlangan asosiy jazoga sud ayrim jinoyatlar uchun tayinlangan qo'shimcha jazolarni ham qo'shib tayinlashi mumkin. Bunda muayyan huquqdan mahrum qilish tariqasidagi qo'shimcha jazoning uzil-kesil tayinlangan muddati JK 45-moddasida nazarda tutilgan eng ko'p muddatidan ortiq bo'lmasligi kerak

Agar ish bo'yicha hukm chiqarilganidan keyin mahkumning birinchi ish bo'yicha chiqarilgan hukmgacha yana boshqa jinoyatda aybli ekanligi aniqlansa ham jazo o'sha tartibda tayinlanadi. Bunday holda jinoyatlar-majmui tariqasida sud tomonidan tayinlangan jazo muddatiga birinchi hukm yuzasidan jazoning o'talgan qismi ham qo'shiladi

BIR NECHA HUKM YUZASIDAN JAZO TAYINLASH (JK 60-modda)

Agar mahkum hukm chiqarilgandan keyin jazoni to'la o'tab bo'lmay turib, yangi jinoyat sodir etsa, sud yangi hukm bo'yicha tayinlangan jazo muddatiga ilgari hukm yuzasidan o'talmay qolgan jazo muddatini to'la yoki qisman qo'shadi

Agar hukmlardan biri bilan umrbod ozodlikdan mahrum qilish tariqasidagi jazo tayinlangan bo'lsa, bir necha hukmlar yuzasidan jazolarni qo'shishda yengilroq jazo turini umrbod ozodlikdan mahrum qilish bilan qoplash orqali jazo uzil-kesil hal qilinadi.

Bir necha hukm yuzasidan axloq tuzatish ishlariga yoki xizmat bo'yicha cheklashga hukm qilinib, ish haqi yoki pul ta'minotidan ushlab qolishning har xil miqdori belgilangan hollarda bu jazolarning faqat muddatlari qo'shiladi

Bir necha hukm yuzasidan har xil turdagi jazolarni qo'shish yo'li bilan jazo tayinlashda JKning 61-moddasida nazarda tutilgan qoidalarga amal qilinib, jazoning og'irroq turi uzil-kesil tayinlanadi

Agar hukmlardan biri uzoq muddatga ozodlikdan mahrum qilish jazosi tayinlangan bo'lsa, bir necha hukmlar yuzasidan jazolarni qo'shishda yengilroq jazoni og'irroq'i bilan qoplash yoxud jazolarni to'la yoki qisman qo'shish yo'li bilan jazo uzil-kesil tayinladi.

Ilgarigi hukm yuzasidan ijro etilmay qolgan qo'shimcha jazolar hukmlar jami tariqasida tayinlangan asosiy jazoga qo'shib tayinlanadi

JAZOLARNI QO‘SHISHNING HISOBLASH QOIDALARI (JK 61-modda)

Har xil turdagi asosiy jazolarni qo‘shganda ozodlikdan mahrum qilishning bir kuni:

Qamoq yoki intizomiy qismga jo‘natishning bir kuniga
(JK 61-modda, 1-qism)

Axloq tuzatish ishlari yoki xizmat bo‘yicha cheklashning uch kuniga to‘g‘ri keladi (JK 61-modda, 1-qism)

Jarima yoki muayyan huquqdan mahrum qilish tariqasidagi jazolar ozodlikdan mahrum qilish, intizomiy qismga jo‘natish, qamoq, xizmat bo‘yicha cheklash, axloq tuzatish ishlari jazolari bilan qo‘shilganda har qaysisi alohida ijro etiladi

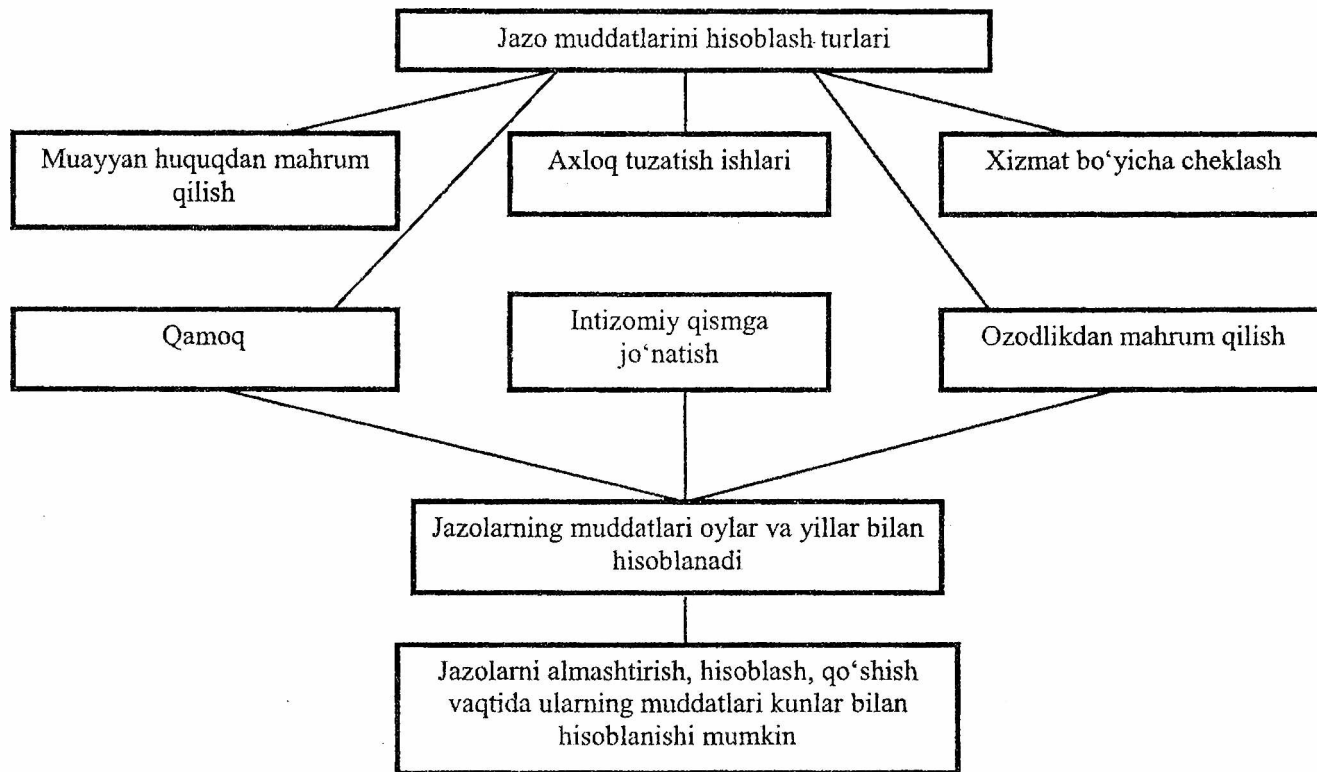
DASTLABKI QAMOQ VAQTINI HISOBGA OLISH (JK 62-modda)

Sud jazo tayinlash vaqtida dastlabki qamoqning har bir kunini

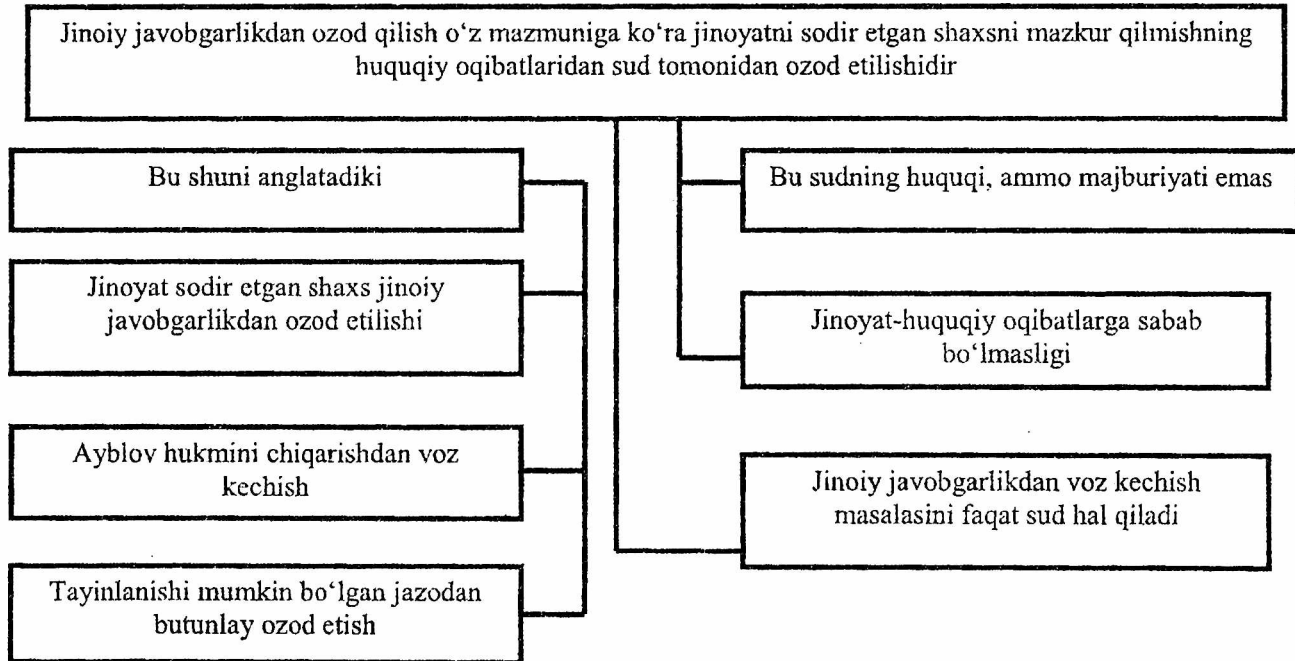
Qamoq, intizomiy qismga jo'natish va ozodlikdan mahrum qilishning bir kuniga (JK 62-modda, 1-qism, «a» bandi)

Axloq tuzatish ishlari yoki xizmat bo'yicha cheklashning uch kuniga tenglashtirib hisoblaydi (JK 62-modda, 1-qism, «b» bandi)

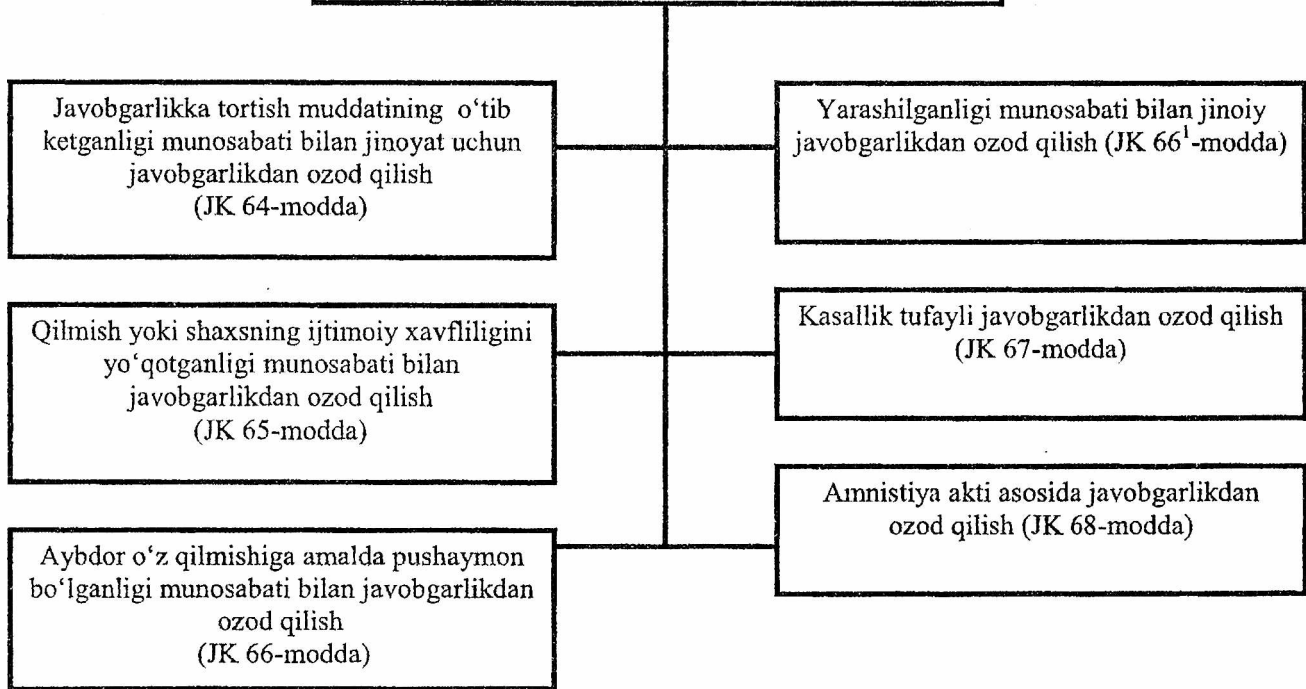
JAZO MUDDATLARINI HISOBLASH (JK 63-modda)

JINOIY JAVOBGARLIKDAN OZOD QILISH

Javobgarlikdan ozod qilishning turlari

Javobgarlikka tortish muddati o'tib ketganligi munosabati bilan jinoyat uchun javobgarlikdan ozod qilish (JK 64-modda)

Agar jinoyat sodir etilgan kundan boshlab quyidagi muddatlar o'tib ketgan bo'lsa shaxs javobgarlikdan ozod qilinadi

Ijtimoiy xavfi katta bo'lmagan jinoyat sodir etilgan kundan boshlab – 3 yil

Uncha og'ir bo'lmagan jinoyat sodir etilgan kundan boshlab –5 yil

Og'ir jinoyat sodir etilgan kundan boshlab – 10 yil

O'ta og'ir jinoyat sodir etilgan kundan boshlab o'n besh yil o'tib ketgan bo'lsa, shaxs javobgarlikdan ozod qilinadi. (JK 64-moddasining 7-qismida nazarda tutilgan hol bundan mustasno)

Javobgarlikka tortish muddati jinoyat sodir etilgan kundan boshlab hukm qonuniy kuchga kirgan kungacha hisoblanadi (JK 64-modda, 2-qism)

Agar og'ir yoki o'ta og'ir jinoyat sodir etgan shaxs ushbu moddada nazarda tutilgan muddatlar o'tmasdan turib qasddan yangi jinoyat sodir etsa, muddatning o'tishi uziladi. Bunday holda javobgarlikka tortish muddatlari yangi jinoyat sodir etilgan kundan boshlab hisoblanadi. Qolgan hollarda, agar shaxs javobgarlikka tortish muddatlari o'tmasdan yangi jinoyat sodir etsa, bu muddatlar har bir jinoyat uchun alohida hisoblanadi (JK 64-modda, 4-qism)

Agar jinoyat sodir etgan va jinoiy javobgarlikka tortilgan shaxs tergov yoki suddan yashirinsa, muddatning o'tishi to'xtatiladi. Aybdor ushlangan yoki aybini bo'yniga olib arz qilgan kundan boshlab muddatning o'tishi qaytadan tiklanadi.

(JK 64-modda, 3-qism)

Agar jinoyat sodir etilgan kundan boshlab 25 yil o'tgan bo'lsa, shaxs javobgarlikka tortilishi mumkin emas.

(JK 64-modda, 7-qism)

Ushbu moddada nazarda tutilgan muddatlar tinchlik va insoniyatning xavfsizligiga qarshi jinoyat sodir etgan shaxslarga nisbatan qo'llanilmaydi

(JK 64-modda, 7-qism)

JK Maxsus qismining moddasida umrbod ozodlikdan mahrum qilish jazosini tayinlash nazarda tutilgan jinoyatni sodir etgan shaxsga nisbatan javobgarlikka tortish muddatlarini qo'llash masalasi sud tomonidan hal qilinadi. Agar sud javobgarlikka tortish muddatini qo'llashni lozim topmasa, umrbod ozodlikdan mahrum qilish jazosi o'miga ozodlikdan mahrum qilish tayinlanadi.

(JK 64-modda, 6-qism)

Qilmish yoki shaxs ijtimoiy xavfliligini yo'qotganligi munosabati bilan javobgarlikdan ozod qilish (JK 65-modda)

Ishni tergov qilish yoki sudda ko'rish vaqtida sharoit o'zgarganligi tufayli sodir etilgan qilmish o'zining ijtimoiy xavfliligini yo'qotgan deb topilsa, jinoyat sodir etgan shaxs javobgarlikdan ozod qilinishi mumkin (JK 65-modda, 1-qism)

Ishni tergov qilish yoki sudda ko'rish vaqtida sharoit o'zgarganligi tufayli jinoyat sodir etgan shaxs ijtimoiy xavflilik xususiyatini yo'qotgan deb topilsa, javobgarlikdan ozod qilinishi mumkin (JK 65-modda, 2-qism)

**Aybdor o'z qilmishiga amalda pushaymon
bo'lganligi munosabati bilan javobgarlikdan ozod qilish**
(JK 66-modda)

Ijtimoiy xavfi katta bo'lmagan yoki uncha og'ir bo'lmagan jinoyatni birinchi marta sodir etgan shaxs, agar u aybini bo'yniga olish to'g'risida arz qilgan, chin ko'ngildan pushaymon bo'lgan, jinoyatning ochilishiga faol yordam bergan va keltirilgan zararni bartaraf qilgan bo'lsa, javobgarlikdan ozod qilinishi mumkin.

Ushbu Kodeks Maxsus qismining tegishli moddasida alohida ko'rsatilgan hollarda, jinoyat sodir etgan shaxs o'z qilmishiga amalda pushaymon bo'lgan taqdirda javobgarlikdan ozod qilinishi lozim.

Yarashilganligi munosabati bilan jinoiy javobgarlikdan ozod qilish (JK 66¹ –modda)

"Ushbu Kodeks 105-moddasining birinchi qismida (qasddan badanga o'rtacha og'ir shikast yetkazish), 106-moddasida (kuchli ruhiy hayajonlanish holatida qasddan badanga og'ir yoki o'rtacha og'ir shikast yetkazish), 107-moddasida (zaruriy mudofaa chegarasidan chetga chiqib, qasddan badanga og'ir shikast yetkazish), 108-moddasida (jtimoiy xavfli qilmish sodir etgan shaxsni ushlashning zarur choralari chegarasidan chetga chiqib, badanga qasddan og'ir shikast yetkazish), 109-moddasida (qasddan badanga yengil shikast yetkazish), 110-moddasining birinchi qismida (qiynash), 111-moddasida (ehtiyotsizlik orqasida badanga o'rtacha og'ir yoki og'ir shikast yetkazish), 113-moddasining birinchi va ikkinchi qismlarida (tanosil yoki OITS kasalligini tarqatish), 115-moddasida (ayolni o'z homilasini sun'iy ravishda tushirishga majburlash), 116-moddasining birinchi va ikkinchi qismlarida (kasb yuzasidan o'z vazifalarini lozim darajada bajarmaslik), 117-moddasining birinchi qismida (xavf ostida qoldirish), 121-moddasining birinchi qismida (ayolni jinsiy aloqa qilishga majbur etish), 122-moddasida (voyaga yetnagan yoki mehnatga layoqatsiz shaxslarni moddiy ta'minlashdan bo'yin tovlash), 123-moddasida (ota-onani moddiy ta'minlashdan bo'yin tovlash), 125-moddasining birinchi qismida (farzandlikka olish sirini oshkor qilish), 136-moddasida (ayolni erga tegishga majbur qilish yoki uning erga tegishiga to'sqinlik qilish), 138-moddasining birinchi qismida (zo'rlik ishlatib g'ayriqonuniy ravishda ozodlikdan mahrum qilish), 139-moddasining birinchi va ikkinchi qismlarida (tuhmat), 140-moddasining birinchi va ikkinchi qismlarida (haqorat qilish), 143-moddasida (xat-yozishmalar, telefonda so'zlashuv, telegraf xabarlari yoki boshqa xabarlarning sir saqlanishi tartibini buzish), 148-moddasida (mehnat qilish huquqini buzish), 149-moddasida (mualliflik yoki ixtirochilik huquqlarini buzish), 167-moddasining birinchi qismida (o'zlashtirish yoki rastrata yo'li bilan talon-toroj qilish), 168-moddasining birinchi qismida (firibgarlik), 169-moddasining birinchi qismida (o'g'rilik), 170-moddasining birinchi qismida hamda ikkinchi qismining "b" va "v" bandlarida (aldash yoki ishonchni suiiste'mol qilish yo'li bilan mulkiy zarar yetkazish), 172-moddasida (mulkni qo'riqlashga vijdotsiz munosabatda bo'lish), 173-moddasining birinchi qismida (mulkni qasddan nobud qilish yoki unga zarar yetkazish), 180-moddasida (soxta bankrotlik), 181-moddasida (bankrotlikni yashirish), 185²-moddasida (elektr, issiqlik energiyasi, gaz, vodoprovoddan foydalanish qoidalarini buzish), 189-moddasida (savdo yoki xizmat ko'rsatish qoidalarini buzish), 191-moddasida (qonunga xilof ravishda axborot to'plash, uni oshkor qilish yoki undan foydalanish), 192-moddasida (raqobatchini obro'sizlantirish), 229-moddasida (o'zboshirchalik), 256-moddasining birinchi va ikkinchi qismlarida (tadqiqot faoliyatini amalga oshirishda xavfsizlik qoidalarini buzish), 257-moddasining birinchi qismida (mehnatni muhofaza qilish qoidalarini buzish), 258-moddasining birinchi qismida (tog'-kon, qurilish yoki portlatish ishlari xavfsizligi qoidalarini buzish), 259-moddasining birinchi qismida (yong'in xavfsizligi qoidalarini buzish), 260-moddasining birinchi qismida (temiryo'l, dengiz, daryo yoki havo transportining harakati yoki ulardan foydalanish xavfsizligi qoidalarini buzish), 266-moddasining birinchi qismida (transport vositalari harakati yoki ulardan foydalanish xavfsizligi qoidalarini buzish), 268-moddasining birinchi qismida (transportning xavfsiz ishlashini ta'minlashga doir qoidalarini buzish), 277-moddasining birinchi qismida (bezorilik), 298-moddasining birinchi qismida (mashinalarni boshqarish yoki ulardan foydalanish qoidalarini buzish) nazarda tutilgan jinoyatlarni sodir etgan shaxs, agar u o'z aybiga iqror bo'lsa, jabrlanuvchi bilan yarashsa va yetkazilgan zararni bartaraf etsa, jinoiy javobgarlikdan ozod etilishi mumkin".

OG'ir yoki o'qta og'ir jinoyat-larni sodir etganlik uchun sudlanganlik holati tugallanmagan yoki sudlanganligi olib tashlanmagan shaxslar yarashilganligi munosabati bilan jinoiy javobgarlikdan ozod qilinmaydi

KASALLIK TUFAYLI JAVOBGARLIKDAN OZOD QILISH (JK 67-modda)

Jinoyat sodir etgan shaxs hukm chiqarilgunga qadar o'z harakatlarining ahamiyatini anglay olmaydigan va o'z harakatlarini boshqara olmaydigan darajada ruhiy kasallikka chalinib qolgan bo'lsa, javobgarlikdan ozod qilinadi

Bunday shaxsga nisbatan sud tomonidan tibbiy yo'sindagi majburlov choralari qo'llanishi mumkin.

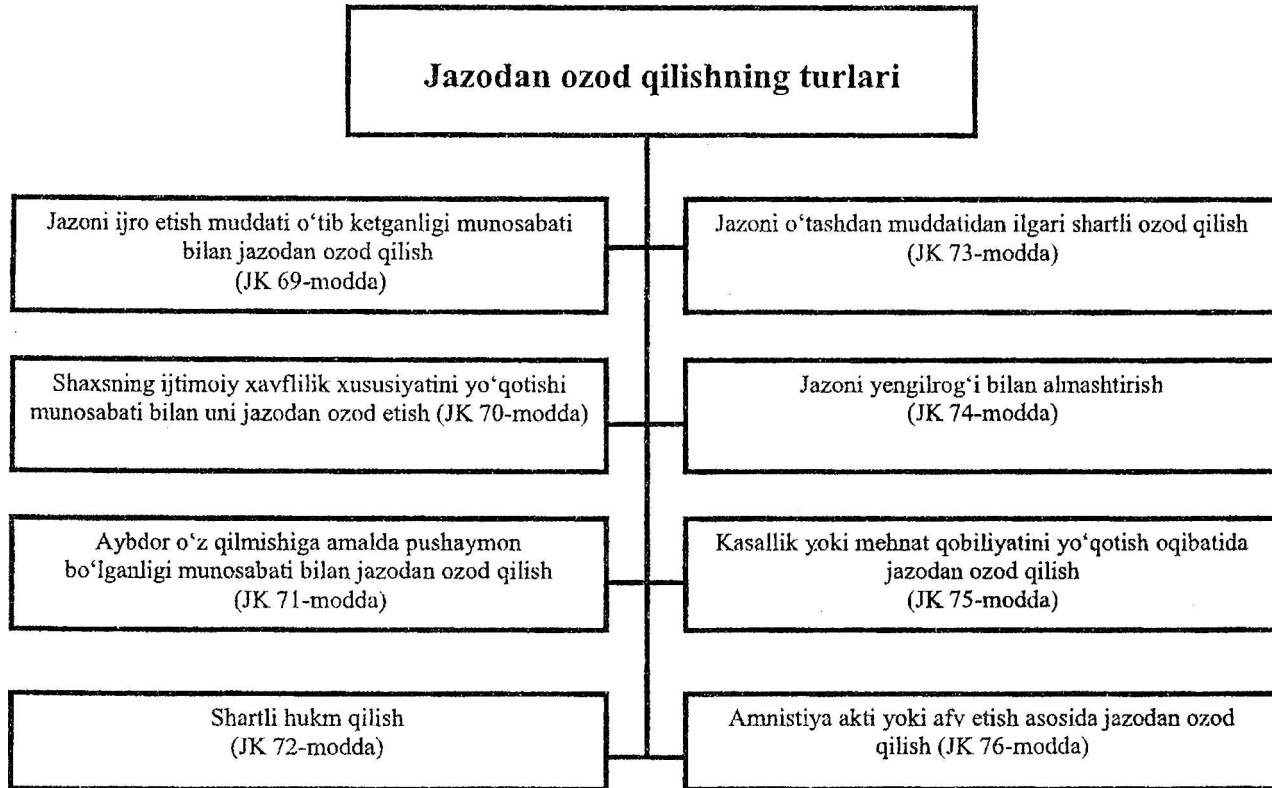
Bunday shaxs ushbu Kodeksning 64-moddasida nazarda tutilgan muddatlar o'tmasdan tuzalsa, javobgarlikka tortiladi. Bunday holda javobgarlikka tortish muddatlari sud tomonidan tibbiy yo'sindagi majburlov chorasi qo'llanilgan kundan hisoblanadi.

Amnistiya akti asosida javobgarlikdan ozod qilish
(JK 68-modda)

Jinoyat sodir etgan shaxs amnistiya akti asosida javobgarlikdan ozod qilinishi
mumkin

JAZODAN OZOD QILISH

Jazoni ijro etish muddati o'tib ketganligi munosabati bilan jazodan ozod qilish (JK 69-modda)

Agar hukm qonuniy kuchga kirgan kundan boshlab quyidagi muddatlarda jazo ijro etilmagan bo'lsa, mahkum asosiy va qo'shimcha jazolardan ozod qilinadi.

Uch yildan ortiq bo'lmagan muddatga ozodlikdan mahrum qilingan yoki ozodlikdan mahrum qilish bilan bog'liq bo'lmagan jazoga hukm qilinganda – uch yil

O'n yildan ortiq muddatga ozodlikdan mahrum etishga hukm qilinganda - o'n besh yil

Besh yildan ortiq bo'lmagan muddatga ozodlikdan mahrum etishga hukm qilinganda - besh yil

O'n yildan ortiq bo'lmagan muddatga ozodlikdan mahrum etishga hukm qilinganda - o'n yil

Agar jazo tayinlangan kundan boshlab yigirma besh yil o'tgan bo'lsa jazoni ijro etish mumkin emas (JK 69-modda, 4-qism)

Agar mahkum ushbu moddada nazarda tutilgan jazoni o'tashdan bo'yin tovlasa, jazoni ijro etish muddati ikki baravar ko'payadi va jazoni o'tashdan bo'yin tovlagan kundan boshlab hisoblanadi, lekin yigirma besh yildan oshmasligi kerak (JK 69-modda, 2-qism)

Umrbod ozodlikdan mahrum qilish jazosiga hukm etilgan shaxsga nisbatan muddatlar o'tishini qo'llash masalasi sud tomonidan hal qilinadi. Agar sud muddatlar o'tishini qo'llashni lozim topmasa, umrbod ozodlikdan mahrum qilish jazosi ozodlikdan mahrum qilish jazosi bilan almashtiriladi (JK 69-modda, 5-qism)

Agar shaxs ushbu moddada ko'rsatilgan muddatlar o'tmasdan qasddan yangi jinoyat sodir etsa, muddatlarning o'tishi uziladi. Bunday holda muddatlarning o'tishini hisoblash yangi jinoyat sodir etilgan paytdan qaytadan boshlanadi (JK 69-modda, 3-qism)

Ushbu moddada nazarda tutilgan muddatlar tinchlik va insoniyat xavfsizligiga qarshi jinoyati uchun hukm qilingan shaxslarga nisbatan qo'llanilmaydi (JK 69-modda, 6-qism)

**Shaxsning ijtimoiy xavflilik xususiyatini yo'qotishi munosabati
bilan uni jazodan ozod qilish**
(JK 70-modda)

Jinoyat sodir etgan shaxs agar ish sudda ko'rilayotgan vaqtgacha sharoit o'zgarsa yoki shaxs namunali xulqi, mehnatga yoki o'qishga halol munosabati bilan o'zini ko'rsatib, ijtimoiy xavfliligini yo'qotdi deb e'tirof etilsa, sud uni jazodan ozod qilishi mumkin

**Aybdor o'z qilmishiga amalda pushaymon
bo'lganligi munosabati bilan jazodan ozod qilish**
(JK 71-modda)

Ozod qilish asoslari

Ijtimoiy xavfi katta bo'lmagan
jinoyatni birinchi marotaba sodir
qilgan shaxs

Uncha og'ir bo'lmagan jinoyatni
birinchi marta sodir etgan shaxs

Yetkazilgan zararni bartaraf
etsa

O'z ixtiyori bilan aybini
bo'yniga olish

Ushbu Kodeks Maxsus qismining tegishli moddasida alohida ko'rsatilgan hollarda, jinoyat sodir etgan shaxs o'z qilmishiga amalda pushaymon bo'lgan taqdirda sud tomonidan jazodan ozod qilinishi lozim

Boshqa shaxslar bilan birgalikda jinoyat sodir etishda ishtirok qilgan yoki uyushgan guruh yoxud jinoiy uyushma a'zosi bo'lgan shaxs, agar u aybini bo'yniga olish to'g'risida arz qilgan, chin ko'ngildan pushaymon bo'lgan, jinoyatning oldini olish, jinoyatni ochish yoki uning tashkilotchilarini yoxud boshqa ishtirokchilarini aniqlash va fosh qilishga yordam bergan bo'lsa, basharti u og'ir yoki o'ta og'ir jinoyat sodir etishda bevosita ishtirok etmagan bo'lsa, sud tomonidan jazodan ozod qilinishi mumkin.

(JK 71-modda, 2-qism)

Shartli hukm qilish (JK 72-modda)

Shartli hukm qilish shaxsni jazodan ozod qilishning sud amaliyotida keng qo'llaniladigan va jinoyat qonunining insonparvarlik prinsipi ko'proq mujassamlashgan turidir

Shartli hukm qilishning qo'llanish asoslari

Agar ozodlikdan mahrum qilish, intizomiy qismga jo'natish, xizmat bo'yicha cheklash yoki axloq tuzatish ishlari jazolarini tayinlasa

Sud:

Jazo tayinlash vaqtida sodir etilgan jinoyatning xususiyati va ijtimoiy xavflilik darajasi, aybdorning shaxsi va ishdagi boshqa holatlarni e'tiborga olib, aybdor tayinlangan jazoni o'tamasdan turib ham uning xulqini nazorat qilish orqali tuzatish mumkin, degan qat'iy fikrga kelsa, shartli hukm qo'llashi mumkin

Shartli hukm qilishda basharti belgilangan sinov muddati davomida shartli hukmni bekor qilish asoslari kelib chiqmasa, tayinlangan jazoni ijro etmaslik to'g'risidagi qaror chiqaradi. Sinov muddati bir yildan uch yilgacha belgilanib, hukm chiqarilgan kundan boshlab hisoblanadi. Basharti, shartli hukm qilish to'g'risidagi qaror yuqori turuvchi sud tomonidan chiqarilgan taqdirda ham, sinov muddatini hisoblash shu kundan boshlanadi

Shartli hukm qilinganda, basharti, bunga asoslar mavjud bo'lsa, sud mahkumga muayyan vaqt mobaynida yetkazilgan zararni bartaraf qilish, ishga yoki o'qishga kirish, yashash joyi, ish yoki o'qish joyi o'zgarib qolsa, bu haqda shartli hukm qilingan shaxsning xulqi ustidan nazorat olib boruvchi organga xabar berib turish, vaqti-vaqti bilan kelib bu organlarda ro'yxatdan o'tib turish, muayyan joylarda bo'lmaslik, muayyan vaqtda yashash joyida bo'lishi, alkogolizm, giyohvandlik, zaharvandlik, tanosil kasalligidan davolanish kursini o'tashi kabi majburiyatlarni yuklashi mumkin. (JK 72-modda, 3-qism)

Shartli hukm qilishning shartlarini o'zgartirish asoslari

(JK 72-modda, 2-qism)

Shartli hukm qilingan shaxslarning xulqi ustidan nazorat olib boruvchi organning taqdimi bilan sud sinov muddati davomida unga yuklatilgan majburiyatlarning hammasini yoki bir qismini olib tashlashi yoki uning zimmasiga yangi majburiyatlar yuklashi ham mumkin.

Agar shartli hukm qilingan shaxs sinov muddati davomida sud unga yuklagan majburiyatlarni bajarmasa yoxud jamoat tartibi yoki mehnat intizomini buzganligi uchun unga ma'muriy yoki intizomiy ta'sir chorasi qo'llanilgan bo'lsa sud uning xulqi ustidan nazorat olib boruvchi organ taqdimnomasiga binoan jazoning shartlilikini bekor qilib, hukmda tayinlangan jazoni ijro etish to'g'risida ajrim chiqarishi mumkin

Shartli hukm o'ta og'ir jinoyati uchun hukm qilinganlarga, shuningdek ilgari qasddan sodir etgan jinoyati uchun ozodlikdan mahrum etish jazosiga hukm qilingan shaxslarga nisbatan qo'llanilmaydi, o'n sakkiz yoshga to'lmagan shaxslar, birinchi va ikkinchi guruh nogironlari, ayollar, shuningdek oltmish yoshdan oshgan shaxslar bundan mustasno

Shartli hukm qilingan shaxs sinov muddati davomida yangi jinoyat sodir etsa, sud unga nisbatan ushbu Kodeksning 60-moddasida nazarda tutilgan qoidalar bo'yicha jazo tayinlaydi

JAZONI O‘TASHDAN MUDDATIDAN ILGARI SHARTLI RAVISHDA OZOD QILISH (JK 73-modda)

**Jazodan muddatidan ilgari shartli ravishda ozod qilish
quyidagi shaxslarga nisbatan qoʻllanilmaydi**

Umrbod yoki uzoq muddatli ozodlikdan mahrum qilishga hukm qilingan shaxsga

Uyushgan guruh yoki jinoiy uyushmaning tashkilotchi va qatnashuvchilariga

Oʻta xavfli retsivistga

Javobgarlikni ogʻirlashtiradigan holatlarda qasddan odam oʻldirish, oʻn toʻrt yoshga toʻlmaganligi aybdorga ayon boʻlgan jabrlanuvchining nomusiga tegish yoki unga nisbatan zoʻrluk ishlatib, jinsiy ehtiyojni gʻayritabiiy usulda qondirish, Oʻzbekiston Respublikasiga, tinchlik va insoniyat xavfsizligiga qarshi jinoyat sodir etish, yadroviy, kimyoviy, biologik va boshqa xildagi ommaviy qirgʻin qurollarini, shunday qurollarni ishlab chiqarish uchun foydalanish mumkinligi ayon boʻlgan material va uskunalarni kontrabanda qilish uchun hukm qilingan shaxslarga nisbatan

JAZONI YENGILROG' I BILAN ALMASHTIRISH

(JK 74-modda)

Ozodlikdan mahrum etilgan yoki axloq tuzatish ishlariga hukm qilingan shaxslarga nisbatan sud jazoning o'talmagan qismini yengilroq jazo bilan almashtirish JK 74-moddasi, 1-qismida ko'rsatilgan jazo turlari uchun o'rnatilgan tartib-qoida talablarini bajargan va mehnatga halol munosabatda bo'lgan mahkumga nisbatan qo'llanilishi mumkin

Jazoni yengilroq'i bilan almashtirish qo'llanilganda mahkum:

Ijtimoiy xavfi katta bo'lmagan yoki uncha og'ir bo'lmagan jinoyati uchun sud tayinlagan jazo muddatining kamida to'rt dan bir qismini o'tagan bo'lsa

Og'ir jinoyati uchun, shuningdek qasddan sodir etgan jinoyati uchun, agar u ilgari qasddan sodir etgan jinoyati uchun ozodlikdan mahrum etishga hukm qilingan bo'lsa, sud tayinlagan jazo muddatining kamida uchdan bir qismini o'tagan bo'lsa

O'ta og'ir jinoyati uchun, shuningdek jazodan muddatidan ilgari shartli ravishda ozod qilish yoki jazoni yengilroq'i bilan almashtirish qo'llanilgan va jazoning o'talmagan qismi mobaynida qasddan sodir etgan yangi jinoyati uchun sud tayinlagan jazo muddatining kamida yarmini haqiqatda o'tab bo'lganidan keyin qo'llanilishi mumkin

Ozodlikdan mahrum qilish tariqasidagi jazoning o'talmagan qismi axloq tuzatish ishlari bilan almashtirilganda axloq tuzatish ishlari ozodlikdan mahrum qilish jazosining o'talmagan qismi muddatiga tayinlanadi.

Jazoning o'talmagan qismini yengilroq'i bilan almashtirish quyidagilarga nisbatan qo'llanilmaydi: a) umrbod yoki uzoq muddatli ozodlikdan mahrum qilishga hukm qilingan shaxsga; b) o'ta xavfli retsivistga; v) uyushgan guruh yoki jinoiy uyushmaning tashkilotchi va qatnashuvchilariga; g) javobgarlikni og'irlashtiradigan holatlarda qasddan odam o'ldirish, o'n to'rt yoshga to'lmaganligi aybdorga ayon bo'lgan jabrlanuvchining nomusiga tegish yoki unga nisbatan zo'rlik ishlatib, jinsiy ehtiyojni g'ayritabiiy usulda qondirish, O'zbekiston Respublikasiga, tinchlik va insoniyat xavfsizligiga qarshi jinoyat sodir etish, jinoiy uyushma tashkil etish, yadroviy, kimyoviy, biologik va boshqa xildagi ommaviy qirg'in qurollarini, shunday qurollarni ishlab chiqarish uchun foydalanish mumkinligi ayon bo'lgan material va uskunalarni, giyohvandlik vositalari yoki psixotrop moddalarni kontrabanda qilganlik uchun hukm qilingan shaxslar

Kasallik yoki mehnat qobiliyatini yo'qotish oqibatida jazodan ozod qilish

(JK 75-modda)

Shaxs hukm chiqarilganidan keyin o'z harakatlarining ahamiyatini anglay olmaydigan va boshqara olmaydigan darajada ruhiy kasallikka, shuningdek jazoni o'tashga to'sqinlik qiladigan boshqacha og'ir kasallikka chalinib qolsa, jazoni o'tashdan ozod qilinishi lozim

Ushbu moddaning birinchi qismida ko'rsatilgan shaxslarga nisbatan sud tibbiy yo'sindagi majburlov choralari qo'llashi mumkin

Bunday shaxslar tuzalغانidan keyin, ushbu Kodeksning 69-moddasida nazarda tutilgan va sud tomonidan tibbiy yo'sindagi majburlov choralari qo'llanilgan kundan boshlab hisoblanadigan muddatlar o'tib ketmagan bo'lsa, jazo ijro etiladi

Intizomiy qismga jo'natish yoxud xizmat bo'yicha cheklash jazosiga hukm qilingan harbiy xizmatchilar, ularning sog'lig'i harbiy xizmat uchun yaroqsiz deb topilgan bo'lsa, jazoni o'tashdan ozod qilinadilar. Xizmat bo'yicha cheklash jazosiga hukm qilingan harbiy xizmatchi ayollar ularga homiladorlik va tug'ish ta'tili berilishi munosabati bilan ham jazoni o'tashdan ozod qilinadilar

Amnistiya akti yoki afv etish asosida jazodan ozod qilish

(JK 76-modda)

Hukm etilgan shaxs amnistiya akti yoki afv etish asosida asosiy va ijro etilmagan qo'shimcha jazolardan ozod qilinishi yoxud jazodan muddatidan ilgari shartli ravishda ozod qilinishi yoki unga tayinlangan jazoning o'talmay qolgan qismi yengilroq jazo bilan almashtirilishi mumkin

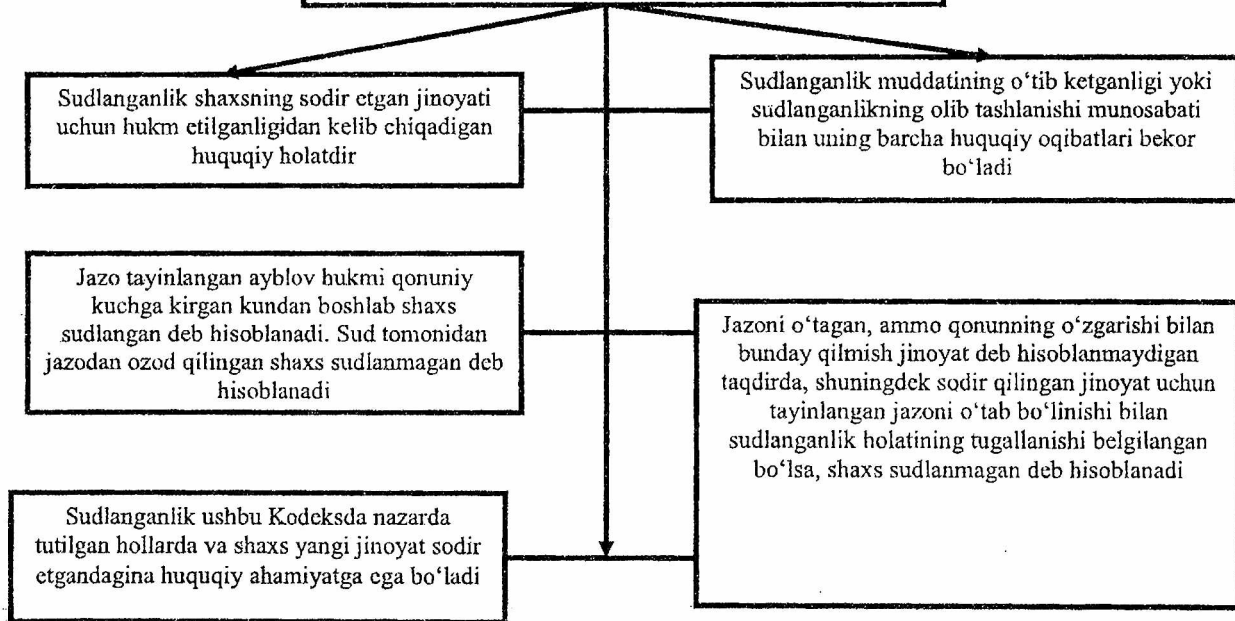
Agar amnistiya akti yoki afv etish asosida jazodan muddatidan ilgari shartli ravishda ozod qilish yoxud jazoni yengilrog'i bilan almashtirish qo'llanilgan shaxs jazoning o'talmay qolgan qismi mobaynida qasddan yangi jinoyat sodir etsa, sud unga ushbu Kodeksning 60-moddasida nazarda tutilgan qoidalar bo'yicha jazo tayinlaydi.

Afv etish to'g'risidagi iltimosnoma umrbod ozodlikdan mahrum qilishga hukm etilgan shaxs tomonidan u tayinlangan jazoning yigirma besh yilini haqiqatda o'tab bo'lganidan keyin, agar jazoni o'tash davrida mahkum qat'iy tuzalish yo'liga o'tgan, belgilangan tartibni buzganlik uchun intizomiy jazo olmagan, mehnat va o'qishga nisbatan vijdonan munosabatda bo'layotgan, tarbiyaviy tadbirlar o'tkazishda faol ishtirok etayotgan taqdirda esa, tayinlangan jazoning yigirma yilini haqiqatda o'tab bo'lganidan keyin berilishi mumkin.

Afv etish to'g'risidagi iltimosnoma uzoq muddatga ozodlikdan mahrum qilishga hukm etilgan shaxs tomonidan u tayinlangan jazo muddatining yigirma yilini haqiqatda o'tab bo'lganidan keyin, agar jazoni o'tash davrida mahkum qat'iy tuzalish yo'liga o'tgan, belgilangan tartibni buzganlik uchun intizomiy jazo olmagan, mehnat va o'qishga nisbatan vijdonan munosabatda bo'layotgan, tarbiyaviy tadbirlar o'tkazishda faol ishtirok etayotgan taqdirda esa, tayinlangan jazoning o'n besh yilini haqiqatda o'tab bo'lganidan keyin berilishi mumkin.

SUDLANGANLIK

Sudlanganlikning huquqiy ahamiyati (JK 77-modda)

Sudlanganlik holatining tugallanishi

(JK 78-modda)

Shaxsning sudlanganlik holati quyidagi paytlarda tugallanadi:

Shartli hukm qilinganlarga nisbatan - sinov muddati tugagan kundan boshlab

Xizmat bo'yicha cheklash yoki intizomiy qismga jo'natish tarzidagi jazolarini o'tab chiqqach

Jarima jazosi ijro etilgan kundan keyin, shuningdek muayyan huquqdan mahrum qilish yoki axloq tuzatish ishlari jazolari o'talganidan keyin bir yil o'tgach

Qamoq jazosi o'talganidan keyin - ikki yil o'tgach

Besh yildan ko'p bo'lmagan muddatga ozodlikdan mahrum qilish jazosi o'talganidan keyin - to'rt yil o'tgach;

Besh yildan ortiq, lekin o'n yildan ko'p bo'lmagan muddatga ozodlikdan mahrum qilish jazosi o'talganidan keyin - yetti yil o'tgach;

O'n yildan ortiq, lekin o'n besh yildan ko'p bo'lmagan muddatga ozodlikdan mahrum qilish jazosi o'talganidan keyin - o'n yil o'tgach;

Sudlanganlik holatining tugallanishi deyilganda muayyan muddatlarning o'tishi bilan mazkur masalaga oid sudning maxsus qarori qabul qilinmasdan barcha jinoyat-huquqiy oqibatlarning tugallanishini tushunish kerak.

Sudlanganlikning olib tashlanishi

(JK 79-modda)

Agar shaxs ozodlikdan mahrum qilish jazosini o'tab bo'lganidan keyin unga nisbatan ma'muriy jazo yoki intizomiy ta'sir choralari qo'llanilmagan bo'lsa, jamoat birlashmasi, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organi, jamoa yoki jazoni o'tab chiqqan shaxsning o'zi bergan iltimosnomasiga ko'ra sud ushbu Kodeksning 78-moddasida nazarda tutilgan muddatlarning kamida yarmi o'tganidan keyin uning sudlanganligini olib tashlashi mumkin.

Ushbu Kodeksning 178 – 184, 185 – 185², 189 – 192-moddalarida nazarda tutilgan jinoyatlarni sodir etganlik uchun hukm qilingan shaxslarning sudlanganligi ular davlatga juda ko'p miqdorda zarar yetkazmaganda, ushbu Kodeksning 78-moddasida nazarda tutilgan muddatlarning kamida to'rttdan bir qismi o'tgandan keyin sud tomonidan olib tashlanishi mumkin

O'n besh yil va undan ortiq muddatga ozodlikdan mahrum qilish jazosini o'tab chiqqan shaxslar hamda o'ta xavfli retsidivistlar, agar ular jazoni o'tab chiqqanidan keyin o'n besh yil mobaynida yangi jinoyat sodir etmasalar, sud ularning sudlanganligini olib tashlashi mumkin

Ushbu Kodeksning 13-moddasi ikkinchi qismida nazarda tutilgan asoslar mavjud bo'lgan taqdirda ham sudlanganlik olib tashlanishi mumkin

Sudlanganlik afv etish yoki amnistiya akti asosida ham olib tashlanishi mumkin

Sudlanganlik holatining tugallanish yoki sudlanganlikni olib tashlash muddatlarini hisoblash

(JK 80-modda)

Sudlanganlik holatining tugallanish yoki sudlanganlikni olib tashlash muddatlari asosiy va qo'shimcha jazolar o'tab bo'lingan yoki ijro etilgan kundan boshlab hisoblanadi.

Agar ushbu Kodeksning 44, 46-moddalari asosida hukm bo'yicha tayinlangan jazoni sud boshqa jazo bilan almashtirgan bo'lsa, sudlanganlik muddati jazoning amalda o'tab bo'lingan yoki ijro etilgan qismidan hisoblanadi.

Agar shaxs tayinlangan jazodan qonunda belgilangan tartibda muddatidan ilgari ozod qilingan yoxud jazo yengilrog'i bilan almashtirilgan bo'lsa, sudlanganlik muddati muddatidan ilgari ozod qilingan yoki yengilrog'i bilan almashtirilgan jazoning amalda o'tab bo'lingan qismidan hisoblanadi.

Agar jazoni o'tab chiqqan shaxs sudlanganlik holatining muddati tugamay yana jinoyat sodir etsa, sudlanganlik holatini tugatuvchi muddatning o'tishi to'xtatiladi. Ilgari sodir etilgan jinoyat uchun sudlanganlik holatining tugash muddati oxirgi sodir etilgan jinoyat uchun (asosiy va qo'shimcha) jazoni amalda o'tab bo'lganidan hisoblanadi

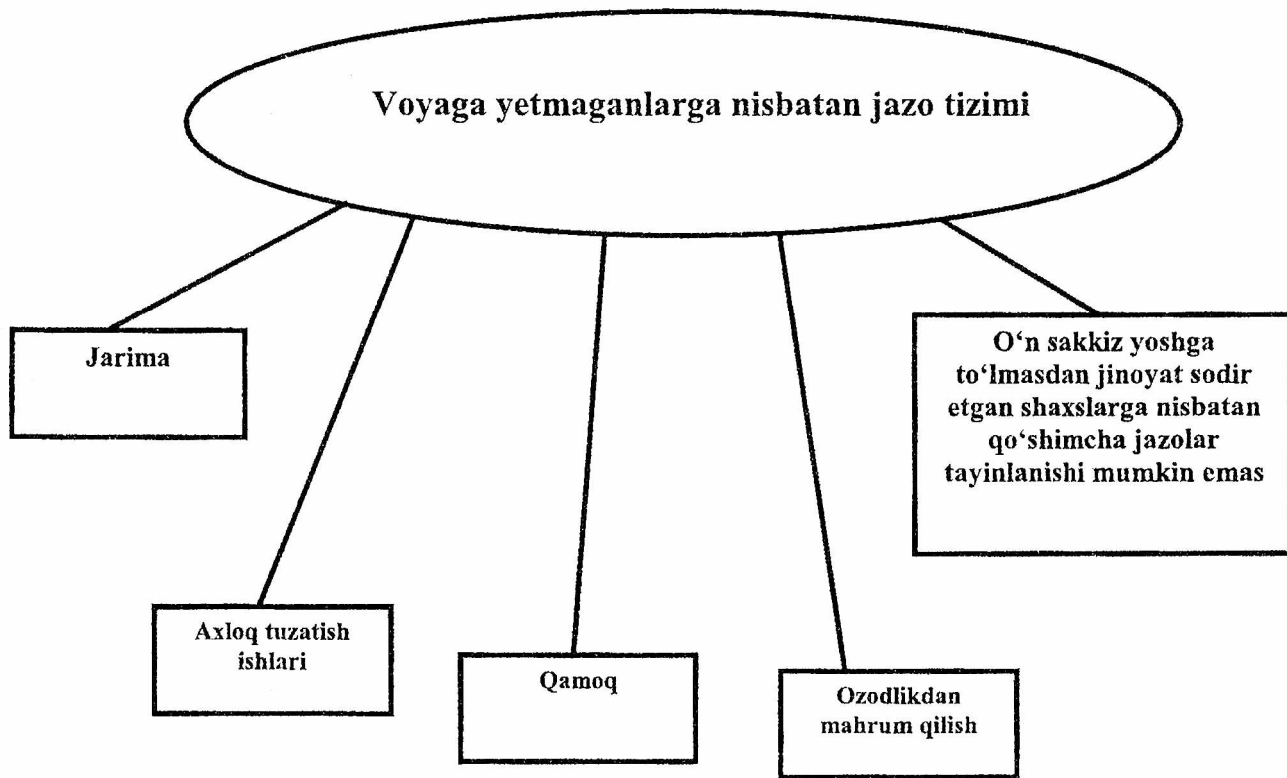
VOYAGA YETMAGANLAR JAVOBGARLIGINING XUSUSIYATLARI

Jinoyat sodir etgan paytda shaxs 14 yoshga to'lgan, lekin 18 yoshga to'lmagan bo'lsa, voyaga yetmagan shaxs deb topiladi

Jinoyat sodir etgan voyaga yetmagan shaxslarga nisbatan

Jazo
tayinlanishi

Jazo tayinlanmay, tarbiyaviy
xususiyatdagi majburlov
choralari qo'llanishi mumkin

Jarima
(JK 82-modda)

Jarima eng kam oylik ish haqining ikki baravaridan yigirma baravarigacha miqdorda tayinlanadi

Mahkum jarima to'lashdan olti oy muddat mobaynida bo'yin tovlasa, sud to'lanmagan jarima miqdorini axloq tuzatish ishlari jazosi bilan almashtiradi. Bunda eng kam oylik ish haqining ikki baravari miqdoridagi jarima axloq tuzatish ishlarining bir oyiga tenglashtirib hisoblanadi

Axloq tuzatish ishlari

(JK 83-modda)

Axloq tuzatish ishlari faqat mehnatga layoqatli voyaga yetmaganlarga nisbatan o'z ish joyida o'tash, aybdor hech qayerda ishlamasa, ushbu jazo ijrosini nazorat qiluvchi organlar belgilab beradigan o'zi yashaydigan hududdagi boshqa joylarda o'tash tariqasida bir oydan bir yilgacha muddatga tayinlanadi

Voyaga yetmagan shaxs tayinlangan axloq tuzatish ishlarining o'ndan bir qismidan ko'prog'ini o'tashdan bo'yin tovlasa, sud bu jazoning o'talmagan qismini axloq tuzatish ishlarining har uch kunini qamoqning bir kuniga tenglashtirgan holda hisoblab, qamoq jazosi bilan almashtiradi, ammo bu muddat uch oydan oshmasligi kerak

Qamoq
(JK 84-modda)

Qamoq voyaga yetmagan shaxslar uchun bir oydan uch oygacha
muddatga tayinlanadi

Ozodlikdan mahrum qilish

(JK 85-modda)

Voyaga yetmaganlarga nisbatan ozodlikdan mahrum qilish jazosi olti oydan o'n yilgacha muddatga tayinlanadi, ushbu Kodeks 86-moddasining ikkinchi, uchinchi va to'rtinchi qismlarida nazarda tutilgan hollar bundan mustasno

Ozodlikdan mahrum qilish jinoyat sodir etish paytida o'n uch yoshdan o'n olti yoshgacha bo'lgan shaxslarga nisbatan:

Og'ir jinoyat uchun - olti yilgacha tayinlanadi

O'ta og'ir jinoyat uchun - o'n yilgacha muddatga tayinlanadi

Ozodlikdan mahrum qilish jinoyat sodir etish paytida o'n olti yoshdan o'n sakkiz yoshgacha bo'lgan shaxslarga nisbatan:

Og'ir jinoyat uchun - yetti yilgacha tayinlanadi

O'ta og'ir jinoyat uchun - o'n yilgacha muddatga tayinlanadi

Voyaga yetmay turib ijtimoiy xavfi katta bo'lmagan jinoyat sodir etgan, ehtiyotsizlik oqibatida jinoyat sodir etgan yoxud qasddan uncha og'ir bo'lmagan jinoyat sodir etgan shaxslarga nisbatan ozodlikdan mahrum qilish tariqasidagi jazo tayinlanmaydi

Hukm chiqarish paytida o'n sakkiz yoshga to'lmagan shaxslarga nisbatan ozodlikdan mahrum qilish jazosini tarbiya koloniyalarida o'tash tayinlanadi.

Jazo tayinlash (JK 86-modda)

Sud voyaga yetmaganlarga jazo tayinlashda jazo tayinlashning umumiy asoslariga amal qiladi, voyaga yetmaganning rivojlanganlik darajasi, turmush sharoiti va tarbiyasini, sog'lig'ini, sodir etgan jinoyatining sabablarini, katta yoshdagilarning va boshqa holatlarning uning shaxsiga ta'sirini hisobga oladi.

O'n uch yoshdan o'n olti yoshgacha bo'lgan vaqtda jinoyat sodir etgan shaxslarga nisbatan jinoyatlar majmui tariqasida jazo tayinlanganda ozodlikdan mahrum qilishning eng ko'p muddati o'n yilgacha, agar sodir etgan jinoyatlarining bittasi o'ta og'ir jinoyat bo'lsa, o'n ikki yilgacha tayinlanadi

O'n olti yoshdan o'n sakkiz yoshgacha bo'lgan vaqtda jinoyat sodir etgan shaxslarga nisbatan jinoyatlar majmui tariqasida ozodlikdan mahrum qilish jazosi - o'n ikki yilgacha muddatga, agar sodir etgan jinoyatlarining bittasi o'ta og'ir jinoyat bo'lsa, o'n besh yilgacha muddatga tayinlanishi mumkin

Jinoyat sodir etish paytida o'n uch yoshdan o'n sakkiz yoshgacha bo'lgan shaxslarga nisbatan bir necha hukm yuzasidan tayinlanadigan ozodlikdan mahrum qilish jazosining muddati o'n besh yildan oshmasligi kerak

Voyaga yetmagan shaxsga nisbatan ozodlikdan mahrum qilish yoki axloq tuzatish ishlari jazosi tayinlanganda sud ushbu Kodeksning 72-moddasida nazarda tutilgan asos va shartlar mavjud bo'lsa, shartli jazo belgilashi mumkin

JAVOBGARLIKDAN YOKI JAZODAN OZOD QILISH

Majburlov choralarini qo'llagan holda javobgarlikdan yoki jazodan ozod qilish (JK 87-modda)

Ijtimoiy xavfi katta bo'lmagan jinoyatni birinchi marta sodir etgan voyaga yetmagan shaxs, agar sodir etgan qilmishining xususiyatlari, aybdorning shaxsi va ishning boshqa holatlarini e'tiborga olib, uni jazo qo'llamasdan turib ham tuzatish mumkin degan xulosaga kelinsa, javobgarlikdan ozod qilinib, ish voyaga yetmaganlar ishlari bilan shug'ullanuvchi komissiyada ko'rishga topshirilishi mumkin
(JK 87-modda, 1-qism)

Voyaga yetmagan shaxs rivojlanishda o'z yoshiga nisbatan ancha orqada qolgan bo'lsa va sodir etgan qilmishining ahamiyatini to'la ravishda anglab yetmasa, sud jazo o'miga majburlov chorasi qo'llash maqsadga muvofiqligi masalasini ko'rib chiqishi shart

Besh yildan ko'p bo'lmagan muddatga ozodlikdan mahrum qilish jazosi tayinlash nazarda tutilgan uncha og'ir bo'lmagan jinoyatni birinchi marta sodir etgan yoki ijtimoiy xavfi katta bo'lmagan jinoyatni takroran sodir etgan voyaga yetmagan shaxsni, mazkur moddaning birinchi qismida nazarda tutilgan asoslar mavjud bo'lsa, sud jazodan ozod qilish va unga nisbatan majburlov choralarini qo'llash to'g'risidagi masalani ko'rib chiqishi shart.

Majburlov choralari

(JK 88-modda)

Voyaga yetmagan shaxslarga nisbatan quyidagi majburlov choralari qo'llaniladi

Sud belgilaydigan shaklda jabrlanuvchidan uzr so'rash majburiyatini yuklash

O'n olti yoshga to'lgan shaxs zimmasiga yetkazilgan zararni o'z mablag'i hisobidan yoki mehnati bilan to'lash yoki bartaraf qilish majburiyatini yuklash. Ushbu chora agar yetkazilgan zarar belgilangan eng kam oylik ish haqining o'n baravaridan oshib ketmagan bo'lsa qo'llaniladi. Boshqa hollarda yetkazilgan zarar fuqaroviy sud ishlarini yuritish tartibida undiriladi

Voyaga yetmaganni maxsus o'quv-tarbiya muassasasiga joylashtirish

Voyaga yetmagan shaxslarni maxsus o'quv-tarbiya muassasalarida bo'lish muddati va shartlari O'zbekiston Respublikasining qonunlari bilan belgilanadi

Jazoni o'tashdan muddatidan ilgari shartli ravishda ozod qilish

(JK 89-m)

Jazoni o'tashdan muddatidan ilgari shartli ravishda ozod qilish ushbu moddaning birinchi qismida ko'rsatilgan jazo turlari uchun belgilangan tartib-qoida talablarini bajargan mehnat va o'qishga halol munosabatda bo'lgan mahkumga nisbatan qo'llanilishi mumkin

O'n sakkiz yoshga to'lmasdan sodir etgan jinoyati uchun ozodlikdan mahrum qilishga yoki axloq tuzatish ishlariga hukm qilingan shaxsga nisbatan jazoni o'tashdan muddatidan ilgari shartli ravishda ozod qilish tartibi qo'llanilishi mumkin

Jazoni o'tashdan muddatidan ilgari shartli ravishda ozod qilish

Ijtimoiy xavfi katta bo'lmagan yoki uncha og'ir bo'lmagan jinoyat uchun tayinlangan jazo muddatining kamida to'rt dan bir qismi

Og'ir jinoyat uchun tayinlangan jazo muddatining kamida uchdan bir qismi

O'ta og'ir jinoyat uchun, shuningdek qasddan sodir etgan jinoyati uchun, agar shaxs ilgari qasddan sodir etilgan jinoyat uchun ozodlikdan mahrum etishga hukm qilingan bo'lsa, tayinlangan jazo muddatining kamida yarmini haqiqatda o'tab bo'lganidan keyin qo'llaniladi

Jazodan muddatidan ilgari shartli ravishda ozod qilish qo'llanilgan shaxs jazoning o'talmagan qismi mobaynida qasddan yangi jinoyat sodir etsa, sud unga nisbatan ushbu Kodeksning 60 va 86-moddalarida nazarda tutilgan qoidalarga muvofiq jazo tayinlaydi

Voyaga yetmagan shaxslarni jazoni o'tash muddatidan ilgari shartli ravishda ozod qilish asoslari

Jazoni o'tash tartib-qoida talablarini bajarganligi

Mehratga va o'qishga halol munosabati

Jazoni qonunda belgilangan qismini o'tab bo'lganligi

Jazoni yengilrog'i bilan almashtirish (JK 90-modda)

Jazoni yengilrog'i bilan almashtirish belgilangan tartib-qoida talablarini bajargan va mehnat yoki o'qishga halol munosabatda bo'lib kelayotgan mahkumga nisbatan qo'llanilishi mumkin

O'n sakkiz yoshga to'lguncha sodir etgan jinoyati uchun ozodlikdan mahrum qilish yoki axloq tuzatish ishiga hukm qilingan shaxsga nisbatan jazoning o'talmagan qismi yengilroq jazo bilan almashtirilishi mumkin

Jazoning o'talmagan qismini yengilrog'i bilan almashtirish

Og'ir jinoyat uchun tayinlangan jazo muddatining kamida to'rt dan bir qismi

Ijtimoiy xavfi katta bo'lmagan yoki uncha og'ir bo'lmagan jinoyat uchun tayinlangan jazo muddatining kamida beshdan bir qismi

O'ta og'ir jinoyat uchun, shuningdek qasddan sodir etgan jinoyati uchun, agar shaxs ilgari qasddan sodir etilgan jinoyat uchun ozodlikdan mahrum etishga hukm qilingan bo'lsa, tayinlangan jazo muddatining kamida uchdan bir qismini o'tab bo'lganidan keyin qo'llanilishi mumkin

Ozodlikdan mahrum qilish jazosining o'talmagan qismi axloq tuzatish ishi bilan almashtirilganda axloq tuzatish ishlari ozodlikdan mahrum qilish jazosining o'talmagan qismi muddatiga tayinlanadi.

Jazo yengilrog'i bilan almashtirilgan shaxslarga nisbatan yengilroq jazoning tegishli qismi o'tab bo'lganidan keyin ushbu Kodeksning 89-moddasida nazarda tutilgan qoidalarga muvofiq, jazodan muddatidan ilgari shartli ravjshda ozod qilish qo'llanilishi mumkin

Jazo yengilrog'i bilan almashtirilgan shaxs jazoning o'talmagan qismi mobaynida qasddan yangi jinoyat sodir etsa, sud unga nisbatan ushbu Kodeksning 60 va 86-moddalarida nazarda tutilgan qoidalarga muvofiq jazo tayinlaydi

TIBBIY YO‘SINDAGI MAJBURLOV CHORALARI

Tibbiy yo‘sindagi majburlov choralarining maqsadlari

(JK 91-modda)

Tibbiy yo‘sindagi majburlov choralari ruhiy kasallik holatida ijtimoiy xavfli qilmish sodir etgan shaxslarga nisbatan ularni davolash va ularning yangi ijtimoiy xavfli harakatlar sodir etishining oldini olish maqsadida tayinlanishi mumkin

Sud jazolash bilan bir qatorda alkogolizm, giyohvandlik yoki zaharvandlik kasalligiga yo‘liqqan shaxslarga nisbatan davolash uchun va jazolash maqsadiga erishishga ko‘maklashuvchi sharoit yaratish uchun tibbiy yo‘sindagi majburlov choralarini tayinlashi mumkin.

Tibbiy yo‘sindagi majburlov choralari qo‘llashning umumiy asoslari

(JK 92-modda)

Ijtimoiy xavfli qilmishni aqli norasolik holatida yoki hukm chiqarilgunga qadar yoxud jazoni o‘tash vaqtida ruhiy kasallikka chalinganligi oqibatida o‘z harakatlarining ahamiyatini anglamaslik va o‘z harakatlarini boshqara olmaslik holatida sodir etgan shaxsga nisbatan, agar u ruhiy holati va sodir etgan qilmishining xususiyatiga ko‘ra jamiyat uchun xavfli deb topilsa, sud tibbiy yo‘sindagi majburlov choralari tayinlashi mumkin

**Tibbiy yoʻsindagi majburlov
choralarining turlari**
(JK 93-modda)

Majburiy ambulatoriya kuzatuvda boʻlish va ruhiy kasallik mutaxassisida davolanish

Umumiy tartibli ruhiy kasalliklar shifoxonasida majburiy davolanish

Kuzatuv kuchaytirilgan ruhiy kasalliklar shifoxonasida yoki boʻlinmasida majburiy davolanish

Umumiy tartibli ruhiy kasalliklar shifoxonasining sogʻliqni tiklash maxsus boʻlimida majburiy davolanish

**Tibbiy yo'sindagi majburlov
choralarini tayinlash**
(JK 94-modda)

Majburiy ambulatoriya kuzatuv va ruhiy kasallik mutaxassisida davolanish ruhiy kasalligi zo'rayib ketayotganligini ko'rsatuvchi alomatlar bo'lmagan, shuningdek ruhiy holati vaqtincha buzilgan ruhiy kasallarga nisbatan, bunday kasallikning qaytarilmasligi va yangi ijtimoiy xavfli qilmish sodir etilmasligi uchun tayinlanishi mumkin

Umumiy tartibli ruhiy kasalliklar shifoxonasida majburiy davolanish ijtimoiy xavfliligi ruhiy holati bilan bog'liq bo'lgan, umumiy asoslarda davolash talab etiladigan ruhiy kasallarga nisbatan tayinlanishi mumkin

Ijtimoiy xavfliligi ko'proq salomatlikni tiklovchi choralarni ko'rishni talab qiladigan, ularni esa ixtiyoriy tartibda o'tkazish mumkin bo'lmagan ruhiy kasallarga nisbatan umumiy tartibli ruhiy kasalliklar shifoxonasining sog'liqni tiklash maxsus bo'limida majburiy davolash tayinlanishi mumkin

Kuzatuv kuchaytirilgan ruhiy kasalliklar shifoxonasida yoki bo'limida majburiy davolash o'ta ijtimoiy xavfli bo'lgan yoki o'z xulqiga ko'ra umumiy tartibli ruhiy kasalliklar shifoxonasi sharoitida davolanishining imkoni bo'lmagan ruhiy kasallarga nisbatan tayinlanishi mumkin

Tibbiy yo'sindagi majburlov choralari muddatini uzaytirish, o'zgartirish va bekor qilish (JK 95-modda)

Tibbiy yo'sindagi majburlov choralari muddatini uzaytirish, o'zgartirish va bekor qilish masalasini ruhiy kasalliklar shifokorlari komissiyasining xulosasiga asoslangan holda sud hal qiladi

Agar ruhiy kasalga nisbatan tibbiy yo'sindagi majburiy davolash choralari qo'llash zarurati bo'lmasa, shuningdek bu choralar bekor qilingan bo'lsa, sud uni umumiy asoslarda davolash yoki ijtimoiy ta'minot muassasalariga yuborish masalasini hal etish uchun sog'liqni saqlash organlariga topshirishi mumkin

**Alkogolizm, giyohvandlik yoki zaharvandlikka
yo‘liqqan shaxslarga nisbatan tibbiy yo‘sindagi
choralarni qo‘llash**
(JK 96-modda)

Alkogolizm, giyohvandlik yoki zaharvandlikka
yo‘liqqan shaxslar tomonidan jinoyat sodir
etilgani taqdirda, agar tibbiy xulosa mavjud bo‘lsa,
sud jazo tayinlash bilan birga ularga tibbiy
yo‘sindagi choralarni ham tayinlashi mumkin
(JK 96-modda, 1-qism)

Ushbu moddaning birinchi qismida
ko‘rsatilgan shaxslar, ozodlikdan mahrum
qilish bilan bog‘liq bo‘lmagan jazoga hukm
qilingan bo‘lsa, tibbiy muassasalarda majburiy
davolanishi lozim
(JK 96-modda, 2-qism)

Ushbu moddaning birinchi qismida ko‘rsatilgan shaxslar
ozodlikdan mahrum qilish yoki qamoq jazosiga hukm qilingan
bo‘lsa, ularni davolash jazoni o‘tayotgan joyda amalga
oshiriladi, jazoni o‘tab bo‘lganidan keyin agarda davolashni
davom ettirishga zarurat bo‘lsa, umumiy asosda tibbiy
muassasalarda davolanadi
(JK 96-modda, 3-qism)

MUNDARIJA

Jinoyat huquqi tushunchasi.....	3
O‘zbekiston Respublikasi jinoyat qonuni	6
Jinoyat tushunchasi.....	16
Jinoyat tarkibi.....	19
Tamom bo‘lmagan jinoyatlar	36
Jinoyatda ishtirokchilik	39
Bir qancha jinoyat sodir etish	44
Qilmishning jinoyatligini istisno qiladigan holatlar.....	52
Jazo tushunchasi va maqsadi	59
Jazo tizimi	62
Jazo tayinlash	76
Jinoyat javobgarlikdan ozod qilish.....	88
Jazodan ozod qilish	97
Sudlanganlik.....	108
Voyaga yetmaganlar javobgarligining xususiyatlari	112
Tibbiy yo‘sindagi majburlov choralari	123

E.O.TURGUNBOYEV

JINOYAT HUQUQI

(Umumiy qism)

(Albom sxemalar)

Muharrir: *N.J.Niyazova.*

Texnik muharrir: *D.S.Komilova.*

Kompyuterda sahifalovchi: *N.J.Niyazova.*

Bosishga ruxsat etildi: 06.12.2013

Hajmi: 84x60 1/16/. 8 taboq. Adadi:50 ta. Buyurtma: № 60

MChJ “Munis design group” bosmaxonasida bosildi.

Toshkent shahri, I.Mo‘minov 13.